

**140 LET
MOHORJEVA DRUŽBA**

ČESTITAMO!

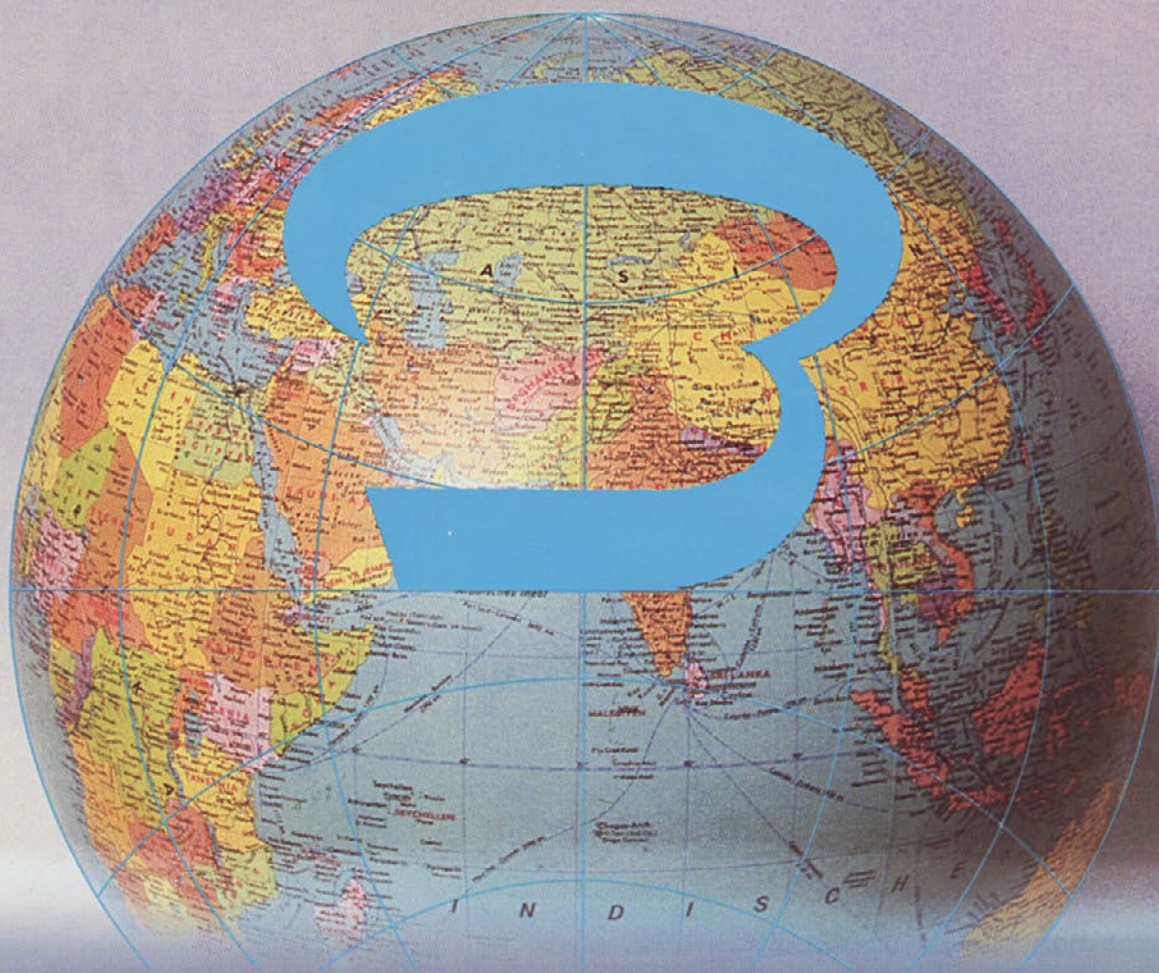

Petek, 25. oktober 1991
P.b.b. Erscheinungsort Klagenfurt / Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt / Celovec

**JUBILEJNA
IZDAJA
NAŠEGA
TEDNIKA**

POSOJILNICA BANK

ZVEZA BANK

NAŠA • KOROŠKA • BANKA
UNSERE • KÄRNTNER • BANK

Glavni organizator kongresa v Železni Kapli je bil dr. Pavle Apovnik skupno z dr. Unkartom. Kongresa se je udeležil tudi slovenski ambasador Karel Smolle, deželni glavar dr. Zernatto pa je kongres otvoril.

nt

naš tednik

DEŽELNI MANJŠINSKI KONGRES V ŽELEZNI KAPLI

V ZNAMENJU DEMOKRATIZACIJE

LETO XLIII. Številka 43 Cena 8,— šil. (10 din)
petek, 25. oktobra 1991

Poštnina plačana v gotovini Celovec P.b.b.

Erscheinungsort Klagenfurt/Izhaja v Celovcu
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt/Poštni urad 9020 Celovec

STRUKTUR KOROŠKIH SLOVENCEV

V sredo, 23., in v četrtek, 24. oktobra 1991 je v Železni Kapli potekal kongres „Narodne skupnosti v Evropi — svoboda v mnogovrstnosti“, katerega je prirejela dežela Koroška, pripravila pa sta ga direktor Urada koroške deželne vlade dr. Ralf Unkart in vodja biroja za slovensko narodno skupnost dr. Pavel Apovnik.

Osrednja tema letošnjega — drugega tovrstnega — kongresa je bila diskusija o možnostih zastopstva koroških Slovencev tako v zakonodajalskih gremijih in nasproti zvezni in deželni vladi, kot tudi navznotraj v smislu prestrukturiranja doslednejših organizacijskih oblik. V središču razprav je bil tako imenovani Pern-

thalerjev model, šlo pa je tudi za primerjave v mednarodnem merilu ter za oceno delovanja narodnostnih sosvetov ter doslednejših pomujanj koroških Slovencev za samostojna zastopstva v predstavniških telesih.

(VEČ O KONGRESU
NA STRANEH 2/3)

Milan Oraže branil v evropskem pokalu

Iz Sel k SAK, nato vratar pri FC Tiro-lu, zdaj pa je branil v evropskem pokalu. To je pot uspešnega vratarja; o njej mnogi lahko samo sanjajo. Na tekmi evrop. pokala med PAOK iz Soluna (Grčija) in FC Tirolom (0:2) je branil v zadovoljstvo vseh navijačev FC Tiro-la brez napake.

Svetovni teden varčevanja — Posojilnice-Bank, Vaš zanesljivi partner, se veselijo Vašega obiska!

Dan odprtih vrat v Mohorjevi v Celovcu

28. oktobra od 12. ure naprej pridite v Mohorjevo! Pričakuje Vas tudi dobra jedaja in pijača!

MANJŠINSKI KONGRES V ŽELEZNI KAPLI

Osrednji tajnik NSKS M. Pipp je na kapelškem kongresu predaval o samostojnem zastopstvu v zakonodajalnih gremijih.

O kongresu poroča Rudi Vouk

Ob otvoritvi kongresa je deželni glavar Zernatto povedal, da vidi v tem kongresu nadaljevanje dialoga med narodnima skupnostima na Koroškem. Izrekel se je za avtonomno demokratično legitimirano zastopstvo koroških Slovencev in menil, da takšno zastopstvo ni pomembno samo za manjšino v deželi, temveč da je tudi pravica večine. Ker so med koroškimi Slovenci mnenja glede takega zastopstva deljena, bi naj kongres bil prispevek k nadaljevanju diskusije. Dr. Ralf Unkart pa je citiral iz dokumenta, sklenjenega na srečanju ekspertov KVSE o narodnih skupnostih letos v Ženevi, da je treba narodnim skupnostim dati ustrezno možnost za soodločanje v vseh gremijih, katerih odločitve imajo posledice za položaj narodne skupnosti.

Nemci na Danskem: sekretariat . . .

Peter Iver Johannsen, generalni sekretar organizacije Nemcev na Danskem „Bund deutscher Nordschleswiger“, je poročal o položaju svoje narodne skupnosti. Nemci na Danskem so takoj po drugi svetovni vojni sprejeli deklaracijo o lojalnosti do danske države. Posebnih zakonov o manjšinski zaščiti na Danskem ni, vendar so splošni danski zakoni tako liberalni, da po Johannsenovem mnenju zadostujejo za zaščito obstoja in razvoja nemške manjšine. Šolstvo je organizirano na zasebni ravni: približno 20.000 ljudi močna nemška manjšina vzdržuje 18 privatnih šol in 24 otroških vrtcev. Na politični ravni nemško manjšino zastopa stranka Schleswigsche Partei, ki ima sedaj mandatarje samo še na komunalni ravni. V letih od 1953 do 1964 in od 1973 do 1979 je bila zastopana tudi v danskem parlamentu, nato pa ji ni uspelo več zbrati zadostnega števila glasov. Zato je leta 1983 danska vlada ustanovila v okviru državnega ministrstva poseben sekretariat za nemško manjšino. Vodjo

Kongresa v Železni Kapli se je udeležilo lepo število tu- in inozemskih gostov.

tega sekretariata izvoli predsedstvo Bunda deutscher Nordschleswiger. Sekretar za nemško manjšino jo zastopa nasproti vladi in parlamentu, ima prost dostop do parlamenta ter vpogled v vse podlage, kot so zakonski osnutki, protokoli itd. Nadalje obstaja še kontaktni komite, podoben našim sosvetom. Kar se tiče financ, nemška manjšina razpolaga s proračunom v višini 40 milijonov mark (= 280 milijonov šilingov), h kateremu prispe-

va Danska 14 milijonov, Nemčija 18 milijonov, preostala vsota pa pride iz prispevkov za otroške vrtce, naročnin, članarin ipd. Vrhu tega Danska pokrije 85 % stroškov za zasebno nemško šolstvo.

Danci v Nemčiji: izjema od 5 % klavzule

Podoben je položaj Dancev v Nemčiji, o katerem je poročal Ranning Krueger od njihove stranke Südschleswigscher

Wählerverband (SSW). Danska manjšina šteje približno 50.000 ljudi. Tudi njihovo šolstvo je organizirano na zasebni ravni in šteje 53 danskih šol in 63 otroških vrtcev. Tako kot nemška manjšina na Danskem imajo tudi Danci v Nemčiji lasten dnevnik. Proračun danske manjšine znaša nekaj čez 100 milijonov mark (700 milijonov šilingov), pri čemer 40 milijonov prispeva Nemčija, 60 pa Danska. Vendar morajo iz tega proračuna pokriti tudi pretežen del stroškov zasebnega šolstva. Na zvezni in na deželni ravni je stranka danske manjšine SSW izzeta od petodstotne klavzule, tako da je v deželnem zboru Schleswig-Holsteina doslej še zmeraj bil zastopan tudi predstavnik danske manjšine. Ta izjema seveda ne pomeni virilni mandat, SSW mora vsakič doseči tolikšno število glasov, kot je po D'Hondtovem sistemu potrebnih za zadnji preostali mandat. Pri preteklih volitvah je zadostovalo 1,7 %. Mandat je polnovreden z enako glasovalno pravico kot vsi drugi, zastopnik danske manjšine ima sedež tudi v vseh odborih vključno v finančnem odboru.

Johannsen in Krueger sta poudarila, da njihovega — v primerjavi z manjšinskimi ureditvami po ostali Evropi, z izjemo Skandinavije — zavidljivega statusa brez samostojnega nastopanja z lastno stranko ne bi bilo.

Gre za legitimnost?

V svojih pozdravnih besedah je deželni glavar Zernatto sprva govoril o avtonomnem demokratično legitimiranem zastopstvu koroških Slovencev, nato pa le še o tem, da je treba ustvariti legitimno zastopstvo koroških Slovencev. Gospod deželni glavar gotovo ni mislil nič hudega, toda na tem mestu je potreben glasen medklic:

Če bi govoril o potrebi po demokratično legitimiranem zastopstvu, bi o tem morda lahko razpravljali, čeprav sta tudi NSKS in ZSO — kolikor toliko — demokratično legitimirani organizaciji. Ustvarjati legitimno zastopstvo koroških Slovencev pa ni treba, to že imamo. To sta in — dokler jih

ne nasleda kakšna skupna struktura in kolikor jih še ni nasledil KOKS — ostaneta NSKS in ZSO. Vse poskuse, sedanjemu političnemu zastopstvu koroških Slovencev odrekati legitimacijo, je treba zavrniti.

Pri diskusiji o novih oblikah zastopstva koroških Slovencev ne gre za vprašanje legitimacije sedanjega zastopstva. Gre za demokratizacijo slovenskih struktur, za vprašanje, če naj bo to zastopstvo javnopravna korporacija in kakšne kompetence naj ima, ter za vprašanje, kako koroškim Slovincem zagotoviti samostojno in najbolj učinkovito zastopstvo na deželni in na zvezni ravni.

Kongresa sta se udeležila tudi predsednik EL Andrej Wakounig in predsednik NSKS dr. Grilc.

Apovnik: sosvet man- data ne nadomesti

Dr. Pavel Apovnik je poročal o doslejšnjih izkušnjah z narodnostnimi sosveti. Menil je, da bi bila idealna takšna splošna ureditev, ki zagotavlja zastopstvo narodnih skupnosti v državnih gremijih odločanja s pravico glasovanja, pri čemer naj bi veljalo načelo, da večina ne sme sprejeti zakona ali ukrepa o zadevah narodnih skupnosti zoper izrečno voljo etničnih manjšin. Iz tega vidika da je ureditev sosvetov samo manj zadovoljiva rešitev. V vsakdanjem življenju ima beseda članov sosvetov veliko faktično težo, čeprav so samo svetovalni organ brez pravice odločanja. Koliko to velja tudi za narodnostne sosvete, še ni možno oceniti. V šolskem vprašanju in pri poročilu zvezne vlade o položaju narodnih skupnosti v Avstriji so mnenje slovenskega sosveta upoštevali, v vprašanju dvojezičnih otroških vrtcev pa ne. Najtežje delo pa sosvet za slovensko narodno skupino še čaka, namreč priporočilo zvezni vladi za temeljito revizijo zakona o narod-

ni skupnostih, predlogi za tako spremembo volilnega reda, da bi ta omogočal zastopstvo narodnih skupnosti v zakonodajalnih telesih, ter predlogi za pripravo pravnih pogojev za ustanovitev javnopravnih avtonomnih zastopstev narodnih skupnosti. Apovnik je konstatiral, da je večina sklepov sosveta v sferi uprave in zakonodaje doslej ostala brez učinka. Svaril je, da bi vztrajno ignoriranje sklepov sosveta povzročilo, da le-ta postane alibi-gremij in zgubi funkcijo. Vsekakor pa sosvet sam ne more nadomeščati instrumentov soodločanja, npr. zastopstva narodnih skupnosti v državnem in deželnem zboru.

Tudi manjšinski mandat potrebuje zaupanje

Tajnik NSKS mag. Marjan Pipp je označil samostojno politično zastopstvo narodne skupnosti v zakonodajalnih gremijih kot sredstvo za enakopravno partnerstvo med narodno manjšino in večino, ki bi zagotavljalo narodni skupnosti sorazmeren vpliv na politične odločitve v celotnem sistemu političnega od-

Samostojno nastopanje kot politična hrbtnica

Predstavnika nemške manjšine na Danskem in danske manjšine v Nemčiji sta si bila edina: tako visoke ravni manjšinske zaščite, kot jo uživata ti dve manjšini, brez samostojnega političnega nastopanja z lastno stranko ne bi bilo možno doseči. Oba sta menila, da bi integracija v večinske stranke prinesla nevarnost razcepitve narodne skupnosti na več taborov in s tem ogrožala nadaljevanje doslej uspešne manjšinske politike. Danska in nemška manjšina imata seveda eno prednost: nikdar nista bili razdeljeni na dva tabora.

Koroški Slovenci smo se po letu 1945 razbili na dve organizaciji, kar je bila neposred-

na posledica tega, da so v Sloveniji prevzeli oblast komunisti. Nato smo se integrirali v obe vestranski. Iz vidika danske in nemške manjšine smo delali vse tisto, kar je najbolj napačno. In še danes se nekateri branijo privoliti v skupno politično strukturo, znotraj katere bi odločal in odgovarjal tisti, ki dobi večino. Tako naši neuspehi v prvih štirih povojnih desetletjih niso samo posledica proti narodnim skupnostim uperjene državne politike, temveč tudi posledica naše lastne neenotnosti, nepripravljenosti za demokratično reševanje konfliktov in ne nazadnje tudi ideologije, ki je vladala v matici.

Kapelški kongres sta s pesmijo pozdravila MoPZ „Valentin Polanšek“ in mešani zbor SPD „Zarja“.

Veliki južnotiroolski prijatelj koroških Slovencev dr. Hubert Frasnelli skupno s pliberskim mestnim svétnikom Fricem Kumrom.

ločanja. S takšnim etničnim partnerstvom bi formalna demokracija glede na narodne skupnosti šele dobila svojo materialno vsebino. Zato bi bilo treba volilne zakone prikrojiti tako, da bi omogočili samostojno zastopstvo narodnih skupnosti v parlamentih. Privilegiji za narodne skupnosti v volilnem redu so stvarno utemeljeni in s tem upravičeni, kar potrjuje tudi avstrijsko in nemško ustavno sodišče, tako Pipp. Pipp je podprl peticijo Centra avstrijskih narodnih skupnosti, po kateri naj bi za stranke, katere zastopajo interese narodnih skupnosti pri državnozborskih volitvah, ne veljala klavzula osnovnega mandata. Zahteval je tudi samostojno zastopstvo koroških Slovencev v koroškem deželnem zboru.

Za doseg tega cilja si Pipp lahko predstavlja dva modela. Po prvem naj bi bil manjšinski mandat zagotovljen v deželni ustavi. Avtonomno zastopstvo koroških Slovencev, izvoljeno po Pernthalerjevem modelu, bi naj potemtatem odposlalo svojega zastopnika kot polnovrednega člana v deželni zbor. Po drugi varianti pa bi naj koroški volilni red tako upošteval potrebe koroških Slovencev, da za slovensko stranko ne bi bil potreben osnovni mandat, za mandat bi naj zadostovalo tisto število glasov, ki je potrebno za najcenejši mandat v deželi, istočasno pa bi bilo treba

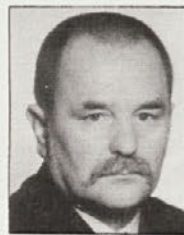
— da bi slovenska stranka imela realno možnost za doseg mandata — zvišati število mandatov od 36 na 48. Takšno zvišanje bi bilo po Pippovem mnenju navzlic številu prebivalcev Koroške upravičeno. Pipp je zagovornik drugega modela, ker meni, da si mora tudi manjšinski mandatar pridobiti neposredno zaupanje volilcev in si za to pridobiti vsaj tisto število glasov, ki je potrebno za najcenejši mandat v deželi. Poudaril pa je, da se koroški Slovenci spoprijaznijo samo s polnovrednim mandatom, nikakor pa ne z mandatom svetovalnega značaja ali s pravico glasovanja samo v vprašanih, ki neposredno zadevajo narodne skupnosti.

O predavanjih prof. Pernthalerja, Tomaža Ogrisa in dr. Marjana Sturma, ki so bila na sporedu v četrtek, bomo poročali v naslednji številki.

Ob robu

Ko je slišal, da danska manjšina razpolaga s sredstvi v višini 100 milijonov mark letno, je neki slovenski poslušalec kongresa menil, da bi bil več ko zadovoljen, če bi Slovenci dobili to vsoto vsaj v tolarjih . . .

PROF. JOŽE WAKOUNIG

Vsak dan nove strašne novice. Mrtvi in razmrčvarjeni ne razburjajo več. Tudi ne slike in vesti o porušeni hišah, naseelijah. Vukovar je že postal hrvaški Stalingrad. Vojska ga obstreljuje in uničuje, zavzela ga še ni. Ga ni mogla ali ga ni hotela? Vukovar zanjo gotovo ne bo nikakršen lovorev list. Vojska, ki je že postala bolj ali manj srbska vojska, načrtno uničuje vse, kar ji pride pod puškine in topovske cevi pa pod bombe. Osijek, Zadar, Šibenik, Split, zdaj tudi že vse bolj stari Dubrovnik, ta enkratni spomenik slovanske hrvaške kulture ob Sredozemlju. Predmestja so razdejana. Vrsta hotelov je le še kup razvalin. Gospodarstvo je uničeno za leta in leta. Turizem bo le silno težko, če še sploh, našel korak z živahnim utripom, ki je dajal moči in denarja v preteklih časih. Soldateska načrtno uničuje naravo.

Marsikomu ni razumljiva uničevalna sla vojaških poveljnikov. Dejstvo pač je, da boljševiskim srbskim generalom in admiralom spomeniki zahodne, katoliške kulture pomenijo veliko manj kakor eno samo letalo MIG ali pa kak top ali oklepnik. V svoji, v sanjah že ustvarjeni veliki Srbiji ni prostora za tiste, ki temu blaz-

nemu načrtu nasprotujejo. Zato tudi ni čudno, da podirajo, uničujejo vse, kar spominja tega, da je zemlja, ki si jo svojijo, ukradena, da nikdar v zgodovini ni bila srbska, čeprav seveda njihovi idejni očetje in pradedje trdijo, da so Dubrovčani samo katoliški Srbi. Vuk Stefanović Karadžić —

Dobroslav Paraga kot poveljnik Hrvaških osvobodilnih sil nimata samo tega skupnega, da sta bila oba žrtvi komunističnega nasilja; Paraga je celo bil zaprt na Golem otoku.

Napadalci so jugoslovanska vojska in srbski imperialisti. Konca v tej krvavi nadaljevanji ni

Krvava sled za Jugoslavijo

Vsak dan nove
strašne novice

oče tako imenovane srbohrvaščine oz. hrvatosrbščine — ni poznal Hrvatov. Poznal je le Srbe bizantinskega (pravoslavce), turškega (mohamedance) in rimskega zakona (katoličane).

Kaže, da je razvoj Srbom zaprti trezni pogled v prihodnost. Tudi pri Hrvatih se pojavljajo vse glasnejše ljudje, katerim kot prijatelj hrvaškega naroda nikakor ne moreš pritruditi. Četniški vodja Vojislav Šešelj na srbski strani in

videti. Tudi deseto premirje je klavno propadlo. Za poznavalce razmer je bilo tako pa tako jasno, da ne bo držalo. Beograd igra podobno igro, kakršno je igral in še igra iraški diktator Sadam Hussein. Če se bo začelo še v Bosni, bo ogenj v strehi. Tedaj to ne bo več spopad med Srbi in Hrvati, med pravoslavci in katoličani (v kolikor lahko vpletemo v to klanje vero), začel se bo spopad z muslimani. V Sarajevu se je že leta

1914 vnel hud požar, iz katerega je nastala, tudi kot sad balkansko-orientalske prevare, Jugoslavija. Novi požar pa utegne za seboj pustiti krvavo sled kot krut spomin Jugoslavije.

Sloveniji je uspelo, da se je izmuznila iz te balkanske zanke, da se je izmotala iz tega udušljivega prepleta. 73 let življenja v Jugoslaviji, pod beograjsko kuratelo, je pustilo svoje posledice. Jugoslavija je imela svoje mesto v zgodovini slovenskega naroda in ga seveda tudi še ima, dokler obstaja, čeprav je Slovenija samostojna, neodvisna republika. Od vseh političnih sil v Sloveniji bo odvisno, kako in kam bo plula ladja mlade demokratične države. Vsi se morajo tega zavedati, da morajo biti skupni državni in narodni interesi nad strankarskimi. Drugače bo slovenska samostojnost, slovenska svoboda postala žrtev politikantovske kratkovidnosti in ozkosti pa plen prežečih užrtnežev.

Gotovo večini bralcev NT Otokar iz Geule, štajerski pesnik in zgodovinar, ni znan. Pa nič zato, saj ga tudi znanstveniki še ne poznajo dolgo kot avtorja Avstrijske rimane kronike (Österreichische Reimchronik), ki jo je spisal ali boljše rečeno spesnil na začetku 14. stoletja. Aktualen pa je danes zaradi tega, ker tam opisuje obred ustoličevanja koroškega vojvode. Takih virov imamo sicer več, tudi starejših in bolj zanesljivih, vendar je Otokar v enem oziru danes najbolj zanimiv: zamenja namreč knežji kamen z vojvodskim prestolom.

Kar se je pripetilo avtorju poznega Srednjega veka, pa si ne bi smel dovoliti človek, ki stoji na Koroškem na vrhu javnega življenja na koncu 20. stoletja. Dejstvo pa je, da so se najvišji predstavniki naše lokalne politike kljub menda dokončnim rezultatom koroškega zgodovinskega ob izbruhu „denarne krize“ zaganjali proti zlorabi vojvodskega prestola, čeprav je na slovenskih bonih viden le knežji kamen.

SPET EN KAMEN SPOTIKE

Dr. Janko Zerzer k diskusiji o knežjem kamnu

Kako neupravičeno je vse to razburjenje, so medtem povedali seriozni zgodovinarji celovške univerze. Res pa je tudi, da je moral knežji kamen v svoji dolgi zgodovini že marsikaj prestati. Stoletja dolgo se nihče ni zmenil zanj, ko je stal ob Krnskem gradu sredi travnika. Zdaj pa stoji v preddverju Deželnega muzeja za vrati, da ga obiskovalec skoraj mora prezreti.

Kar pa se tiče starodavnih obredov, o katerih priča, pa seveda ni dvoma, da so staroslovenskega izvora in s tem velikega simboličnega pomena za ves slovenski narod. Če bi koroški politiki res imeli toliko simpatij za nastajajočo samostojno Slovenijo, bi gotovo razumeli, da se mlada država tega svojega simbola poslužuje prav v tistem trenutku, ko se

narodu uresničujejo tisočletne sanje.

Gotovo pa je koroška reakcija tudi sad masivne zgodovinske manipulacije. Od nekdanje bil slovanski značaj prvotnega ustoličevalnega obreda ob knežjem kamnu koroškim zgodovinarjem trn v peti. Rasis-

Čas bi bil, da se koroški politiki zavedajo svoje odgovornosti in v tako kočljivih vprašanjih ne škilijo le na izid naslednjih volitev.

tično nastrojenemu Georgu Graberju je bilo dano, da ga je pošteno „germaniziral“. Zanj imajo vsi elementi obreda germanski značaj in s tem, da se izraz „windisch“, ki je imenovan v virih, istoveti s „kärntisch“, se marsikatera neprijetnost elegantno obide. Te teze so prepisovali drugi, tudi Hermann Braumüller v svoji „Geschichte von Kärnten“, in tako se je lepo mogel razvijati zgodovinski mit, ki je zdaj povzročil naravnost histerične izbruhe, tja do nevalificirane zahteve po prekinitvi odnosov med Koroško in Slovenijo.

Čas bi bil, da se koroški politiki zavedajo svoje odgovornosti in v tako kočljivih vprašanjih ne škilijo le na izid naslednjih volitev. Potrebno pa bi tudi bilo, da si prisvojijo temeljiteše informacije, predno grejo v javnost. Stvarna razprava in poštena informiranost bo morda le privedla do tega, da bo v novi Evropi knežji kamen postal simbol vzajemnosti med sosednjima narodoma, med Koroško in Slovenijo.

V Šmihelu načrtujejo „občinski center“

Če bo šlo po volji večine občinskih mož, bo Šmihel kmalu dobil občinski center z novim občinskim uradom, otroškim vrtcem, novo telovadnico in stanovanjskimi bloki (Neue Heimat je že nakupila 600 m² zemljišča). V ta namen je občina na zadnji občinski seji odobrila 4 mio. šilingov za nakup zemljišča v velikosti 1,3 ha med pošto in ljudsko šolo.

Načrta gradnje občinskega centra v Šmihelu pa ne podpira večina občinskih odbornikov. Kajti eden glavnih argumentov za ločitev od veleobčine Pliberk je bil, da je občina vse preveč vlagala v Pliberk. Alfred Krall (EL) je dejal, da ni minilo niti leto po delitvi občine in že so nekateri politiki pozabili, kaj so obljubljali občanom; namreč, da ne bodo nadaljevali „centralistične politike“ občine Pliberk.

„Pametno bi bilo,“ opozarja Krall, „da bi občina nakupila tudi v drugih vaseh zemljišča in tam uredila potrebno infrastrukturo.“ Podobno kritično je ocenjeval načrtovani „občinski center“ tudi Hermann Innerwinkler (VP), ki je dobesedno dejal, da so mu sirene agitatorjev za samostojno občino Bistrica še v ušesih: Prej da se je glasila parola: „Vse za mesto Pliberk,“ zdaj pa: „Vse za Šmihel!“

Tudi visoko ceno zemljišča (300 šil./m²) so kritizirali odborniki. Jože Blažej (EL) je opozoril, da bo ta visoka cena povzročila povišanje splošnih zemljiških cen, v bližini novega „centra“ pa si navaden delavec ne bo mogel več graditi hiše, ker bodo

cene za zemljišča enostavno previsoke. Tudi Pepej Pototschnig (JUL) je kritiziral načrt in zahteval decentralizacijo; za občinski urad pa naj bi uporabili stari občinski urad.

Župan Janko Pajank, ki je vodil pogajanja s posestnikom zemljišča, Siegfriedom Loserjem, je dejal, da je cena za zemljišče sicer visoka. Toda Šmihel se lahko razvija samo v vzhodno smer. Celotni načrt pa je nastal v sodelovanju z arhitektom, ki pripravlja razvojni koncept za občino Bistrica. „Nakup zemljišča pa še ne pomeni, da center že stoji,“ je miril župan številne nadaljnje kritike. Nakup zemljišča je bil nato sprejet z dvema protiglasovoma.

FILTERWERK: PRIKLJUČEK NA ŽELEZNICO IN 20 NOVIH DELOVNIH MEST

Knecht Filterwerk bo vložil skupno 40 mio. šilingov v priključek na železnico (15 mio.) in v gradnjo potrebne hale (Versandhalle, 25 mio.). Občina Bistrica bo za pribl. 400.000,— šil. odkupila za Filterwerk preostale površine med železnico in cesto na Metlovo. Ta odkup zemljišča razume občina kot gospodarsko

Alfred Krall je kritiziral načrte, ki so v nasprotju z volilnimi obljubami politikov.

pospeševanje Filterwerka. Tudi druga nova podjetja bodo imela možnost, da se priključijo na železnico, za kar pa bo potrebno plačati odškodnino.

Zato je Alfred Krall (EL) zahteval, naj se med občino in Filterwerkom sklene pogodba, ki zagotavlja novim firmam brezplačen priključek.

FINANČNO SE JE OSAMO-SVOJITEV IZPLAČALA

Finančno leto 1991 je bilo za občino Bistrico izredno ugodno. Tako je sam Knecht Filterwerk prispeval v občinsko blagajno 11 mio. šilingov. Tudi turistična sezona je bila izredno ugodna. V občini je bilo 41.000 nočitev; toliko jih je imela prej celotna občina Pliberk.

Davčni dohodek (Steueraufkommen) znaša na osebo v novi občini 10.000 šilingov. V nekdanji občini Pliberk je bil še znatno nižji in je znašal le 6000 šilingov. Skupni letni proračun za leto 1991 v novi občini Šmihel

znaša 42,6 mio. šilingov, kar je za občino te velikosti kar precej.

TUDI DRUŠTVA IZVEN OBČINE SO DOBILA PODPORE

Tako je imela občina možnost, da je kolikor toliko velikodušno podprla svoja društva. Športnim društvom je občina namenila 82.000 šilingov. Od tega so mdr. dobili SC Petzen 30.000,—, ASKÖ/nogomet 41.000,— in ASKÖ/tenis 11.000, Billardklub 3000,—. Za kulturo je namenila občina 23.000,—: MGV Petzen so dobili 3000,—; MePZ Kralj Matjaž 3000,—; Društvo godba na pihala 5000,—; Glasbena šola 3000,—; Godba na pihala KPD Šmihel 5000,—; MePZ Gorotan 3000,—. Posebno podporo v višini 20.000,— je dobil še šmihelski Big Band. Za delovanje KPD Šmihel je občina predvidela 10.000,—; to pa je Alfred Krall ostro kritiziral in menil, da je za tako pomembno društvo podpora prenizka, kar naj bi občina pri naslednjem proračunu tudi upoštevala.

Na pobudo Franca Mlinarja bodo imeli odslej na Bistrici pred sejami tudi uro za vprašanja, kar je zelo pozdravil Pepej Pototschnig, ki se vse preveč čuti odrinjenega; tudi tokrat je prišel navzkriž predvsem s podžupanom Petrom Winklom in mu očital pomanjkanje čuta za demokracijo; deloma je ta kritika celo upravičena.

Silvo Kumer

Mlinar: 51.000 šil. za otroke v vrtcu

Franco Mlinar je kot komisarični vodja občine Bistrica omogočil vsem otrokom iz občine brezplačen obisk otroškega vrtca. Zato se je odvedoval vsem odškodninam, ki bi jih sicer dobil sam. Toda ker je bilo to še premalo, je moral dati še iz lastnega žepa 20.000,— šilingov. Skupno je daroval 51.000,—. Vsekakor je bila to zelo velikodušna poteza; Mlinar pa upravičeno pogreša priznanje javnosti.

BISTRICA POMAGA HRVAŠKIM BEGUNCEM

Občinski svet Bistrice se je na minuli seji odvedoval sejnini (pribl. 10.000,—) in odobril dodatno še 30.000,— v korist beguncev v Crikvenici. Tja so se umaknili ljudje iz Dubrovnika, ki nimajo več ničesar jesti in obleči. Dolgoletni gost občine Bistrica je seznanil župana s tem katastrofalnim stanjem in prosil za pomoč. K akciji so pozvani tudi vsi prebivalci občine.

GLOSA

Prej vse za Pliberk, zdaj vse za Šmihel?

„Vse za mesto Pliberk, ničesar za podeželje — zato stran od občine Pliberk“ se je glasila parola „komitejevcev“, ko so hodili od hiše do hiše. Argument je bil dovolj tehten, da so občani glasovali za osamosvojitve. Danes so nekateri politiki na to očitno pozabili in že sanjajo o velikem „multifunkcionalnem“ občinskem centru.

Določeno infrastrukturo vsaka občina potrebuje — to drži, toda bistriški politiki bodo morali biti pozorni, da ne bodo delali zopet tistih „centralističnih napak“, katere so svoj čas očitali Plibercanom.

Za Zadrugo v Šmihelu naj bi nastal nov občinski center z novim občinskim uradom, otroškim vrtcem, telovadnico, stanovanjskimi bloki itd. Kritiki pa nasprotujejo centralizaciji, ki jo poznajo še iz občine Pliberk.

Doli pri Borovljah:

Janko Oitzl praznoval 80-letnico

V soboto, 12. oktobra, je praznoval Janko Oitzl iz Borovlj visok življenjski jubilej. Številnim čestitkam ob njegovi 80-letnici se je pridružila tudi Posojilnica-Bank Borovlje. Nameščenci in odborniki Posojilnice so čilemu predsedniku zaželeli mnogo zdravja, osebnega zadovoljstva in da bi še naprej tako preudarno predsedoval borovljski kreditni zadrugi.

Obširnejši pogovor s slavljencem bomo objavili v naslednji številki Našega tednika.

● Št. Jakob

V soboto, 26. oktobra 1991, bo v šentjakobski farni dvorani nastopila glasbeno-kabaretiška skupina „Wellküren“ iz Bavarske. Nastop se prične ob 20. uri. Prireditelj je Slovensko prosvetno društvo „Rož“.

V Št. Petru pri Št. Jakobu obhaja 65. rojstni dan **Dini Rasinger**. Ob tem lepem življenjskem prazniku iskreno čestitamo ter želimo mnogo sreče, zdravja in osebnega zadovoljstva!

Društvo upokojencev Podjuna čestita za osebne praznike **Urški Zergoj** iz Kazaz in **Gregorju Slugovcu** iz Št. Primoža. Obeima vse najboljšel!

V Lovankah je praznoval rojstni dan veroučitelj **Anton Traun**. Tudi njemu iskreno čestitamo ter kličemo še na mnoga zdrava in srečna leta!

Prav tako v Lovankah je obhajala rojstni dan **Hilda Kumer**. Vse najboljše, zlasti mnogo sreče in trdnega zdravja!

V Selah praznujejo osebne

Drage bralke, dragi bralci!

Če Vaši sorodniki ali znanici praznujejo kak osebni praznik, lahko brezplačno čestitate tudi v Našem tedniku. Čestitko nam pošljite ali po telefonu (0463) 51 25 28 *26 ali po pošti.

ČESTITAMO

praznike **Kristl Jug** z Borovnice, **Pepca Oraže** in **Uršula Male** s Kota. Vsem slavljencem iskreno čestitamo ter želimo mnogo zdravja in osebnega zadovoljstva!

V Štebnu pri Globasnici je slavil 70. življenjski jubilej **Janez Dumpelnik**. Za lep praznik mu iskreno čestitamo ter kličemo še na mnoga leta.

Abrahama sta na Dunaju srečala **Stanko Bučovnik** in **Martina Koffler**. Prijatelji in znanci iskreno čestitajo. Vse najboljše!

80-letnico življenja je slavila **Urška Tomatz** iz Šmihela pri Pliberku. Ob tem visokem življenjskem jubileju iskreno čestitamo ter želimo mnogo sreče, zdravja in božjega blagoslova!

Prav tako 80-letnico življenja je obhajala na Belšaku pri Pliberku **Urška Enci**. Tudi njej za visok življenjski praznik želimo vse najboljše, zlasti

trdnega zdravja in osebnega zadovoljstva!

Minulo nedeljo je kazaški župnik **Florijan Zergoj** krstil na ime **Renate-Karin** četrtega otroka **Marice** in **Franca Bošchitza** iz Metlove. Srečnima staršema iskreno čestitamo!

Mag. Mario Nachtigall iz Celovca je kot srednješolski učitelj ob delu promoviral na celovski Univerzi za doktorja zgodovine. Dr. Nachtigallu ob izrednem znanstvenem delu iskreno čestitamo!

V Šmarjeti v Rožu praznuje svoj 60. rojstni dan gospod **Hubert Ogris**. Agilnemu občinskemu odborniku iskreno čestita domača Enotna lista; številnim čestitkam pa se pridružujeta tudi Narodni svet in uredništvo Našega tednika.

Vsem čestitkam Našega tednika se pridružujejo tudi Narodni svet koroških Slovencev, Enotna lista in Krščanska kulturna zveza.

Otroci spoznavajo druge kulture

Interkulturalno srečanje v Selah

Mesebojno spoznavanje dveh različnih kultur — ta „projekt“ so prvič udeležili v Selah, kjer so se srečali in spoznavali otroci ljudskih šol iz Sel ter osnovnih šol iz Škofje Loke in Trziča.

Ravnatelj LŠ Sele-Kot **Herbert Kulmesch**: „Že otroci naj spoznavajo druge kulture!“
slika NT/Fera

V petek, 18. oktobra 1991, sta ljudski šoli Sele in Sele-Kot prvič vabili na interkulturalno srečanje. Kot goste so povabili učence osnovnih šol iz Škofje Loke in Trziča. To pa zato, ker so Sele že od leta 1972 pobratene s Škofjo Loko, Trzič pa je pravzaprav sosednji kraj.

Interkulturalno srečanje je ideja ravnatelja ljudske šole Sele-Kot

Herberta Kulmescha, ki želi s tem projektom poživiti zanimanje in spoznavanje raznih kultur. Vrhu tega pa je bila smisel tega srečanja tudi skrb za dobre sosedske odnose s prijatelji iz Slovenije. Ravnatelj Herbert Kulmesch: „Naša dolžnost je, da izkoristimo vsako priložnost za boljše medsebojne stike, predvsem na šolski ravni. Mislim, da je ta cilj dosegljiv, če bomo znali preko naše mladine poskrbeti za dobro medsebojno razumevanje!“ Interkulturalno srečanje pa naj ne poteka le med Slovenci samimi, temveč tudi z drugimi ljudskimi šolami, predvsem na Koroškem. Vzgojni smoter (povečati dovednost mladega človeka za vse nepoznano, v tem primeru spoznavanje tuje kulture in jezika) je spoznala tudi šolska oblast, ki namerava vpeljati v pouk novo osnovo, tako imenovano interkulturalno učenje. Tako naj bi se izboljšali tudi stiki med slovensko in nemško govorečimi šolarji. Inšpektor za dvojezično šolstvo na Koroškem Franc Wiegele, ki je bil skupno z okrajnim inšpektorjem Pallasom prisoten na srečanju v Selah, je obljubil popolno podporo širitvi tega projekta.

Prvemu interkulturalnemu srečanju v Selah pa je na žalost nagajalo vreme. Pripravili so namreč dan iger, ker pa tega vreme (dež) ni dopustilo, so izvedli alternativni program. Okrog 50-članska delegacija iz Škofje Loke in Trziča se je skupno s šolarji iz Sel podala na izlet okrog Vrbskega jezera v dveh avtobusih. Seveda je bila pripravljena tudi malica; po izletu pa so otroci ob krepkem kosilu zadovoljni in veseli zaključili prvo interkulturalno srečanje. Učitelj iz Trziča in učiteljica iz Škofje Loke sta se z malim darilom zahvalila ravnateljema Fridiju Maku (LŠ Sele) in Herbertu Kulmeschu (LŠ Sele-Kot) ter soglasno izrekla povratno povabilo v Slovenijo, v igredi 1992. Na žalost se srečanja ni udeležila kaka osebnost iz okolice povabljenih šol, bodisi ravnatelj ali kak okrajni politik.

Na vsak način je bilo prvo interkulturalno srečanje pomemben korak k spoznavanju „druge“ kulture, po vzoru katerega naj bi stopale tudi druge ljudske šole na Koroškem.

Izšel je kataster talne vode

Po večletnem študiju in raziskavah je izšel prvi koroški kataster talne vode. Kataster ne opisuje le lege talne vode na Koroškem, temveč vsebuje tudi mnogostransko in obsežno kartografsko razlago posameznih raziskanih območij.

Raziskave pa niso imele samo značaja običajnih raziskav glede vodne kemije, temveč se nanašajo tudi na kvaliteto okolja kot celote (ugotavljali so nitrato, klorove ogljikovodike, težke kovine, rudninska olja, pesticide).

Raziskave so pokazale, da je na splošno kvaliteta talne vode na Koroškem zelo dobra.

Onesnaženje talne vode pa povzročajo 3 momenti:

1. vpliv starih odpadkov na talno vodo (če izve, odgovorna oblast, takoj ukrepa s primerno sanacijo)

2. nezgode (tudi tukaj odgovorna oblast takoj ukrepa)

3. obremenitev z nitrati (kmetijstvo) in nedovoljenimi odpadki.

Predvsem na področjih intenzivnega kmetijstva v širših dolinah bo potrebno omejiti uporabo nitrato.

Omeniti je potrebno, da na nekaterih posameznih območjih nastopa tudi relativno visoko število pesticidov, katere pa večinoma najdemo tudi v območjih intenzivnega kmetijstva.

Na sploh predstavljajo regije z intenzivnim kmetijstvom območja z najbolj onesnaženo talno vodo. Tako je talna voda na območju Št. Vida, Velikovca in tudi Pliberka, sicer ne visoko, a le nekoliko obremenjena z nitrati. Vendar količina iz leta v leto raste. Kjer v talni vodi nastopajo

nitrati, se pojavi tudi precejšnja količina pesticidov, kar prav tako v večji meri povzroči intenzivno kmetovanje. Iz tega sledi, da kmetje pri obdelavi polj z umetnim gnojenjem kar precej onesnažujejo talno vodo. Stopnja onesnaženosti talne vode je kljub temu na Koroškem razmeroma nizka, kar pa ne pomeni, da se ni potrebno ozirati na okolje, kajti tendenca onesnaženja se tudi pri nas iz leta v leto stopnjuje. Predvsem kmetje (veliki) naj bi spremenili način gnojenja — od umetnih gnojil naj bi zopet prešli nazaj k naravnim gnojilom.

Študija se opira na projekt „Pilotstudie Grundwassertypen Kärntens im Auftrag des Geocenter Rohstoffforschung Kärnten“; denarno pa sta jo podprla Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo ter Deželna vlada.

Dan starih v občini Pliberk

Po stari tradiciji so se tudi letos srečali v pliberškem Grenzlandheimu upokojenci občine Pliberk. Tristo se jih je odzvalo povabilu Občine Pliberk. Za upokojence je bilo pripravljeno okusno kosilo (za katero je poskrbela gostilna

Erna Pachoinig iz Nonče vasi), nato pa je po domače zaigral znani „Libuški trio“. Od dobri kapljici, kavi in tudi plesu so se še prav „fajn“ imeli upokojenci do poznega nedeljskega popoldneva.

Foto: Fera

IŠČEMO zanesljivo sodelavko za knjigovodstvo

Nekaj prakse zaželeno. Znanje slovenščine potrebno.

Če se želite pridružiti teamu 15 kolegov, pokličite firmo INTRADE, Produktions- und Handelsges.m.b.H., Paradeisergasse 9/II, A-9013 Klagenfurt/Celovec, gospo prok. Hobel, telefon (0463) 57 0 88 0.

Dobrodelni koncert SPD „Bilka“ za Slovenijo

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu je letos poleti odpovedalo že tradicionalni kulturni večer. Vzrok je bila solidarnost društva s Slovenci, ki so se borili za samostojnost in svobodo Slovenije. Poletni koncert je bil načrtovan v času, ko je bila razglašena neodvisna, samostojna Slovenija. Temu se je ostro uprla jugoslovanska armada in zapustila globoke, s krvjo namočene sledove. Ker se tudi društveniki v Bilčovsu zavedajo, da potrebuje Slovenija danes, bolj kot kdajkoli, pomoč sosednjih držav, je organizirala dobrodelni koncert, katerega dobiček je namenjen Kardiološkemu oddelku ljubljanskega kliničnega centra, kjer nujno potrebujejo moderne naprave, da bodo v prihodnje lahko bolj uspešno zdravili srčne bolezni. Dobiček bodo zastopniki društva osebno predali primariju kardiološkega oddelka te bolnišnice. V svojem pozdravnem govoru je Rupej Gasser dejal naslednje: „Predvsem starejši

med vami se lahko vživijo v težko gospodarsko situacijo Slovenije, saj so sami doživljali, s kakšnimi težavami se je spoprijemala II. republika, ki je zrasla na ruševinah 2. svetovne vojne — torej kako je bila tudi Avstrija odvisna od mednarodnih podpor.“

Dobrodelni koncert, ki je bil minulo soboto v avli ljudske šole, so oblikovali gostje iz Tržiča, in sicer kvintet bratov Zupan, gostje iz Krive Vrbe — Singkreis Vocalitas, ki je med drugim navdušil številno publiko tudi s slovensko pesmijo,

ter domača zbor — Mešani pevski zbor pod vodstvom Irene Žmitek in Moški pevski zbor, katerega vodi mag. Mirko Lausegger. Za vsebinsko bogato povezavo med pesmimi je poskrbel Rupej Gasser, ki je bral odlomke misli sodobnih literatov, ki so se porajale ob grozotnih vojnih dogodkih v sosednji državi. Geslo dobrodelnega koncerta „Žive naj vsi narodi“ je govorilo o želji vseh prisotnih, da bi se čimprej uresničila ta želja ter da bi v sosednji državi spet zavladal mir.

Podkraj pri Libučah:

Prerano slovo od Burjakovega Lojza

Pred kratkim je nepričakovano — star komaj 49 let — umrl Alojz Potočnik, pd. Burjakov Lojz, iz Podkrajja pri Libučah. Rajnega smo poznali kot zelo veselega in prijetnega soseda. Na žalost mu zdravje ni bilo naklonjeno, zato je moral že predčasno iti v pokoj.

Mami Micki, ki je v teku zadnjega pol leta zgubila kar dvoje otrok, ter ostalim sorodnikom izrekamo naše iskreno sožalje. Naj se Burjakov Lojz lepo odpočije v domači zemlji.

TRAGIKA HRVAŠKIH BEGUNCEV JE NEPOPIISNA

Naš tednik je obiskal nekaj hrvaških beguncev, ki so se rešili na Koroško. Z njimi se je pogovarjala Heidi Stingler.

Ko je uspelo dobiti zaupanje nekaterih beguncev, so nam ti pripovedovali o grozotah, katere so v zadnjih dneh in tednih doživljali v domačem kraju. 64-letna kmetica, ki je doma v Viduševcu blizu Gline, je bila s svojo družino že tri mesece priča, kako so četniki streljali na cerkev v Dvorištih, na kulturne in zgodovinske spomenike. Cerkev in pokopališče je zvezna vojska zrušila do tal. Iz govoric ljudi iz sosednjih vasi je žena zvedela, da so četniki nekaterim Hrvatom sadistično izrezali oči, odrezali učesa, se pri tem na glas smejali, nato oropali hrvaške vasi in jih požgali. Tam, kjer je še pred nekaj tedni stala v Dvorištih cerkev in je bilo pokopališče, je danes le še ravnina in ni več možno zaznati, da bi na tem kraju kdaj stal kakšen spomenik. Kljub vsemu pa je kmečka družina ostala do zadnjega na svojem domu. Šele 30. septembra, ko so četniki napadli Viduševac in ga začeli bombardirati in ko se je hrvaška vojska umaknila, so ljudje zbežali v gozd.

V vasi je ostalo le kakih deset ljudi, pohabljeni, bolni in stari, ki niso mogli več zbežati. Takrat se je v Viduševac pripeljalo 40 tankov in v vsakem 4 četniki. Ljudje, ki so še mogli, so zbežali v gozd in tam dolgo opazovali, ali se bo vojska umaknila, da bi se vrnili na svoje domove. Vendar upanje je bilo zaman. Četniki so ostali in kdor se je skušal vrniti, so ga ustrelili.

KDOR SE JE SKUŠAL VRNITI, SO GA ČETNIKI USTRELILI

V solzah nam je kmetica pripovedovala, da je zjutraj še nakrmila živino. Naenkrat pa so prišli tanki in ljudje so morali zbežati v gozd. Edino, kar je družina mogla še rešiti, so bili potni listi in nekateri dokumenti. Ko je bilo jasno, da se vojska ne bo umaknila iz hrvaške vasi, ljudem ni preostalo drugega, kot da so skušali zbežati na varen kraj. Na srečo je družini takrat uspelo zbežati čez most v Kupi, kjer je še bila hrvaška straža. Dva dni so ostali v Veliki Gorici, kjer so še upali, da se bodo lahko vrnili domov. Toda položaj se je le zaostрил in tako je družina zbežala v delovni obleki in brez vsega v Celovec.

ZBEŽALI SMO V DELOVNI OBLEKI IN BREZ VSEGA

Kmetica pravi, da je imela tu srečo, kajti voznik taksija, katerega je pripovedovala, kako je morala z družino zbežati, je bil zelo prijazen in je pomagal, da je s pomočjo policije našla začasno bivališče. Kako bo šlo naprej, tega žena ne ve. Od beguncev, ki so prihajali za njo v Celovec, je izvedela, da je v mnogih krajih izbruhnila epidemija. Oropano in zrušeno je vse. Skoraj ni več upanja, da bi prišlo do politične rešitve te tragedije. Mirovne pogodbe — doslej je bilo podpisanih deset — ne držijo. Begunci ne morejo razumeti, da ves svet gleda in opazuje dogajanja v Jugoslaviji in da nihče ni pripravljen pomagati. Upanja Hrvti skoraj nimajo več, kajti Srbi imajo dovolj orožja, katerega so

deli, da ti tudi tu v Celovcu še vedno živijo v nepopisnem strahu in ne morejo verjeti, da so na varnem. Ob prihodu tuje osebe v hiši se umaknejo v svoje sope, da bi ostali anonimni. Po daljšem trudu je le uspelo dobiti stik z nekaterimi begunci, ki so utemeljili svoj strah s sumom, da verjetno tudi v to hišo prihajajo Miloševići pristaši, ki tu opazujejo in nadzirajo, kdo prihaja iz Hrvaške. Iz tega razloga smo upoštevali željo beguncev, da ostanejo v našem poročilu neimenovani. Pričakovati je, da bo po vsej verjetnosti v prihodnjih tednih prišlo še več hrvaških beguncev na Koroško, katerim bo potrebno preskrbeti primerna začasna bivališča.

V Celovcu je koroška Caritas v sodelovanju s Socialnim uradom koroške Deželne vlade sprejela 70 hrvaških beguncev, ki so v zadnjih dneh in tednih pribežali na Koroško. Večinoma so to družine z majhnimi otroki, ki so prišli, da bi rešili svoje življenje in bili na varnem. Nihče od njih ni prišel, da bi imel tu boljše življenje, saj jim na Koroškem ob prihodu pot tudi ni bila posejana z rožami. Nasprotno! Kdo od nas ne ve, kakšne predsodke imajo naši ljudje do beguncev?! Poročila z ekrana o grozotnih vojnih dogodkih na Hrvaškem nas sicer prizadenejo, ko pa gre za konkretno pomoč, se ta žal mnogokrat neha pri lepih besedah.

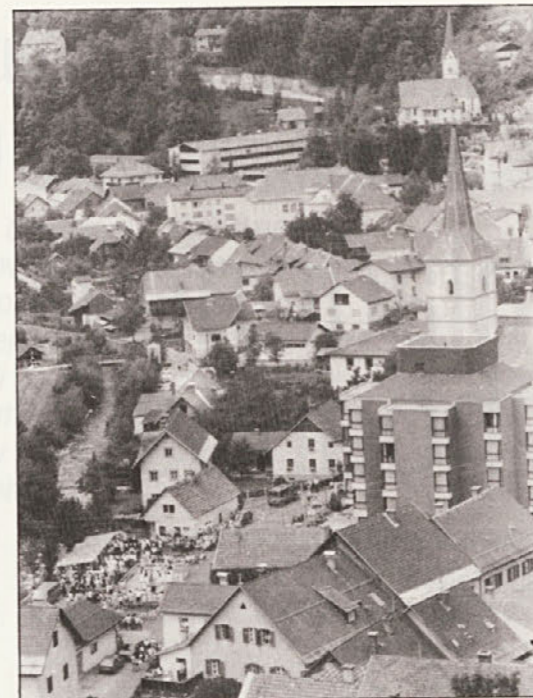
Ko smo obiskali begunce, smo vi-

Informacijski večer v Železni Kapli

Obvoz za Železno Kaplo?

Minuli petek je župan Železne Kaple dr. Dieter Haller vabil občane in zastopnike medijev na prvi informacijski večer o novem prometnem konceptu.

Občina je skupno s prof. Samerjem z graške univerze, ki dela za Železno Kaplo nov prometni koncept, v farni dvorani priredila prvi informacijski večer.

V srbsko vojsko mož ne bi šel, Tudžmana pa obsojajo, da pošilja ljudi v vojsko brez orožja in za vsako ceno.

BEGUNCI, KI SO PRIŠLI ZA NAMI, SO PAVEDALI, DA JE NAŠA HIŠA ŽE ZRUŠENA

Kljub temu, da je družina izvedela od beguncev, ki so prišli v Celovec za njimi, da je njihova na novo sezidana hiša sicer že zrušena, so hvaležni in srečni, da so tu lahko na varnem in da so našli streho nad glavo. Od svojega brata, ki je pri vojaki, žena že mesec dni ni več slišala in ne ve, če je sploh še živ.

Tragika teh ljudi je nepopisna. Ni mogoče doumeti, da bi bile to resnične zgodbe. Zavedati se moramo, da so begunci dejansko v stiski in ne prihajajo, ker bi pričakovali, da bodo tu bolje živeli.

Gre le za preživetje, gre le za iskanje kraja, kjer bi bile družine s svojimi otroki na varnem. Pričakovati je, da bo v prihodnjih tednih prišlo na Koroško še več beguncev. Upajmo, da bo Koroška pokazala toliko humanosti, da bo ljudem v stiski pomagala ne le z lepimi besedami, ampak tudi s konkretnimi dejanji.

Pomoč hrvaškim beguncem trenutno nudi tudi Milica Janežič pri Katoliškem delovnem odboru, ki skuša najti družine, ki bi bile pripravljene, da bi začasno sprejele begunce. Tozadevno pismo in seznam, v katerega se lahko vpišejo družine, je KDO razposlal vsem župnijskim uradom. Akcija teče v sodelovanju s koroško CARITAS in Hrvaško katoliško misijo v Celovcu. Kontaktna oseba pa je Milica Janežič, s katero lahko stopite v stik po telefonu (0463) 54 5 87 - 77.

V ŽELEZNI KAPLI SO V 16 URAH NAŠTELI 1600 VOZIL

Nove turistične ponudbe (Obirske jame, športni center) so pritegnile v Železno Kaplo mnogo turizma; s tem se je povečala tudi prometna obremenitev. Prof. Samer je kratko predstavil, kaj se je glede tega že naredilo. Vigredi in poleti je Inštitut na različnih mestih štel promet, naredili so statistiko nesreč — povpraševali so domačine, tujce in trgovce. Nekaj rezultatov: nad 50 % vsega prometa je tranzitnega, največ nesreč je na križišču, kjer pride cesta z Obirskega, poleti pa so našteali v Železni Kapli v 16 urah 1600 vozil.

Poleg prof. Samerja delajo na tem projektu še dipl. inž. Saurucker, dipl. inž. Wandl (dela v imenu občine na dodatnem razvojnem konceptu, z ozirom na okolje) in arh. Klaurer (odgovoren za oplešavo mesta).

F. J. SMRTNIK PREDLAGAL PREDOR — TRGOVCI SO PROTI

Po tej predstavitvi je sledila razprava, pri kateri se je izkazalo, da ima občinstvo več mnenj. Najbolj konkretne predloge je imel Franc Jožef Smrtnik. Najprej je dejal, da je potrebno hitro ukrepati. Preden bo obvoz Železne Kaple realiziran, bo minilo še veliko časa. Zato je kar sam predstavil nekaj predlogov. Daljnoročno gledano se mu zdi najboljše, da se napravi obvoz s predorom, na kar je nakazal že v volilnem boju. S tem bi lahko ves tranzitni pro-

met spravili iz centra. Proti temu pa so se izrekli trgovci, ki se bojijo prevelikih trgovskih izgub. Veto trgovcev pri tem pa gotovo ni opravičen, saj od tranzitnega prometa itak nič ne zaslužijo.

OBMOČJE 30 KM V ŽELEZNI KAPLI

Naposled je F. J. Smrtnik predlagal, da bi v Železni Kapli uvedli območje 30 km/h; naredili naj bi tudi dodatne prehode za pešce; zgradili naj bi pot za pešce in kolesarje do novega športnega centra; bolje pa bi tudi morali nadzorovati parkirišča na glavnem trgu, kjer naj bi prepovedali celodnevno parkiranje. Preuredili naj bi tudi križišče, kjer pride cesta z Obirskega.

V sklopu s prometnim konceptom naj bi popravili tudi pot skozi Obirske peči. Cesta je v izredno slabem stanju; nevarnost, da pada na cesto kamenje, pa je velika. „Vozači so dnevno v veliki nevarnosti,“ je opozoril Smrtnik. Župan Haller je povedal, da so vsakomur na razpolago tudi javna prevozna sredstva. „Ravno na tem področju je storjen korak nazaj,“ se je oglasil F. J. Smrtnik in spomnil, da so avtobuse ukinili: rednega prometa v Lepeno in na Obirsko ni več. To ni v škodo samo vozačem, ampak tudi šolarjem. Zato naj bi občina ta problem rešila čimprej.

V glavnem je ta večer služil seznanjanju občanov; sledili naj bi še drugi. Videti pa je bilo, da bo težko najti rešitev, ki bi zadovoljila vse.

ODKRITJE SPOMENIKA ŠKOFU ANTONU MARTINU SLOMŠKU V MARIBORU

Znanilec pomladi nove slovenske prihodnosti

Maribor je 29. septembra 1991 poravnal svoj skoraj stopetindvajsetletni dolg: pred stolnico, na Slomškovem trgu, je bil odkrit kip prvemu mariborskemu škofu, narodnemu buditelju, soustanovitelju Mohorjeve, vzgojitelju in velikemu Slovencu škofu Antonu Martinu Slomšku.

Kip je odkril predsednik Republike Slovenije Milan Kučan, ki je omenil prenos škofijskega sedeža leta 1859 iz Št. Andraža v Labotski dolini v Maribor. To Slomškovo dejanje je za slovenski narod posebnega pomena tudi zaradi tega, ker je tako Maribor z vsem zaledjem ostal slovenski. Kučan je dejal, da je tedaj Slomšek zarisal na zemljevidu Evrope sedanjo severno mejo Republike Slovenije.

Slomškov kip, ki je delo akademskega kiparja Marjana Dreva, bo od sedaj naprej sredi Maribora spominjal na velikega Slovenca, ki je zapustil slovenskemu narodu in slovenski Cerkvi mnogo izvrstnih dejanj: poučevanje slovenskega jezika, ustanavljanje nedeljskih šol, ustanovitev Mohorjeve družbe, pisanje slovenskih učbenikov, oživiljanje narodne zavesti v pesmi in besedi, ustanovitev visoke šole v Mariboru... Najodličnejši potezi pa sta bili: ustanovitev Mohorjeve družbe in prenos škofijskega sedeža iz Št. Andraža v Maribor.

Slavnostni govornik pri odkritju spomenika Slomšku, katerega so se udeležili številni predstavniki slovenske Cerkve, države in

drugih ustanov iz domovine in tujine, je bil Milan Kučan. Celovško Mohorjevo so zastopali dr. Anton Koren, dr. Pavle Zablatic in Franc Jančar.

Milan Kučan je v svojem govoru dejal, da je po skoraj 130 letih dolg, ki ga ima slovenski narod do velikega Slovenca Slomška, končno poravnal. „V tem našem času veliko premišljujemo o svobodi in suverenosti, razglasili smo ju za svoj državni temelj. Toda ne bi ju mogli obraniti, če ne bi popolne notranje, moralne, duhovne neodvisnosti pred tem potrpežljivo in z velikimi žrtvami, pa tudi z velikim samozaupanjem gradili že rodovi pred nami. Če ne bi med temi rodovi živeli in v današnji čas naš narod vodili vodniki sijajnih razsežnosti in kvalitete. Med njimi je bil brez dvoma Slomšek, ki je v največji in najnevarnejši oseki slovenstva proti sredi prejšnjega stoletja z vso vneto prepričeval: Sonce se bo prej zasuknilo okoli Zemlje in ne Zemlja okoli sonca, preden bo izkoreninjeno slovenstvo!“

Mariborski škof Franc Kramberger je v svojem govoru poudaril, da spomenik Slomšku ni postavljen zaradi kulta osebnosti.

„Ta spomenik ni spomenik ideologiji in klerikalizmu ne nacionalizmu. Tega spomenika ni postavila laž, tudi ne ukaz, marveč 130-letna hvaležnost slovenskega ljudstva ga je postavila; in priznanje resnice, o kateri se ni smelo govoriti 50 let, ga danes odkriva. (...) Spomenik Slomšku je spomenik naši prihodnosti. Običajno postavljamo spomenike zaslužnim osebam iz preteklosti. Slomšek pa ima poleg tega še eno dimenzijo — prihodnost! Kot preroška, karizmatična in svetniška osebnost govori še danes z isto trdnostjo kot pred 130 leti in bo govoril tudi v prihodnosti.“ Škof Kramberger je tudi poudaril, da je bil škof Slomšek prvi, ki je ljubezen do domovine in materinega jezika, zvestobo narodu in sploh narodno prebujanje utemeljeval z evangelijem in teološkim naukom.

Minister Peter Vencelj je dejal, da je bila slovenskemu narodu dana milost, da je v usodnih trenutkih svoje zgodovine imel moške modrosti, ki so mu kazali pot iz stiske in težav. Takšen mož je bil tudi Anton Martin Slomšek. Trenutek odkritja Slomškovega spomenika v Mariboru je zaznamovan na poseben način: „Slomšek ponovno prihaja v Maribor. Prvič je prišel pred dobrimi 130 leti iz severozahodnega roba lavantinske škofije v središče škofije in svojega naroda. V tem času pa prihaja ponovno, drugič, še bolj od daleč. Ne prihaja samo med Mariborčane, prihaja k vsem Slovencem iz javnega, kulturnega in političnega izgnanstva.“ Odkritje Slomškovega spomenika je minister Vencelj imenoval kot znanilca pomladi nove slovenske prihodnosti. Omenil je tudi, da ni dovolj postaviti kip, če za tem ni obveza, odkrivati živega Slomška „v živem telesu slovenskega naroda.“

KULTURNI STENOGRAM

Foto: Fera

ALBERT MESSNER RAZSTAVLJA V PLIBERKU

Albert Messner razstavlja svoja dela trenutno v Posojilnici-Bank Pliberk. Mladi umetnik se z umetnostjo ukvarja že od mladih let in ima za seboj že prve razstave, mdr. tudi v Sloveniji. Slovesnost ob odprtju v Posojilnici Pliberk je bila odlično obiskana, za kulturni okvir pa je poskrbela pianistka Andreja Močilnik iz Celovca. Mladega umetnika, ki je rojen Dobljan in zdaj ustvarja na Bistrici pod Peco, je predstavila umetnica Pepca Weiss. Razstava je odprta še do novembra.

26. BORŠTNIKOVO SREČANJE

V okviru 26. Borštnikovega srečanja, so se zopet srečala v Mariboru slovenska gledališča iz Slovenije in Trsta (od 20. do 30. oktobra). V ponedeljek je prireditelj slovesno odprl podpredsednik Izvršnega sveta Republike Slovenije Matija Malešič. Prvo predstavo (Shakespeareovega Hamleta) pa je izvedlo Slovensko narodno gledališče iz Maribora. V letošnji strokovni žiriji Borštnikovega srečanja je med drugimi tudi urednik Slovenskega radia na Koroškem Horst Ogris. Podelitev nagrad bo v sredo, 30. oktobra.

1. slovensko tekmovanje mladih organistov

S koncertom nagrajencev se je v četrtek, 10. 10., v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani končalo 1. tekmovanje mladih organistov Slovenije. Po uvodnih besedah ljubljanskega župana inž. Jožeta Strgarja in slovenskega ministra za kulturo dr. Andreja Capudra je sledil koncert šestih nagrajencev. Po koncertu sta predsednik žirije prof. Hubert Bergant in predsednik organizacijskega odbora prof. Lovro Sodja podelila nagrade. Prejeli so jih:

1. kateg. (do 20 let): II. nagrada: Klemen Karlin (Orglarski tečaj pri Teološki fakulteti) in Barbara

Sevšek (Glasbena šola Velenje). III. nagrada: Polona Gantar (Orglarski tečaj pri Teološki fakulteti).

2. kateg. (od 20 let do zaključka študija): I. nagrada: Ana Elizabeta Kržan (Visoka šola za glasbo na Dunaju), II. nagrada: Dalibor Miklavčič (Visoka šola za glasbo na Dunaju) in Marija Fojkar (Akademija za glasbo in Ljubljani). Posebni nagradi za najboljšo izvedbo obveznih skladb slovenskih skladateljev Slavka Osterca in Primoža Ramovša sta prejela Klemen Karlin in Marija Fojkar.

Lovro Sodja

BILČOVŠ: Skupni koncert slovenskih Glasbenih šol iz Gorice, Žabnic in Koroške

V okviru 5. Primorskih dnevov na Koroškem so KKZ iz Celovca, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Slovenska prosveta iz Trsta skupno z Glasbeno šolo na Koroškem priredile v soboto, 12. oktobra, v ljudski šoli v Bilčovsu skupni koncert glasbene šole „Emil Komel“ iz Gorice, Glasbene šole iz Žabnic v Kanalski dolini in Glasbene šole na Koroškem.

Kljub temu, da ob začetku šolskega letu učenci razumljivo še ne morejo biti v „polni formi“, so vsi nastopajoči igrali dovolj tekoče in nekateri celo boljše, kot na zaključnem koncertu v juniju (velja za učence domače šole). Učenci Slovenskega centra za glasbeno vzgojo „Emil Komel“ iz Gorice so prispevali sedem točk programa, katerega so izvedli zelo dobro. Poleg odličnega pianista Mirana Devetaka, ki je zaigral Brahmsovo Rapsodijo, op. 79, št. 1, so nastopili tudi s petimi zelo dobrimi komornimi ansambli. Pristrčni so bili s komornim mladinskim zborč-

kom, ki je izvedel dela U. Vrabca, F. Gerbiča in W. A. Mozarta, zelo zanimivi s klavirskim triom in kvartetom ter originalni z Mozartovim „Ave verum“, katerega so izvedli v godalno-pevski zasedbi. Razveseljivo je, da veliko pozornosti posvečajo godalom in petju.

Glasbena šola Žabnice iz Kanalske doline, pri kateri smo gostovali spomladi v okviru Srečanja gorenjskih glasbenih šol, je sodelovala s šestimi točkami, in sicer na klavirju (zanimiva priredba rezijanske pesmi), harmoniki in kitari. Marzia Zanetti je na kitari zelo muzikalno izvedla

Prekovo skladbo Moment musical.

Od mladih gojencev Glasbene šole na Koroškem, ki so sodelovali z devetimi točkami, sta bila zelo simpatična še rošno mlada Barbara in Armin Boštjančič na klavirju; violinist Marjan Krištof je zelo ognjevit zaigral Oberov Tamburin, Marko Kassl pa na harmoniki Vossenove Skakljajoče kroglice. Dobre izvedbe mladih Korošcev je zaključil pianist Marko Tolmajer z zelo dobro izvedbo 1. stavka Mozartove Sonate-facile v D-duru.

Ob zaključku je Nužej Tolmajer v imenu KKZ vsem nastopajočim in njihovim učiteljem podaril zbirko slovenskih narodnih in umetnih pesmi „Mi muzikanti smo, veselo pojemo“, katero je za klavir priredil Edi Gašperšič, izdala pa KKZ, in kaseto „Ponižani in razžaljeni“, v izvedbi Mešanega zbora Rož in dirigenta Lajka Milisavljevića.

Lovro Sodja

V ponedeljek, 21. oktobra, so se začele v Cankarjevem domu v Ljubljani svečanosti v čast Jakobu Gallusu, slovenskemu geniju renesančne zborovske glasbe.

V Kosovelovi dvorani cel tedna poteka mednarodni simpozij z naslovom Gallus in evropska renesansa, zvečer pa

Slavnostni koncert ob 400-letnici Gallusove smrti v Ljubljani

sta sledila odprtje razstave o skladateljevem življenju in delu v I. predverju CD ter slavnostni koncert v veliki dvorani, ki nosi ime prav tega glasbenega genija. Gallusova dela so izvajali Slovenski komorni zbor, Praški madrigalisti, I Solisti del Madrigale iz Italije, The Tallis Scholars iz Velike Britanije, na orglah pa se je predstavil Hubert Bergant. Koncert je s priložnostnim govorom odprl slovenski kulturni minister dr. Andrej Capuder, ki je vskočil namesto obolelega ministrskega predsednika.

M. U.

Slovenski papirničarji in tiskarji, združeni v izvoznem podjetju HAGO iz Celovca, uspešno prodirajo na zahodnoevropska tržišča. Tako bo vrednost prodaje po podružnici HAGO Frankfurt v letošnjem letu preseгла 30 mio. DEM.

Polovico prodaje letos predstavlja izvoz knjig, nastinjenih v slovenskih tiskar-

HAGO: Uspešen izvoz knjig v zahodno Evropo

nah, med njimi največ v Tiskarni Mladinske knjige. Drugo polovico predstavljajo izdelki papirne industrije.

Srečujejo se tudi s težavami. Položaj v bivši Jugoslaviji je nestabilen, proizvajalci iz Vzhodne Evrope pa nastopajo z dampinškimi cenami. Kljub temu nameravajo slovenski papirničarji in tiskarji prodajo na nemškem trgu še povečati.

Zato hočejo izpolniti ekološke standarde pri uporabi surovin, na kar je nemški trg vse bolj pozoren.

PISMA BRALCEV

Knežji kamen in Vojvodski stol

Navajanje nekakšne razlike v narodnostni pripadnosti med Knežjim kamnom in Vojvodskim stolom — prvi naj bi bil zgolj slovenski, drugi pa samo nemški — je zgolj umetno in akademsko-ideološko in, zgodovinsko vzeto, povsem nestvarno.

Zgodovinarji, ali bolje zgodovinarski ideologi, izhajajo pri takšnem tolmačenju iz stališča, da je bilo plemstvo v Karantaniji po neuspelem uporu Ljudevita iz Slavonije (822), kateremu naj bi se pridružilo, zamenjano z nemškim. V Karantaniji da so tedaj zavladali frankovski grofje, nam navajajo povsem samovoljno, brez kakršnekoli podlage v zgodovinskih virih, kakor pravilno ugotavlja mr. tudi koroška zgodovinarica Claudia Fräss-Ehrfeld. Omenjenemu uporu se je pridružil le majhen del območja Karantanije, kakor zgodovinski vir tudi navaja. Gre za današnje spodnještajersko ozemlje, ki je spadalo pod vojaško poveljstvo furlanskega mejnega grofa Ka-

dolaja, proti kateremu se je upor začel.

Nobene navedbe v virih, da bi takrat Franki v Karantaniji odstavili karantansko plemstvo. In res, to isto plemstvo še stoletja vztraja na ustoličevanju novega vladarja (do 1414) v slovenskem jeziku in prav tako tudi na poklanjanju le-temu, prav tako v slovensščini (do 1728); sprva pri Knežjem kamnu, nato pri Vojvodskem stolu in končno (od 1660) v deželni hiši v Celovcu.

Jezikovna pripadnost vsa stoletja ni bila znamenje narodne pripadnosti. Veljala je jezikovna svoboda. Narodna pripadnost se je štela sprva kot pripadnost slovenskemu oz. karantanskemu pravu — institutio Sclavenica ali Slavica lex, ki je bilo osebnega značaja, zatem pa kot pripadnost k pravu dežele, jus terrae. Prebivalci so ostajali, ne glede na jezik, Karantanci oz. Korošci, najsi so govorili nemško ali slovensko.

Narod na temelju jezika, kot jezikovna skupnost, se pojavi šele v prejšnjem stoletju. Projektiranje takšnega naroda za nazaj je nestvarno, zgolj posiljevanje

zgodovine. Zgodovinski simboli, kot sta omenjena spomenika, so skupni tistim narodom, deželam ali državam, ki so izšle iz poprej enotne državne skupnosti, v tem primeru tako Korošcem oz. Avstrijem kot Slovincem.

Takšna okoliščina bi lahko, pošteno gledano, prispevala k boljšemu razumevanju in sožitju med narodi sosed, če ne bi bilo bodisi pangermanskega kot planslavističnega prikrojevanja zgodovinske preteklosti. Takó pangermanstvo kot panslovanstvo je po svojem bistvu tuje zgodovinskemu izročilu našega območja, ki smo ga danes, v težnji po isti skupnosti kot v nekdanji Karantaniji, poimenovali z nazivom Alpe-Jadran.

Zdi se, da bo potrebno še veliko dela, da končno izginejo razna jezikovna nasprotja in zgodovinske ponaredbe, ki so doslej vnašale prepir in zdrabo med prebivalstvo teh predelov. Tako opevana Evropa se najprej začne pri nas samih.

dr. Jožko Šavli,
Gorica

Nadaljevanje pisem bralcev na strani 13

PETEK, 25. oktobra

„Od pesmi do pesmi — od srca do srca“.

SOBOTA, 26. okt.

06.30—7.00 Dobro jutro na Koroškem.
18.10—18.30 Dober večer, sosed — Guten Abend, Nachbar: Poročila s prireditve ob nacionalnem prazniku.

NEDELJA, 27. okt.

6.30—7.00 Dobro jutro na Koroškem. — Duhovna misel (p. Mihael Žužek).
18.10—18.30: Narodopisna oddaja (dr. A. Feinig).

PONED., 28. oktobra

Manjšinski kongres v Železni Kapli.

TOREK, 29. oktobra

Partnerski magazin.

SREDA, 30. oktobra

Glasbena sredo.
21.05—22.00 „Smrt v umetnosti“

ČETRTEK, 31. okt.

Rož — Podjuna — Zila.

Naš tednik, Narodni svet, Enota lista in Kršč. kulturna zveza v novih prostorih

Zgoraj navedene ustanove so se preselile v skupne prostore v 3. nadstropje bivšega Slomškovega doma, 10.-Oktober-Str. 25. Vse ustanove bodo zdaj v enem nadstropju, tako da bodo seveda tudi znatno lažje dosegljive.

Telefonske številke:

NT: 0463/512528 * 21—27 (faks: * 22)
NSKS: 0463/512528 * 23, 28
EL: 0463/512528 * 29, 30
KKZ: 0463/516243 * 0

CELOVEC

KULTURNO DRUŠTVO PRI JOKLNJU
Otroška prireditve „SANJE O DIŠEČEM SVETU“

Nastopajo: Lutkarji iz Šmihela nad Pliberkom

Čas: v nedeljo, 27. 10., ob 16. uri

„TRDNA DRUŽINA — MOČNA DRŽAVA“

Predava: dr. Drago Čepar (samost. svetovalec na inštitutu „Jožef Stefan“ v Ljubljani)

Čas: v ponedeljek, 28. 10., ob 19. uri
Kraj: v prostoru Slov. pastoralnega centra, vhod: Mohorjeva hiša, 10.-Oktober-Str. 25, I. nadstropje, levo. — **Prireditelj:** Referat za izobraževanje, Referat za družine

BILČOVŠ

SJG-Socialdemokratska mladina vabi na „Srečanje v Bilčovsu“ z okteto „SUHA“ in z Barbaro Stromberger, v soboto, 26. oktobra, ob 19.30 uri, v gostilni pri Miklavžu v Bilčovsu. Razstava slik Zorke Loiskandi-Weiss in Gustava Januša
Soprireditelj: Delovna skupnost „Avstrijske narodnosti v SPO“

Pokroviteljstvo: LH-Stv. Dr. Peter Ambrozy, Bgm. Stefanie Quantschnig, GR Christian Gamsler, LABg. Mag. Peter Kaiser

ŠMIHEL

Otroški popoldan pod geslom
SPOZNAVAJMO MISIJSKE DEŽELE
Kraj: farna dvorana v Šmihelu
Čas: v nedeljo, 27. 10., ob 14. uri

ŠKOCIJAN

PREMIERA PRAVLJIČNE IGRE „MUCIN DOM“ (Samuel Maršak)
Čas: v soboto, 26. 10., ob 19. uri
Kraj: v dvorani KASSL v Škocijanu
Nastopa: Otroška gledališka skupina iz Škocijana

ŠT. PAVEL v L.**TEDEN KNJIGE**

Kraj: Št. Pavel v Labotski dolini
Čas: do 27. oktobra
Glavna prireditve

v petek, 25. 10., ob 19.30:
„Spraha“ umetnost kot komunikacijsko sredstvo preko meja.

DOBRLA VAS

„KONCERT MLADIH VARČEVALCEV“ dne 27. 10. v kulturnem domu v Dobrli vasi ODPOVEDANI!

OBIRSKO

Alpski klub „OBIR“ na Obirskem vabi v soboto, 9. 11., ob 20. uri pri Podobniku v Beli na MARTINOVANJE.

Nastopajo: Ansambel „Jožeta Šumaha“ iz Slovenije in Smrtnikovi fantje iz Kort

BILČOVŠ

DIAPREDAVANJE „Gradnja z lesom“

Predava: arhitekt H. Kaufmann
Čas: v petek, 25. 10., ob 20. uri
Kraj: v kulturni sobi stare ljudske šole
Prireditelj: SPD „Bilka“

RADIŠE

POHOD PO RADIŠAH

Čas: v nedeljo, 27. 10.
Zbirališče: ob 10. uri (po maši) pred kulturnim domom na Radišah
Prireditelj: SPD „Radiše“

**DOBER VEČER, SOSED!
GUTEN ABEND, NACHBAR!**

kulturne prireditve ob avstrijskem državnem prazniku

BISTRICA V ROŽU

Čas: v petek, 25. 10., ob 20. uri
Kraj: v avli ljudske šole na Bistrici v Rožu
Sodelujejo: WELLKÜREN — glasbeno-kabaretična skupina iz Bavarske, MoPZ SPD „Kočna“ iz Sveč, Dr. Hans Heid — o regionalnem razvoju
Prireditelj: SPD Št. Janž

BOROVLJE

Čas: v petek, 25. 10., ob 19.30
Kraj: v mestni hiši v Borovljah
Nastopajo: Slovenski oktet, Dekliški zbor iz Borovelj, MoPZ SPD „Borovelje“, Stadtchor Ferlach
Prireditelj: SPD „Borovlje“

ŽELEZNA KAPLA

Čas: v petek, 25. 10., ob 19.30
Kraj: v farni dvorani v Železni Kapli
Prireditelj: SPD „Zarja“

RADIŠE

Čas: v četrtek, 24. 10., ob 20. uri
Kraj: v kulturnem domu na Radišah
Sodelujejo: Pevske skupine SPD „Radiše“, Moški pevski zbor Arbeitergesangverein „Alpenrose“ Vordernberg iz Štajerske, Bernhard Bünker C. Bünker, Melitta Trunk, poslanka v deželni zboru

DRUŠTVO NAŠ OTROK**išče
vzgojiteljico**

za otroški vrtec NAŠ OTROK v Celovcu.

Nastop službe: od januarja 1992 naprej.

Pogoji: zaključena izobrazba za otroške vrtnarice, znanje slovenščine in nemščine.

Prijave pošljite na: Društvo Naš otrok, 10.-Oktoberstr. 25, 9020 Celovec. Telefon: 0463/512898

SODALITAS**Dom v
Tinjah**

Telefon:
(0 42 39) 26 42
9121 Tinje

v ponedeljek, 28. oktobra, ob 19.30

Iz serije:
ZAŠČITA OKOLJA V VSAK-
DANJOSTI
GOSPODINJSTVA BREZ
TRDE KEMIJE, nem.
Predavateljici:
mag. Margit Dotter in dipl. inž.
Doris Lassnig

v torek, 29. oktobra, ob 19.30

ZAČETEK UVAJANJA
DUHOVNIH VAJ V
VSAKDANJEM ŽIVLJENJU
Spremljevalec: Jože Kopeinig

od ponedeljka, 4. novembra,
od 18. ure do ponedeljka,
25. novembra, do 12. ure

TRITEDENSKI
DOPUSTNIŠKI DNEVI
V TINJAH
Spremlja: Majdi Blüml

v sredo, 6. novembra, ob 19. uri

ODPRTJE
RAZSTAVE
KIPARSKIH DEL ALOJZA
POGOREVCA

v sredo, 6. novembra 1991, ob 19.30

Predavanje z diskusijo:
ČLOVEK V HOJI ZA SMISLOM
ŽIVLJENJA
Predavatelj: dr. Anton Trstenjak, psiholog in teolog, Ljubljana

v soboto, 9. novembra, od 9. do 16. ure

**Seminar: GENIALNA
PRIHODNOST,** nem.
Predavateljici: Elisabeth Sorinig in dipl. inž. Doris Lassnig

GALERIJA TINJE

Razstava slik
BARE REMEC
iz Argentine.
Razstava je odprta
do 5. novembra 1991

**„DOBER DAN —
GUTEN TAG —
BUON GIORNO“**

Medkulturno srečanje
na južnem Koroškem
in v Sloveniji

24. do 27. oktober

Mladinski center Rebrca
na Koroškem

Petek, 25. 10., 15.00:

Podijska in forumska diskusija o temi:

„Nevarnosti novih in starih
nacionalizmov kot posledica
krize v Jugoslaviji. Posledice
za slovensko narodno
skupnost na Koroškem“.

Diskutirajo:

Marko Hren, Center za mirovno politiko v Ljubljani; dr. Marjan Sturm, tajnik ZSO; mag. Marjan Pipp, tajnik NSKS; dr. Josef Feldner, predsednik koroškega Heimatdienstsa

Diskusijo vodi: dr. Hans Haid

NAŠ TEDNIK — Lastnik (založnik) in izdajatelj: društvo „Narodni svet koroških Slovencev“, ki ga zastopata predsednik dr. Malež Grič in osrednji tajnik mag. Marjan Pipp, 9020 Celovec, Viktringer Ring 26.

Uredništvo: Silvo Kumer (glavni urednik), urednika: Marijan Fera in Franc Sadjak, 9020 Celovec, Viktringer Ring 26.

Tisk: Tiskarna Družbe sv. Mohorja, 9020 Celovec, Viktringer Ring 26. NAŠ TEDNIK izhaja vsak petek. Naroča se na naslov: „Naš tednik“, Viktringer Ring 26, 9020 Celovec; telefon uredništva, uprave in oglasnega oddelka 04 63 / 51 25 28-0.
Naš zastopnik za Jugoslavijo: ADIT, Glonarjeva 8, 61000 Ljubljana, tel.: 061 / 32 97 61.
Letna naročnina: Avstrija 350,— šil., Jugoslavija 900,— Din., ostalo inozemstvo 550,— (800,— šil. zračna pošta), posamezna številka 8,— šil. (20,— Din.).

26. OKTOBER 1991

**KULTURNI VEČER
KULTURABEND**

AVSTRIJA

domovina
več kultur

ÖSTERREICH

Heimat mehrerer
Kulturen

Prireditelj: **MoPZ „Kralj Matjaž“**

SOBOTA SAMSTAG **26. 10.,** ob um **20.00**

dvorana gostilne **SCHWARZL
PLIBERK-BLEIBURG**

NASTOPAJO/ES WIRKEN MIT:

MoPZ „KRALJ MATJAZ“
MGV „BAD FISCHAU“
(Nižja Avstrija / Niederösterreich)
MoPZ „VALENTIN POLANŠEK“
(Obirsko)
MLADA PODJUNA

Mohorjeva
družba

povezuje
preko
vseh meja

VSI PRISRČNO VABLJENI!
UM IHREN GESCHÄTZTEN BESUCH WIRD GEBETEN!

**Kotmara
vas**

Premiera igre „PO-
SLEDNJA VOJNA
NJEGOVEGA VELI-
ČANSTVA“ (Žarko
Petan)

Čas: v nedeljo, 3. 11.,
ob 14.30 in ob 19. uri
Kraj: v stari šoli v Kot-
mari vasi

Nastopa: Mladinska
gledališka skupina
SPD „Gorjanci“

Režija: Jože Vozny

Radiše

„LEPOTIČKA“ —
gledal. predstava
za otroke (Mada-
me d'Aulnoy)

Čas: v torek, 29.
10., ob 16. uri

Kraj: v kulturnem
domu na Radišah
Gostuje: Slove-
nsko stalno gledali-
šče Trst

Prireditelja: Kršč.
kulturna zveza in
SPD „Radiše“

PISMA BRALCEV

**Selski župan
odgovarja**

*Kot župan selske občine odloč-
no protestiram proti zavestno na-
pačnemu obveščanju javnosti,
kot se je zgodilo v NT, štev. 41, z
dnem 11. oktobra 1991.*

*Prosim, da to mojo izjavo obja-
vite v prihodnji številki NT.*

*1. Odborniki SPÖ in ÖVP niso
glasovali proti namestitvi tretjega
uslužbenca na občinskem uradu.*

*Glasovali pa so proti „takojsnji“
namestitvi. Ker v občinskem ura-
du trenutno ni primerne delov-
nega prostora, takojšnja nastavi-
tev ni mogoča. V načrtu pa je
preureditev občinskega urada,
kjer bodo povečani tudi pisarniški
prostori. Šele po tej ureditvi je
mogoča nastavitev tretjega
uslužbenca.*

2. Odborniki SPÖ niso glasova-

li proti „dvojezičnosti“.

*Glasovali so proti dvojezične-
mu zapisniku „od današnje jeje
naprej“. Ker sta sedanja nastav-
ljenca že itak preobremenjena z
delom, jima ne moremo naložiti
še večjega bremena, ki bi vsek-
kor nastalo s prevajanjem zapi-
snikov. Vse te zadeve je mogoče
rešiti šele tedaj, ko bodo na raz-
polago primerni prostori in dodat-
na pisarniška moč.*

*V upanju, da sem pojasnil tre-
nutne razmere, vse bralce NT
lepo pozdravljam!*

Engelbert Wassner, župan

Dragi Heinz Pfandl!

*V preteklem NT sem bral Tvoje
javno pismo, naslovljeno name.
Hvala za Tvoje resne pripombe,
hvala za Tvojo solidarnost, ki si jo
nesebično dolga leta izkazoval
nam, koroškim Slovincem. Hvala
Ti tudi, da si se v znak odkritega
prijateljstva potrudil in se učil jezi-
ka Tvojega soseda, tako si lahko
dopisujeva vsak v svoji materin-
ščini. Ni še namreč samoumevno,
da nemško govoreči Korošci od-
pirajo svoje srce slovenskemu
sodeželanu tudi tako, da se uče
njihovega jezika.*

*Tvoje pripombe jemljem resno
in kažejo, kako globoko razmiš-
ljaš o sožitju obeh narodov na
Koroškem, pri srcu pa Ti je tudi
sodelovanje med sosedi. Oba
skušava ubirati isto pot. Zato sem
Ti še posebej hvaležen in Ti v
Slavistični center Graz/Gradec
pošiljam iskrene pozdrave,*

Karel Smolle,
Bistrica v Rožu

**Globaški časopis in
hranilno društvo „Klub 26“**

VABIJO NA

MARTINOVANJE

ki bo 9. in 10. novembra 1991 na GORIŠKEM (Goriška Brda)

Ogled
znamenitosti
Goriške

CENA: **700,-**
šil.

Sobota, 9. novembra 1991

- Ob 10.00 prihod v Kanal ob Soči po dolini Soče, potem ko so koroški gostje prestopili italijansko-slovensko mejo na Predilu nad Trbižem. Sprejem vodiča ali v Bovcu ali že na Predilu po dogovoru. V Kanalu bo krajši postanek za ogled Gotske hiše, galerije Rika Debenjaka, manjši aperitiv.
- Ob 11. uri odhod iz Kanala proti Goriškim Brdam.
- Prihod v Goriška Brda — v Gonjače. Kosilo (enolončnica-mineštra-se-sekljana pečenka, piščanec, krompir, solata, pecivo, kava).
- Ob 13.30 odhod v Šmartno (Goriška Brda) in ogled znamenitosti tega zaščitenege kraja, v katerem je del uredila tudi Celovška občina.
- Ob 15. uri prihod v grad Dobrovo — ogled Mušičeve razstave.
- Ob 17. uri odhod iz Goriških Brd preko Osimske ceste v Ajdovščino.
- Ob 18. uri prihod v Ajdovščino — namestitev v hotelu Planika in depa-dansi Adria v Vipavi.
- Od 19. do 20. ure individualni ogled Ajdovščine.
- Od 20.30 dalje Martinova večerja, s plesom in Martinovim hramom (pokušnja mošta).

Nedelja, 10. novembra 1991

- Po zajtrku ob 8.30—9.00 odhod na Sveto goro. Sodelovanje pri eni od sv. maš. Ogled muzeja I. svetovne vojne.
- Ob 12. do 12.30 odhod s Svete gore na kosilo v Vitovlje na kmetiji Stojana Remeca: aperitiv, juha z domačimi rezanci, goveja pečenka, kloba-sa-domača-pečenica, tenstan krompir z ocvirki, solata, pecivo, kava, pokušnja vin in mošta v kleti in če bo čas ter lepo vreme, pečenje kosta-nja; možnost nakupa vina za domov po ca. 34,— SLT za liter.
- Ob 15.30—16.00 odhod proti Novi Gorici. Možnost ogleda mesta. Odhod na mednarodni mejni prehod Vrtojba.
- Vrnitev na Koroško.

Prijave možne
do 5. nov. 1991
na uredništvu
Našega tednika

PRODAM

MAZDA 626 i, letnik julij 90
(18.000 prevoženih km),
s stereonapravo, priklopko,
elektr. streho, elektr. odpira-
njem oken, servo.
Cena novega avtomobila
225.000,—, prodam za
160.000,—. Tel.: 04253/2394
ali 472 (od 20. ure).

**ZADRUGA
MARKET
PLIBERK**

- HIŠA NAJVEČJE IZBIRE ● ● ● ● ●
- ● HIŠA NAJCENEJŠEGA NAKUPA
- ● ● HIŠA PRIJAZNE POSTREŽBE
- HIŠA VREDNA VAŠEGA ZAUPANJA**

KRATKE
ŠPORTNE NOVICE

● ŠAH

Senzacija v pokalu:
SŠZ Carimpex
v tretjem kolu

SŠZ Carimpex je v drugem kolu koroškega šahovskega pokala premagal ASKO Bekštanj,

ki prvenstveno tekmuje v regionalni ligi, in sicer z 2 1/2 : 1 1/2. Šahist dneva je bil brez dvoma Gorazd Živkovič (slika), ki je po sedmih uradnih (!) na tretji deski premagal Bekštanjca Seidlerja in tako zagotovil šahovskiemu društvu Slovenske športne zveze izredno presenetljivo in pomembno zmago. Tretje kolo bo v soboto, 9. novembra, ob 15. uri; nasprotnika bo še določil žreb.

SŠZ Carimpex — ASKO
Bekštanj 2 1/2 : 1 1/2

Postava: Kovač — Müllneritsch 0-1; Hattenberger — P. Gallob 1/2; Živkovič — Seidler 1-0, L. Gallob — Oman 1-0.

● NOGOMET

Milan Oraže

Dolgo je bil Milan Oraže pri FC Tirolu le „drugi“ vratar. Po slabem razpoloženju standardnega vratarja Hasslerja, pa je trenerju Haplu „počil ovratnik“ in je dal priložnost Milanu. Oraže se je presenetljivo dobro vživel v prvo ekipo ter takoj kar dve prvenstveni tekmi zapovrstjo branil popolnoma zadovoljivo. Milan Oraže: „Trener mi je zapupal, zato ga nočem razočarati. Mislim, da sem njegovemu zaupanju zadostil!“

Goran Stanisavljevič

Nekdanji legionar SAK Goran Stanisavljevič je na prvenstveni tekmi med Riedom in Mödlingom zadel gol za domačine ter svoji ekipi zagotovil pomembno točko v boju za obstoj v 2. diviziji.

Šmihelčani so zamudili visoko zmago

Šmihel — Globasnica 3:1 (1:0)

Šmihel: Leitgeb 3, Wriesnig 2, Schein 3, Buchwald 3, Juri 3, Eberwein 3, Figoutz 2, Gros 2, Rup 1, Klančnik 3, Motschilnik 2

Globasnica: Preitenegger 3, Wautsche 3, Fera 3, Zankl 3, G. Sadjak 3, P. Sadjak 2 (35. S. Pajanjčič 3), Ch. Micheu 2, Hren 3, Kordesch 2 (78. Silan 0), E. Pajanjčič 2, Schatz 2

Šmihel: 250 gledalcev. Sodnik: Kollmann (povprečen). Strelci: Klančnik (30.), Eberwein (61.), Schein (73.) oz. S. Pajanjčič (82.). Rdeči karton: E. Pajanjčič (62.)

Derbi je potekal zelo borbeno in razburljivo. Domačini so si kljub temu takoj priigrati terensko premoč ter kar ob začetku zadeli tudi prečko (Klančnik). Sledile so lepe poteze Šmihelčanov, katerih pa niso izrabili. Okrog 30. minute pa je legionarju Klančniku le uspelo zadeti prvi gol za domačine. V 2. polčasu so Globašani nekoliko izboljšali svojo igro, kar pa poteka igre ni bistveno spremenilo. V 60. minuti je Eberwein dal

drugi zadetek za domačine, nakar je bila tekma pravzaprav odločena predčasno. Zadetka Scheina za Šmihel in S. Pajanjčiča za Globasnico sta imela samo še pomen spremembe rezultata. Opaziti je bilo, da so globaški sredinski igralci in napadalci izredno slabo razpoloženi. Šmihelčani bi ob večji resnosti morali brezdvomno višje zmagati.

Šmihelčani morajo tudi na tujem prepričati — Šmihelčani tekmujejo na tujem bistveno manj uspešno kot doma. V naslednjem kolu je njihov nasprotnik moštvo iz Šmihela/L., ki je na domačih tleh izredno nevarno. Trener Gostenčnik: „Vsaka točka, ki jo v Labotski dolini osvojimo, je za nas velik uspeh!“

Bodo Globašani končno zopet slavili zmago? — Kot Šmihelčani so tudi Globašani na domačem igrišču bistveno močnejši kot na tujem. To prednost želijo končno izrabiti tudi v svoj prid, čeprav sodi nasprotnik iz Št. Pavla med boljše ekipe v 1. razredu. Trener Djurič mora od „boljših“ igralcev zahtevati več.

Christian Eberwein (levo) ni „nevtaliziral“ le globaškega legionarja Hrena, temveč je dal tudi lep gol.

Slika: NT/Fera

Zopet nesrečni poraz Kapelčanov

Oberglan — Železna Kapla 1:0 (0:0)

Železna Kapla: Rus 4, Kukovica 4, Rozman 4, Jenschatz 4, Köck 3, Reinwald 4, Šporn 3, Germadnik 5, Baloh 3, Kuchar 3 (80. Wicher 0)

Oberglan: 300 gledalcev. Sodnik: Schönlieb. Strelec: Anknor (73.)

Domača ekipa iz Oberglana se je v 1. polčasu izkazala kot izredno nevarna, ki pa dobrih priložnosti za gol ni znala izkoristiti. Med odmorom je trener Fera svojo ekipo še dodatno opozoril, da morajo v drugem polčasu igrati še bolj zbrano. Igralci so se tega zavedali ter zaigrali lep in hiter nogomet. Vendar so dobre priložnosti za gol (Kuchar 2, Baloh, Reinwald) klavrnopravili. Uresničila pa se je nogometna modrost, ki pravi: „Gole, ki jih ne daš, jih prejmeš...“ Tako so Kapelčani v 73. minuti, po hitrem protinapadu domačinov, prejeli odločilni gol. V zadnjih 15 min. je igra potekala samo še na vrata domačinov, vendar gola niso zadeli.

„Negativno serijo moramo ukiniti!“ — Ta teden gostuje v Železni Kapli moštvo

Zapravil je dve stoodstotni priložnosti — Norbert Kuchar

iz St. Leonharda; na tem srečanju želijo Kapelčani končno prekiniti neuspešno tekmovalje. Trener Fera: „Igralci so negotovi, zato nujno potrebujejo uspešno doživetje!“ Na vsak način želi trener Fera vigradi pridobiti še dodatnega napadalca, ki bi skrbel za potrebne zadetke.

Vetrinj — Bilčovs (odpovedano)

Tekma Vetrinj — Bilčovs je bila zaradi slabega vremena odpovedana. V naslednjem kolu gosti Bilčovs ekipo iz Oberglana. Trener Sigi Hobel zahteva zmago, kajti vsi igralci so zdravi, tako da bo poslal na igrišče 11 najboljših. Z zmago bi si Bilčovščani zagotovili varno mesto na sredini lestvice.

Selani na 1. mestu

Sele — Ulrihsberg 1:1 (0:1)

Sele: E. Oraže 3, Božič 3 (46. F. Oraže 4), A. Mak 3 (72. Jug 0), N. Hribernik 3, M. Mak 4, Radosavljevič 3, Travnik 3, Z. Oraže 3, A. Oraže 3, K. Hribernik 3, M. Oraže 3

Sele: 50 gledalcev
Sodnik: Tscherne (povprečen)
Strelec: A. Oraže (65.)

Slabi terenski pogoji (pred tekmo je snežilo) so precej vplivali na igro Selanov, ki so želeli v 1. polčasu „ozkotirno“ po sredini igrišča priti do uspeha. To se jim je tudi maščevalo, kajti gostje so iz prostega strela povedli na 1:0. V drugem delu tekme se

je igra domačinov izboljšala. V 65. minuti je A. Oraže izkoristil zmešnjavo pred golom gostov ter rezultat izenačil. Selani so nato sicer hudo napadali nasprotna vrata, vendar zmagoviti gol enostavno ni uspel. Po tem srečanju so Selani prvič prevzeli vodstvo na tabeli.

Zdaj vsa zbranost proti Donau

Trener Travnik upa, da se bodo njegovi fantje zopet bolj borili, kar je na zadnjih tekmah pogosto manjkalo. V naslednjem kolu tekmujejo Selani v Celovcu proti Donau. Selani so zrela ekipa, kar jih naredi (predvsem na domačem igrišču) izredno nevarne. Za naslov jesenskega prvaka pa bo potrebna zmaga.

Podliga vzhoz:

1. Velikovec	12	8	2	2	17:8	18
2. Vetrinj	11	6	4	1	17:10	16
3. Žrelec	12	5	5	2	19:9	15
4. Borovlje	12	6	2	4	21:14	14
5. Mostič	12	4	5	3	18:14	13
6. Št. Andraž	12	4	4	4	16:12	12
7. Bilčovs	11	4	4	3	13:15	12
8. Železna K.	12	4	3	5	18:14	11
9. Kotmara vas	12	4	2	6	19:19	10
10. Oberglan	12	3	4	5	13:18	10
11. ASV	12	2	6	4	20:27	10
12. St. Leonhard	12	3	4	5	11:20	10
13. Žitara vas	12	3	3	6	12:18	9
14. Liebenfels	12	1	4	7	8:24	6

Naslednje kolo:

Železna Kapla — St. Leonhard, Bilčovs — Oberglan

1. razred D:

1. Metlova	12	8	3	1	35:9	19
2. Dobra vas	12	6	5	1	28:15	17
3. Ruda	12	7	3	2	22:10	17
4. St. Michael/L	12	6	4	2	27:9	16
5. Šmarjeta	12	5	5	2	15:13	15
6. Štihiel/Pl.	12	5	4	3	23:21	14
7. Št. Pavel/L.	12	4	5	3	17:17	13
8. Št. Štefan/L.	11	3	5	3	13:14	11
9. Frantschach	12	3	4	5	18:21	10
10. Grebinj	11	2	6	3	17:20	10
11. Globasnica	12	3	3	6	15:23	9
12. Galicija	12	1	4	7	9:18	6
13. Reichenfels	12	1	3	8	12:33	5
14. Labot	12	0	4	8	13:41	4

Naslednje kolo:

Šmihel/L. — Šmihel, Globasnica — Št. Pavel

2. razred E:

1. Sele	12	7	4	1	26:15	18
2. Žihpolje	12	8	2	2	24:13	18
3. Pošta	12	8	1	3	35:14	17
4. Kriva Vrba	12	7	3	2	27:12	17
5. Borovlje	12	6	4	2	22:11	16
6. HSV	12	6	3	3	24:15	15
7. Poreče	11	4	3	4	18:12	11
8. Wölfnitz	12	3	5	4	17:14	11
9. Donau	11	4	2	5	21:24	10
10. Techelsberg	12	4	2	6	15:22	10
11. Ulrihsberg	12	1	6	5	15:30	8
12. Bistrice/R.	12	2	3	7	14:18	7
13. Grafenstein	12	2	2	8	13:30	6
14. Welzenegg	12	0	2	10	10:51	2

Naslednje kolo: Donau — Sele

Po 12 tekmah je SAK še vedno neporažen in na 1. mestu

S formo kapetana Kreutza je prišel uspeh

Letos je kapetan SAK Miha Kreutz nedvomno v formi „življenja“. Skoraj na vsaki tekmi je najboljši igralec na igrišču, tako tudi preteklo soboto v Trgu/Feldkirchnu. S Kreutzem pa se je povzpelo celotno moštvo do vrhunske forme in 1. mesta.

12 let igra v 1. moštvu SAK in je bil letos že neštetokrat najboljši igralec na igrišču — kapetan SAK Miha Kreutz

Foto: Fera

Kreutzeva nogometna pot se je pričela (in tako se spodobi za vsakega kapetana SAK) pri mladincih SAK. V Celovcu so kaj kmalu spoznali talent mladega nogometaša z Blata pri Pliberku in ga za tri leta pustili igrati v Leistungszentrumu. Po teh treh letih se Miha ni priključil Avstriji, ampak je takoj prišel nazaj k SAK (čeprav ga je Austria hotela obdržati!). V 1. moštvu igra zdaj že 12 let, 2 leti pa je kapetan SAK. Kot kapetan je nasledil „legendarnega“ Marijana Velika. Velik je bil svoj čas osebnost na igrišču in je imel veliko vpliva na ekipo, trenerja in tudi na sodnike.

Oba kapetana je težko med seboj primerjati, toda nekaj imata skupnega: oba sta osebnosti, ki ju je moštvo popolnoma sprejelo. In razlika: Velik je šel k drugemu klubu, Kreutz pa želi ostati zvest SAK do konca kariere — in to veliko pomeni, predvsem igralcem in navijačem. Na zadnjem občnem zboru je bil kapetan priključen k odboru SAK; tako bo imel

Kreutz tudi bistveno besedo pri vseh pomembnih odločitvah.

Kreutz je igral že pod mnogimi trenerji, pod Rogičem, Babškom, Avdičem, Šišičem, Gostenčnikom, Jagodičem in zdaj Ramšakom. „Trenerji prihajajo in odhajajo, klub pa konec koncev živi od svojih zvestih igralcev,“ pravi Kreutz, ki se je od vseh trenerjev največ naučil od Dragana Rogiča.

V poklicu vodi Miha Kreutz Mohorjevo knjigarno v Celovcu, stanuje pa v Pliberku, kjer ima ženo Sonjo in sina Tomaža, ki bo prav gotovo stopil v nogometne čevlje svojega očeta: že kot 6-letni fant pozna vse igralce SAK in sledi vsaki tekmi z velikim navdušenjem.

„Ko bom nekoč končal aktivno kariero, bom gotovo prevzel kako moštvo naraščaja SAK,“ pravi devetindvajsetletni Miha Kreutz, pred katerim je gotovo še nekaj let v 1. moštvu.

Zadovoljni s točko

Trg/Feldkirchen — SAK 0:0

SAK: Preschern 4, Savič 4, Pappler 5, Kreutz 5, F. Sadjak 5, Kert 4, Galo 3, M. Sadjak 3, Hober 4, Lippusch 3 (78. Blažej 0), Urschitz 3 Trg, 300 gledalcev
Sodnik: Peter Ruch (zelo dober)

SAK je imel v tej tekmi sicer več priložnosti za zadetke, toda kljub temu se je tekma končala 0:0. Tako je Hober dvakrat le za las zgrešil, Lippuschev strel pa je dobro ubranil vratar Trga.

Pri SAK tokrat nista igrala dr. Ivan Ramšak (4. rumeni karton) in Aleksander Čertov (2 tekmi zaprt). To se sicer moštvu ni poznalo, toda kljub temu je SAK igral nekoliko manj ambiciozno kot navadno. Vzrok temu je bilo gotovo tudi izredno slabo vreme. Najboljši del moštva je bil tokrat obramba s Papplerjem, Kreutzem in Sadjakom, ki je popolnoma obvladal nevarnega Roseana.

Zasledovalca točkovala

Zasledovalca Slovenskih atletikov

Treibach (3:2 proti Lendorfu) in Wietersdorf (2:1 v Wolfsbergu) sta to kolo točkovala polno. Tako ostaja na vrhu zopet napeto. Pliberk se je očitno spet ujel in doma premagal ASK (3:1). Toda Pliberčani v zadnjem času igrajo slab nogomet in trener Lojze Jagodič s svojim moštvom sploh ni zadovoljen. Toda konec koncev so nekaj vredne točke, katere Pliberk krepko nabira.

Preloženo tekmo SAK — Pliberk bodo odigrali v soboto, 15. novembra 1991, v Celovcu. Veliko vprašanje pa je, ali bo vreme dopustilo izvedbo tekme.

Tekme naraščaja SAK:

Tekma juniorjev Trg — SAK je bila odpovedana.

ASV pod 14 — SAK 3:5

Možina 2, Nussbaumer 2, R. Oraže

Austria pod 14 — SAK 1:3

Možina 3

SAK — Mölltal

v nedeljo, 27. 10. 1991,
ob 14.30
v Annabichlu!

Koroška liga:

1. SAK	12	6	6	0	26:7	18
2. Wietersdorf	13	8	2	3	23:15	18
3. Treibach	13	7	4	2	22:15	18
4. WAC	13	5	4	4	20:13	14
5. Pliberk	12	5	4	3	16:12	14
6. Št. Vid	13	6	2	5	17:14	14
7. Lienz	12	6	2	4	15:14	14
8. Trg	13	5	4	4	13:12	14
9. Matri	12	3	7	2	14:10	13
10. Wolfsberg	13	3	6	4	18:21	12
11. Breže	12	5	1	6	25:23	11
12. Mölltal	13	4	3	6	12:17	11
13. Celovec	13	2	6	5	11:18	10
14. Lendorf	13	4	1	8	15:29	9
15. VSV	13	2	3	8	8:23	7
16. Klopinj	12	0	5	7	8:20	5

Naslednje kolo: SAK — Mölltal

Odbojkarji Doba presenečajo iz tekme v tekmo

Dobljani uspešno nadaljujejo prvenstvo v regionalni ligi. Konec tedna so zopet slavili dve zmagi, nakar so se povzpeli na 1. mesto. Odbojkarji strokovnjaki ocenjujejo uspešno tekmovanje Dobljanov kot pravo senzacijo, katere nihče ni pričakoval.

DTJ Dunaj — SKAD 1:3 (15/9, 9/15, 12/15, 8/15) — Proti nekdanjemu prvotligašu so Dobljani le precej nepričakovano a zanesljivo zmagali. Prvi niz so Dobljani še „spali“, naslednje tri pa brez težav dobili.

SKAD — Aspern 3:2 (7/15, 15/5, 13/15, 16/14, 15/13) — Po sobotni tekmi (končala se je šele ob 21.00) so Dobljani v nedeljo ob 11. uri morali zopet na igrišče, kjer se je nasprotnik izkazal kot precej močan. Dobljani so v 5. nizu po zelo izenačenem poteku igre tesno, a zaslužno ponovno osvojili zmago. Trener Gallob je po tekmi dejal: „Zdaj se nam ni potrebno bati nobenega nasprotnika v regionalni ligi!“

Na prvem srečanju tekmovanja v regionalni ligi so „funkcionarji“ mlade ÖVP Pliberk predali odbojkarjem Doba žogo ter jih po tekmi povabili na slavo. Na sliki: občinska odbornika Alfred Miklin (ÖVP Pliberk) in Franz Koschutnigg (ÖVP Bistrica) pri predaji žoge.

DR. ERNEST GRÖBLACHER

„AVSTRIJSKO KMETIJSTVO JE LE DELOMA DORASLO EVROPSKI KONKURENCI“

Ob priložnosti Evropskega seminarja je strokovnjak za vprašanja integracije v Evropsko gospodarsko skupnost dr. Ernest Gröblacher ugotovil, da danes sicer ves svet govori o vstopu v evropski trg, da pa niti politični funkcionarji niso dovolj seznanjeni s posledicami takega koraka.

PIŠE HEIDI STINGLER

Prav obširna informacija pa bo odločilna, kako se bodo Avstrijci odločili pri ljudskem glasovanju. Po intenzivni poglobitvi v to vprašanje je Gröblacher ugotovil, da iz celotnega gospodarskega vidika prevladujejo prednosti nasproti negativnim posledicam. Vsekakor so dobički in izgube gospodarskih panog različno porazdeljeni tako regionalno kot tudi po skupinah prebivalstva. Najbolj prizadeta gospodarska panoga pa je brezdvomno kmetijstvo.

To dejstvo razlagajo tudi intenzivne razprave med kmeti. Avstrijski kmetje vstopajo v evropsko tekmovalnost iz razmeroma slabe pozicije. Kmetijstvo je po rezultatih študij zmožno le deloma obstati nasproti evropski konkurenci. Upoštevati pa je tudi potrebno, da so tradicionalna in danes glavna in najpomembnejša tržišča v državah Evropske gospodarske skupnosti, predvsem v Italiji in nekdanji Vzhodni Nemčiji.

Avstrijsko kmetijstvo je le deloma doraslo evropski konkurenci. Vzroki so različni: avstrijski kmetje pridelujejo dražje, pomanjkljivosti so v dodelavi in predelavi pridelkov, trženje oziroma način prodaje ni primeren. Večji pridelovalni

stroški so posledica drugačnih (slabših) podnebnih in geografskih razmer — kratkih vegetacijskih dob, ostrih zim, strmih zemljišč. Enako velja za agrarni ustroj. V Avstriji prevladujejo za evropske razmere majhne in srednjevelike kmetije. Imajo manj zemlje in manjše število glav v čredah. Za kmetijske stroje mora avstrijski kmet plačati 10 % večji prometni davek kot nemški. Plinsko olje je v Avstriji dražje za eno tretjino, sredstva za zaščito rastlin za 10—15 %. V nekaterih primerih je manjša storilnost vzrok za večje stroške na enoto. Mlečnost krav je v Avstriji na primer precej pod povprečjem EGS, za Nizozemsko in Dansko pa Avstrija zaostaja kar za eno tretjino. Tudi hektarski donosi so v Avstriji manjši, izjemi sta koruza in sladkorna pesa.

Pri prvi stopnji predelovalne in obdelovalne industrije (mlekarne, mlini, industrija sladkorja in škroba) opazimo v Avstriji slabše strukturiranje in manjšo konkurenčnost

”

V agrarni politiki zasledujeta Avstrija in EGS deloma različne cilje. Medtem ko skuša Avstrija uveljaviti ekosocialno politiko, Evropska skupnost postavlja v ospredje predvsem učinkovitost proizvodnje ter močnejše in večje agrarne strukture.

“

kot v EGS. Obstaja preveč največkrat premajhnih obratov z nizko storilnostjo in z visokimi stroški. Strukturne težave predelovalne industrije je mogoče le delno pojasniti z majhnimi gospodarskim prostorom in z neugodnimi naravnimi danostmi.

Marketing je za mnoga področja pridelave hrane še vedno tujka. Zadržna trgovina je pogosto gospodarsko šibka in premalo udarna (sadje, zelenjava, vino). Opazno je tudi pomanjkanje usmerjenih raziskav, ki slabi inovacijsko sposobnost in učinkovitost kmetijstva. Tudi izobrazbena raven zaposlenih v kmetijstvu je v povprečju nižja kot v vodilnih deželah Evropske skupnosti.

Avstrija in EGS zasledujeta v agrarni politiki različne cilje

V agrarni politiki zasledujeta Avstrija in EGS deloma različne cilje. Medtem ko skuša Avstrija uveljaviti ekosocialno politiko, EGS postavlja v ospredje predvsem učinkovitost proizvodnje ter močnejše in večje agrarne strukture.

Glede pospeševanja kmetijstva so instrumenti v Avstriji zelo obsežni in se deloma precej razlikujejo od tistih v EGS in to ne le količinsko, temveč tudi vsebinsko. Integracija pomeni prevzem celotne kmetijske politike agrarnega trga. Vprašanje je, ali bo možna socialna izvedba izenačitvenih doplačil pri pospeševanju razvoja območij z omejenimi možnostmi.

Primerjava kmetijskih trgov in pa tudi tržnih cen in cenovnih politik kaže, da bi avstrijski pridelovalci v primeru vstopa v EGS pri večini proizvodov utrpeli škodo. Največje izgube lahko pričakujejo naši kmetje pri žitu (razen koruze), ze-

lenjavi, plemenskem govedu, prašičih, jajc in perutnini; izjemi sta pitano govedo in les. Tu bodo imeli avstrijski kmetje prednost v ceni.

Kmetijski stroji bodo za naše kmete cenejši

Z integracijo pa bi se povečal pritisk na zmanjšanje razlik v cenah za stroje, ki bi se morali glede na cene v Nemčiji poceniti. Odpadli pa bi tudi davki na mineralna gnojila in semensko koruzo.

Za koruzo, alternativne poljščine in klavno govedo bi se z integracijo izboljšale tržne možnosti. Na trgu z žiti, sladkorno peso, vinom, mlekom in lesom bi se le malokaj spremenilo. Pri drugih proizvodih je mogoče računati na povečan uvozni pritisk, kar bi pomenilo manjše ali večje zmanjšanje tržnega deleža avstrijskih proizvajalcev.

Avstrijsko kmetijstvo se evropski integraciji ne bo moglo izogniti

Tudi v primeru, da bi Avstrija ne pristopila k velikemu notranjemu tržišču EGS, bi imelo negativne posledice za naše kmetijstvo. Otežena bi bila pot k tradicionalnim izvoznim tržiščem, posledica pa bi bila izguba tržnih deležev.

Primerjava med prednostmi in tveganjem pristopa k EGS kaže, da se tudi avstrijsko kmetijstvo evropski integraciji ne bo moglo izogniti. Zato bo potrebno v naslednjih letih izboljšati konkurenčnost našega kmetijstva na področju pridelave kmetijskih pridelkov. Poleg tega bo potrebno znatno zvišanje direktnih podpor. Za pripravo avstrijskega kmetijstva na evropsko integracijo bo potrebna vrsta ukrepov, ki bodo podlaga za dolgoročno ohranitev družinskih kmetij v Avstriji.

NAJSTAREJŠA KOROŠICA

MOHORJEVA

JE MLADA 140!

JUBILEJNA
PRILOGA

nt
naš tednik

DAN ODPRTIH VRAT V MOHORJEVI

Viktringer Ring 26 in 10.-Oktober-Straße 25
v ponedeljek, 28. oktobra, od 12. ure naprej

PRESEDNIK MOHORJEVE DRUŽBE
DR. PAVLE ZABLATNIK

NA POTI V TRETJE TISOČLETJE

Stoštiridesetletni jubilej obstoja Mohorjeve družbe nam je poseben povod, da se nekoliko zazremo v njeno preteklost s pogledom na njen vznik in razvoj, da v bežnih utrinkih osvetlimo njeno sedanost in njene perspektive za prihodnost.

Mohorjeva družba se je rodila sredi preteklega stoletja v Celovcu v času, ko je Celovec ob tedanji pomladi narodov po izrednih prizadevanjih vnetih in zavzetih narodnih buditeljev, Antona Janežiča, Andreja Einspielerja, škofa Martina Slomška in drugih, dve desetletji odločilno usmerjal kulturno, književno, izobraževalno in deloma celo politično dejavnost ne samo koroških Slovencev, marveč vseh Slovencev v stari Avstriji. Tedaj je Družba sv. Mohorja v Celovcu, ustanovljena na pobudo škofa Slomška kot vseslovenska ustanova za izdajanje dobrih slovenskih knjig, iz zdravih korenin hitro zrastle v največjo slovensko založbo tedanje dobe. Plod njene dejavnosti je bil in je tudi še danes najbolj viden v milijonih knjig, ki jih je izdala in jih še izdaja. Morala je nekajkrat prebresti nevarne krnice in pečine Skile in Karibde, ko je bila najprej pahnjena v izgnanstvo,

pod Hitlerjem pa nato celó obsojena na smrt, pa je le preživela.

Po zlomu tretjega rajha je Družba sv. Mohorja prav v Celovcu, kjer se je rodila, spet odločno zasadila lopato za nadaljevanje pod silo razmer predolgo prekinjene dejavnosti. Na razvalinah stare Mohorjeve hiše je po vojni zrastle na veliko povečano in popolnoma obnovljeno moderno poslopje, v katerem uprava laže diha, moderna tiskarna z razgibano založbo, knjigarno in trgovino pa lahko bolj uspešno deluje. Knjižna produkcija iz leta v leto razveseljivo narašča. Dobro se v obnovljeni Mohorjevi hiši počutijo verske, kulturne, gospodarske in politične ustanove in organizacije, ki služijo družbinim ciljem, kakor tudi uredništva njihovih glasil. Primerno streho sta tu našla tudi dvojezični otroški vrtec in dvojezična Mohorjeva ljudska šola. Svojemu vzgojnemu poslanstvu v korist sloven-

skemu življu na Koroškem Družba še posebej uspešno zadošča s svojimi dijaškimi domovi, v poseben ponos sta ji Slomškovi in Modestov dom.

Družba sv. Mohorja v Celovcu je z odobritvijo škofijstva letos spremenila svoje ime v toliko, da se njen novi uradni naziv po novem pravilniku, ki velja od 6. 5. 1991, glasi: Mohorjeva družba v Celovcu. Spremenjeno ime pa nikakor ne spreminja njenega poslanstva, da slej ko prej vzgaja slovensko ljudstvo v duhu krščanskih kulturnih načel ter skrbi za njegovo umsko in srčno izobrazbo. Učila je Slovence brati. Zdaj naj bi jih s svojo založniško dejavnostjo učila izbirati za branje res dobre in koristne knjige. Slej ko prej bo nudila najširšim plastem ljudstva tradicionalno večerniško in domačijsko literaturo za nedeljsko branje ob čebelnjaku, ob njej pa seveda tudi zahtevno moderno slovstvo izpod peresa avtorjev, ki lovijo korak s sodobno vseslovensko in svetovno literaturo, kajti „več tipov literature je neizogibno znamenje razvite družbe, razvitega naroda“, kakor sodi prof. Boris Paternu.

Po prvi svetovni vojni sta se Mohorjevi družbi v Celovcu rodili še dve sestri, Mohorjeva družba v Celju in Gorici. Z njima ima celovška Mohorjeva že dalj časa redna srečanja. Ob spremembi političnih razmer v Sloveniji, ki si je priborila državno samostojnost, so se vsem trem Mohorjevim odprla vrata za poglobitev in razširitev plodnega sodelovanja. Mohorjeva družba v Celovcu, ustanovljena kot vseslovenska ustanova, zdaj upravičeno želi zlasti s svojo založniško dejavnostjo spet zajeti ves slovenski kulturni prostor. Prvi korak v to smer je že storila z ustanovitvijo svojega predstavništva v Ljubljani.

Mohorjeva družba v Celovcu praznuje stoštiridesetletnico svojega obstoja z iskreno željo, da bi na poti v tretje tisočletje vse tri Mohorjeve ob izpolnjevanju istega poslanstva vseskoz krepko vlekla za isto vrv in z vso srečo z nebes skupno bogatile duha in srce vsem Slovencem — povsem v smislu Slomškove duhovne oporo, ki naroča: „Sveta vera bodi vam luč, materin jezik pa ključ do edine prave narodne omike!“

Pred 140 leti so se zbrali trije možje z namenom, na pobudo lavantinske škofa Antona Martina Slomška ustanovijo društvo: profesorja Andrej Einspieler, Anton Janežič ter škof sa

Prva doba društvenega delovanja, v avstrijski monarhiji, je tako uspešna, da je Mohorjeva knjiga postala simbol slovenske hiše. Mohorjevi je uspelo, da je bila vila med slovenskim narodom, seben ljubiteljski odnos do knjige.

MOHORJEVA KNJIGA — SIMBOL SLOVENSKE HIŠE

Z ustanovitvijo literarnih in kulturnih glasil SLOVENSKA BČELA in SLOVENSKI GLASNIK je Mohorjeva poskrbela za prvo zgodnjo, vendar daljnovidno pluralizacijo našega duhovnega sveta.

Mohorjeva družba je zajela sredi rajda vse pomembne slovenske ustanove in združevala okrog sto tisoč članov.

Mohorjeva družba s sedežem v Celovcu je torej v tej prvi dobi povezovala vse Slovence. To pa je po prvi svetovni vojni uničila — Mohorjeva je doživela usodo Avstrije, prepovedi delovanja 1918. in razpadu monarhije sta namreč nastali samostojni veji Mohorjeve družbe: Celjska v Sloveniji in Gorici v Italiji. Celovski Mohorjevi društvo je kot področje delovanja preostalo samo še južna Koroška.

Po vkorakanju Hitlerja je bila Mohorjeva ponovno prepovedana. Obnovitev Mohorjeve družbe po drugi svetovni vojni je neizbrisna zasluga rajnega prelata dr. Janežiča Hornböcka. V nekaj potezah bil razorisan ta del razvoja, obenem pa duhovno ozadje teh dogodkov.

Sedež Mohorjeve je bil popolnoma upostošen, ko so ga Angleži končno zapustili. Finančnih sredstev ni bilo nobenega.

DIREKTOR MOHORJEVE DRUŽBE
DR. ANTON KOREN

MOHORJEVA VČERAJ, DANES, JUTRI

nih. V tistem času je vodstvo Mohorjeve ugotovilo, da potrebe slovenske narodne skupnosti na Koroškem niso omejene zgolj na izdajanje knjig.

Ob uveljavljanju komunizma v Jugoslaviji je Mohorjeva družba začutila kot moralno dolžnost, da ponudi domovino slovenski opozicionalni emigraciji, ki je zbežala pred pokoli Titove vojske. Ti slovenski rojaki so v svojem idealizmu Mohorjevi vsestransko pomagali, zlasti s podpiranjem naše študira-joče mladine.

Vpliv komunizma na slovensko narodno skupnost je postajal čedalje bolj prisoten in na žalost še danes obremenjuje odnose znotraj narodne skupnosti. Ta politika pa je negativno vplivala tudi na odnose med slovensko in nemško narodno skupnostjo na Koroškem.

VSESTRANSKA POMOČ SLOVENSKE EMIGRACIJE

Jugoslovanski komunizem je gospodarsko močno podpiral ustanove in posameznike, razvil je tudi mrežo raznih drugih dejavnosti, o katerih danes še jasneje ugotavljamo, da v ospredju ni bil obstoj slovenske narodne skupnosti, temveč uveljavljanje ideologije.

Slovensko knjigo smo v takih razmerah kvečjemu smeli tihotapiti čez mejo. Marsikdo, ki je v Sloveniji bral naše čtivo, je bil zaradi tega v zaporu. Po drugi strani pa je pritisk nemškonacionalnih krogov na koroške Slovence ostajal še naprej izredno močan, in je tudi zaradi

tega število pripadnikov slovenske narodne skupnosti naglo padalo.

Vse to politično-ideološko ozadje moramo imeti pred očmi, če hočemo razumeti, zakaj je Mohorjeva družba poleg založbe ustanovila še dijaške in študentske domove, izdajala učbenike in literarne revije, ustanovila privatno ljudsko šolo in zavetišče, omogočila ustanovitev otroškega vrta in nudila sedež političnim, kulturnim in krščansko usmerjenim organizacijam koroških Slovencev. Zastavila si je cilj, da vzgaja versko usmerjene zavedne Slovence in lojalne Avstrijce. Močna opora pri tem vzgojnem poslanstvu so vse do letos bile slovenske šolske sestre in salezijanci.

Z dvignjeno glavo smemo ugotoviti, da je s knjigo in vzgojo Mohorjeva družba vplivala na Koroškem pomirjevalno.

Ob v preteklosti bolj skromnih deželnih in državnih podporah, ki so danes že bistveno večje, je Mohorjeva družba bila prisiljena razvijati gospodarsko dejavnost. Tako je vse do danes ohranila svojo gospodarsko in idejno neodvisnost.

Iz skromnih tiskarskih začetkov nastaja danes sodobna tiskarna in sodobno urejena knjigarna. Zunanjetrgovinska družba „Korotan“, ki je bila ustanovljena pred šestimi leti in ima zdaj postojanke v Italiji, Sloveniji, na Češkem in na Poljskem, je izraz razvejene gospodarske dejavnosti, ki kljub težkemu položaju v novih demokratičnih deželah za prihodnost obeta gospodarski uspeh. Zunanjetrgovinska

družba „Korotan“ na gospodarskem področju v majhnem že realizira idejo prostora Alpe-Jadran.

DANES NUDIMO NAD 150 DELOVNIH MEST

V Borovljah smo ustanovili mešano avstrijsko-ameriško firmo „Kor-eko“, katere večinski lastnik je Krofta Group. To ugledno ameriško podjetje se širom po svetu ukvarja s čiščenjem vode. Skupaj s tem podjetjem je tako Mohorjeva družba stopila tudi na perspektivno, ekološko področje industrijsko-tehnološke produkcije in razvoja naprav.

Nad sto delovnih mest pri Mohorjevi in Korotanu in nad štiri-deset delovnih mest pri Kor-eku je otipljiv izraz našega gospodarskega razvoja.

S ponosom danes ugotavljamo, da smo v Mohorjevi družbi prispevali svoj skromni del, da je postala Slovenija demokratična, samostojna država, ki se je ubranila tudi zadnjega poizkusa totalitarizma, ko je ta hotel ustaviti kazalce časa. Za Mohorjevo družbo se obeta čas, ko naj bi predvsem v založništvu našla na slovenskem ozemlju tisto mesto, ki ga je že imela kot vseslovenska založba v času monarhije. Bil bi močan kulturni in gospodarski akcent, če bi vse tri Mohorjeve družbe, torej Celovec, Celje in Gorico, združili pod eno streho.

ZA POPOLNO SPRAVO V NAŠI DEŽELI

Razvoj Mohorjeve bo odvisen tudi od znosnega političnega ozračja na Koroškem, to pomeni od odnosa med slovensko in nemško govorečimi Korošci. Ta razvoj v zadnjih letih razveseljivo gre v pozitivno smer. Ugodne politične razmere na Koroškem lahko veliko vplivajo na to, v kakšni meri lahko uresničujemo naše prizadevanje za dobro sožitje in za popolno spravo v deželi. Za to intencijo pa nismo odgovorni le mi, temveč tudi avstrijske in koroške oblasti ter oblasti v Sloveniji. Resno pa računamo s tem, da nam bodo stali ob strani tudi v prihodnje tisti dobro misleči, ki so nas podpirali že v preteklosti.

Mohorjeva družba bo imela velike razvojne možnosti, če bo pripravljena sooblikovati novo evropsko prihodnost. Mohorjeva naj bi bila most, ki povezuje različne kulture v novi Evropi. Zlasti pa naj uspešno povezuje Slovence preko vseh meja, ko pomaga ustvarjati med njimi edinost, kar je osnova za uspešen nastop pred drugimi narodi.

Mohorjeva družba je pripravljena, da se bo v stalno spreminjajočih se okoliščinah organizacijsko in gospodarsko še naprej prilagajala novim izzivom in potrebam časa.

Zahvala velja vsem, ki so nas spremljali na poti.

POZDRAVNE BESEDE

predstavnikov avstrijske in slovenske politike, Cerkve, kulture in gospodarstva

KRŠKI ŠKOF
DR. EGON KAPELLARI

Praznovanje 140-letnice Mohorjeve družbe je za krškega škofa, ki je njen pokrovitelj, priložnost, da izrazi zahvalo za mnogovrstno apostolsko in kulturno dejavnost te ustanove. Ustanovitev vseh katoliških tiskovnih društev je temeljila na prizadevanju, da bi se katoliška vera poglobljala in širila z izdajanjem tiskane besede. Družba svetega Mohorja je skrbela in skrbi za to med koroškimi Slovenci in med Slovenci po vsem svetu. Kasneje se je pridružila naloga gradnje in vodenja dijaških in študentovskih domov, s tem pa je raslo pomembno socialno, kulturno in dušnopastirsko delovanje. Mnogi duhovniki, redovnice, redovniki in katoliški laiki so prispevali k razvoju vseh teh dejavnosti in prispevajo še danes. Naj glede na zadnji

SLOVENSKI METROPOLIT
DR. ALOJZIJ ŠUŠTAR

Iskrene čestitke in najboljše želje Mohorjevi družbi ob njeni 140-letnici! Kdo bi mogel ugotoviti, koliko dobrega je Mohorjeva storila v tem času za ohranitev, poživitev in poglobitev slovenskega jezika, kulture, narodne zavesti, verske izobrazbe med nami in našimi rojaki po vsem svetu. Iskreno smo hvaležni Bogu in vsem tistim nesebičnim in požrtvovalnim voditeljem in nositeljem naše verske

čas s hvaležnostjo omenim zlasti pokojnega prelata dr. Janka Hornböcka, šolske sestre sv. Frančiška in don Boskove salezijance.

Današnje duhovne in duševne razmere so tudi za Mohorjevo poseben izziv. Naj ji potrebno moč za to daje božji Sveti Duh po stanovitni molitvi.

* * *

Das 140 Jahre-Jubiläum des Vereines Hermagoras/Mohorjeva ist für den Diözesanbischof von Gurk als dessen Protektor Anlaß, den Dank für das vielgestaltige apostolische und kulturelle Wirken der Mohorjeva zum Ausdruck zu bringen. Der Gründung aller katholischen Preßvereine lag die Absicht zugrunde, den katholischen Glauben durch die Herausgabe von Druckschriften zu vertiefen und zu verbreiten. Der Hermagoras-Verein tat und tut dies in bezug

auf die Kärntner Slowenen und auf die Slowenen in aller Welt. Später kam die Aufgabe der Erziehung und Führung von Schüler- und Studentenheimen hinzu und damit ein wichtiger sozialer wie kultureller und seelsorglicher Dienst. Viele Priester, Ordensfrauen, Ordensmänner und katholische Laienchristen haben zum Gedeihen aller dieser Werke beigetragen und tun dies auch heute. Ich nenne im Blick auf die jüngste Zeit in Dankbarkeit besonders den verstorbenen Prälaten Dr. Johann Hornböck, die Schulschwester vom Hl. Franziskus und die Salesianer Don Boscos.

Die heutige geistige und geistliche Situation ist auch für Hermagoras eine besondere Herausforderung. Möge das beständige Gebet um Gottes Heiligen Geist ihr die Kraft dazu vermitteln.

in narodne omike, pa tudi vsem drugim sodelavcem, ki so pomagali pri rasti in razširjanju Mohorjevih knjig doma in po svetu.

Časi so se močno spremenili. Knjiga ni več edino in za veliko ljudi tudi ne prvo sredstvo izobraževanja. Tega se zaveda tudi Mohorjeva ob svoji 140-letnici. Zato išče tudi novih poti do ljudi. To je toliko bolj potrebno, kolikor večja je nevarnost, da bi ljudje v današnji poplavi vedno bolj izgubljali čut za zdravo, pristno in kleno sloven-

sko besedo in za prave človeške, kulturne, etične in verske vrednote.

Toda tudi če Mohorjeva upošteva nove možnosti in nove potrebe, ostaja slovenska knjiga vendar še vedno njeno prvo poslanstvo. Bog daj, da bi imela Mohorjeva srečno roko pri izbiri knjig in dobre in ustvarjalne sodelavce, med slovenskim narodom pa zveste bralce in naročnike.

Srečno pot do praznovanja 150-letnice Mohorjeve v boljših časih za Slovence!

GRUSSWORTE

österreichischer und slowenischer Vertreter der Politik, Kirche, Kultur und Wirtschaft

AVSTRIJSKI DRŽAVNI PREDSEDNIK
DR. KURT WALDHEIM

Über alle Höhen und Tiefen einer reichen 140jährigen Geschichte hinweg hat der Verein Hermagoras/Mohorjeva seine unverzichtbare Rolle im Leben der slowenischen Volksgruppe bewiesen. Das gilt vor allem für die eindrucksvolle verlegerische Arbeit — als Sendbote christlicher Werte und als Sprachrohr der slowenischen Kulturtradition. Ohne dieses volksbildnerische Wirken wäre

AVSTRIJSKI ZVEZNI KANCLER
DR. FRANZ VRANITZKY

Der 1851 in Klagenfurt gegründete Verein Hermagoras/Mohorjeva gilt als ein geistiges Zentrum nicht nur der Kärntner Slowenen sondern des gesamten slowenischen Volkes — sei es in Slowenien, Italien oder in der Emigration, etwa in Europa und Übersee — beheimatet. In äußerst erfolgreicher Weise wirkt diese Insti-

AVSTRIJSKI VICEKANCLER
DR. ERHARD BUSEK

In unserer an Umbrüchen so reichen Zeit kommt den Brücken zwischen den Regionen eine große Bedeutung zu. Die Slowenen haben diese Brückenfunktion beispielhaft über Jahrzehnte hinweg wahrgenommen. Sie sind uns ein Vorbild dafür, wie eine Region, die heute noch Grenzen kennt, für- und miteinander lebt.

Österreich mit seinem reichen kulturellen Erbe um vieles ärmer.

Nicht vergessen werden soll aber auch die wichtige Rolle des Vereins als Brücke des Dialogs und der guten Nachbarschaft im Alpen-Adria-Raum sein — und zuletzt als ein wichtiger Helfer beim Demokratisierungsprozeß in Slowenien. Hier hat das gedruckte und verbreitete Wort entscheidend mitgeholfen, viele sichtbare und unsichtbare Grenzen zu überwinden.

Seit Jahrzehnten hat die „Hermagoras“ auch den politischen, kulturellen und kirchlich orientierten Organisationen der slowenischen Volksgruppe ein Zuhause geboten und die Verantwortung für Studenten- und Schülerheime — und zuletzt auch die für neue konfessionelle Volksschule — übernommen.

Gerne benütze ich den schönen Anlaß des Gründungsjubiläums, um dem Verein meinen Dank für sein segensreiches Wirken und meine herzlichen Grüße zu übermitteln.

tution sowohl auf dem Bildungssektor als auch auf wirtschaftlichem Gebiet. Die große kulturelle Ausstrahlungskraft des Verlags hat Tradition: Als es 1956/57 zur Errichtung des Klagenfurter Bundesgymnasiums für Slowenen kam, war der Verein sofort bereit, Mittelschülerheime zu gründen. 1989 erfolgte die Gründung der zweisprachigen konfessionellen Privatvolksschule mit Öffentlichkeitsrecht in Klagenfurt, die

von Kindern mit slowenischer und deutscher Muttersprache besucht wird. Ihre verbindende Zielsetzung fand über Österreich hinaus international großes Echo. Dieser verbindende Charakter wird auch in den zweisprachigen Publikationen des Verlags deutlich. Ich wünsche dieser für die kulturelle Verständigung so wichtigen Institution eine weitere erfolgreiche Arbeit in der Zukunft.

Das Europa der Nationen wird morgen einem Europa der Regionen weichen. Was heute noch getrennt ist, wird morgen schon geeint sein. Josef Plečnik, ein Schüler Otto Wagners, hat mit seinen Bauten wahre Brücken in Mitteleuropa geschlagen; so wird es vor allem die Kultur sein, welche die Voraussetzung für unseren Traum Europa darstellt.

Wir wollen ein Europa, in

dem die gleichermaßen scholastisch und humanistisch zu interpretierenden Werte der Freiheit, Gleichheit und Brüderlichkeit friedvoll zur Wirklichkeit werden und auf jede Gewalt als ihr Mittel verzichten, wir wollen ein Europa der Himmelsrichtungen, ein Europa aus Nord und Süd, aus Ost und West, einen Kontinent, der auch sein Herz Mitteleuropa nicht verißt.

POZDRAVNE BESEDE

predstavnikov avstrijske in slovenske politike, Cerkve, kulture in gospodarstva

**PREDSEDNIK SLOVENSKE VLADE
PROF. LOJZE PETERLE**

Z veseljem še enkrat povem, da je bila mohorjevka prva knjiga, ki sem jo prebral — njen naslov je „Gremo v Korotan“.

Vesel sem, da sem živel v krajih, kjer so bile mohorjevke na hišni mizi ob kruhu in kjer so iz njih brale družine ob večerih. Besede in stavki so seveda presiromašni, da bi lahko na

**MINISTER ZA POUK IN UMETNOST
DR. RUDOLF SCHOLTEN**

Zentrum der Tätigkeit von Hermagoras ist die Sprache. Ihr Funktionieren ist Voraussetzung für das Überleben und die kulturelle und gesellschaftliche Weiterentwicklung einer Volksgruppe. Sprechen heißt Denken und stellt den ersten Schritt zum verantwortlich handelnden Menschen dar. Sprechen heißt aber auch die Begegnung mit dem Anderen, heißt letztlich Verstehen. Dies alles ist notwendig, um Mitglied einer Gemein-

**MINISTER ZA SLOVENCE PO SVETU
DR. JANEZ DULAR**

Že dolgo je, kar je Mohorjeva — najsi gre danes za celovško, celjsko ali goriško — postala pojem, in sicer kot neutrudna uresničevalka Slomškovega izročila in naročila o luči in ključu. V zvezi s tem je težko dodati še kaj bistveno novega, razen na čisto subjektivni ravni. Zato naj ob tej priložnosti dodam dva svoja subjektivna, spominska kamenčka v njen zgodovinski mozaik.

Prvi je podoben številnim drugim, najbrž ga je mogoče uvrstiti

kratko zaokrožili oceno o pomenu Mohorjeve za razvoj Slovencev. Recimo čisto na kratko — pomen te hiše je za Slovence neprecenljiv. Prestala je vse viharje časov in prepričan sem, da bo tudi v prihajajočih časih, zvesta duhu svojih ustanoviteljev, rodila Slovincem take sadove, s pomočjo katerih bodo, kjerkoli že bivajoči, prepričljivo dokazovali svojo omiko.

Posebej bom vesel, če bodo

schaft zu sein, deren Erhaltung diesen wert ist und an vorrangiger Stelle ihres Tuns steht.

Sprachpflege als Sprachsicherung, so könnte das Programm von Hermagoras verstanden werden. Sei es durch die Schule, sei es durch einen Verlag, sei es durch die Führung vom Schüler- und Studentenheim oder sei es auch durch die Zusammenarbeit mit der Kirche und politischen Organisationen. Immer dort anzutreten also, wo sich eine Lücke auftut und von niemand anderem geschlossen wird — nicht

v sploh najštevilnejšo skupino mohorjanskih kamenčkov: spomin na zimske kulturne večere na domači krušni peči; na zapečku sedi teta ali mama in nam otrokom bere Slovenske večernice.

Drugi kamenček ima ostre robove in reže do krvi: Ko sem kot učiteljskišnik v petem letniku opravljaj štirinajstdnevno prakso na neki dolenski podružnični šoli, se je zgodilo, da nas je ravnatelj osrednje šole sklical na skupno konferenco. Med drugim smo obravnavali tudi bralne navade učencev in njihovih staršev. Po splošni sodbi učiteljev so bile

tri sestre iste matice poiskale tak način sodelovanja, da bodo kar najbolje in uspešno uresničevale skupno poslanstvo med slovenskim narodom.

Naši najstarejši založbi iskreno čestitam in se v imenu slovenske vlade zahvaljujem za ves zlahtni prispevek k slovenski omiki ter ji želim trdnega zdravlja z ustvarjalno navzočnostjo v zorenju slovenstva na poti v tretje tisočletje.

gelenkt von wirtschaftlichen Überlegungen — sondern dem kulturellen Auftrag verpflichtet. Und so könnte man auch die Rolle von Hermagoras im derzeitigen aktuellen politischen Umfeld — nämlich über die Grenze Österreichs — bewerten.

140 Jahre Tätigkeit für unsere slowenischen Mitbürger, von hoher Verantwortung getragen sind ein guter Grund zum Feiern, sind aber gerade für mich auch Grund zum Dank an Hermagoras und zur Aufforderung, den Weg — so wie bisher — weiter zu gehen.

te navade zelo pomanjkljive ali nikakršne, trdili so, da po domovih naših učencev sploh ni lep-slovnih knjig. Pa sem se — zele-nec — oglasil, da pri učencih z moje podružnične šole ni čisto tako in da sem med obiski pri njih doma opazil kar precej knjig Mohorjeve založbe. Ena glavnih „tovarišic“ z osrednje šole je na to pripomnila, da tiste knjige niso nikakršno kulturno branje, temveč gnoj . . . Pisalo se je leto 1963.

Za ublažitev bolečine droben nasmešek: Dobro smo bili pognojeni, zato pa tako rastemo!

GRUSSWORTE

österreichischer und slowenischer Vertreter der Politik, Kirche, Kultur und Wirtschaft

**KOROŠKI DEŽELNI GLAVAR
DR. CHRISTOF ZERNATTO**

Liebe Kärntnerinnen und Kärntner!

Das Jubiläum, das der Hermagoras Verlag mit all seinen Organisationen heuer begeht, bietet die Gelegenheit zurückzublicken, eröffnet aber gleichzeitig auch einen Blick in die Zukunft.

140 Jahre, das sind vor allem 140 Jahre, in denen Brücken zwischen der slowenischen Volksgruppe und dem Rest der Kärntner Bevölkerung geschlagen wurden.

Heute bemüht sich der Verlag in zunehmendem Maß um Qualität. Eine der Aufgaben besteht darin, ein Bindeglied zwischen deutscher Mehrheitsbevölkerung und slowenischer

**NAMESTNIK DEŽELNEGA GLAVARJA
DR. PETER AMBROZY**

Heuer feiert der Verein Hermagoras/Mohorjeva sein 140-jähriges Bestandsjubiläum. Jeder Verein, der auf einen solchen langen Bestandszeitraum zurückblicken kann, kann mit Berechtigung stolz darauf sein. Es ist dies ein sicherer Beweis für eine tiefe Verankerung im Bewußtsein der Menschen. Hier im besonderen Fall ist dies eine Verankerung in der sloweni-

Volksgruppe zu sein, wobei durch Herausgabe zweisprachiger Publikationen, durch Aufarbeitung von spezifischen Südkärntner Themen wie Brauchtum, Architektur, Geschichte und Kultur, der Zweck verfolgt wird, einen Abbau von Spannungen zu erreichen und der breiten Öffentlichkeit ein möglichst objektives Situationsbild der Volksgruppe zu vermitteln, um damit eine positive Einstellung dieser Volksgruppe gegenüber zu erreichen. Aber auch im Erziehungswesen und im Bereich der Wirtschaftsbetriebe hat die Hermagoras hervorragendes geleistet.

Abgesehen von der wichtigen kulturellen Aufgabe, die die Hermagoras hier in Kärnten erfüllt, bietet sich durch die letzten politischen Entwicklungen in Ju-

goslawien nun auch endlich die Chance, direkte Kontakte mit Slowenien zu knüpfen. So wird auch der neue Jahreskalender der Hermagoras heuer erstmals in Slowenien erhältlich sein.

Wir blicken also zurück auf 140 Jahre Geschichte einer Institution, die vor allem dazu beigetragen hat, in Kärnten die Menschen wieder zusammenzuführen. Auch in einem Europa der Zukunft, einem Europa der Regionen, werden wir einander näher rücken. Nachbarschaft wird dann, und das wird Österreich und Kärnten vorallem im Fall von Slowenien und Kroatien beweisen müssen, gelebte Solidarität sein. Eine Institution wie die Hermagoras wird dabei auch in Zukunft sicher eine wichtige Rolle spielen.

schen Volksgruppe. Es ist dies aber auch ein Beweis dafür, daß der Verein Hermagoras/Mohorjeva mit den Bedürfnissen und Ansprüchen der Zeit mitgewachsen ist.

Der Verein Hermagoras/Mohorjeva ist aber nicht nur in der slowenischen Volksgruppe tief verankert. Er hat sich auch im Bewußtsein der deutschsprachigen Kärntnerinnen und Kärntner durch seinen positiven Beitrag zum gegenseitigen Verständnis niedergeschlagen.

Bemüht um Kontakte über alle Grenzen hinweg, hat der Verein Hermagoras/Mohorjeva immer zur Entkrampfung in den Spannungen zwischen den beiden Kärntner Volksgruppen beigetragen.

Vieles hat der Verein beigetragen zum kulturellen Leben unseres Bundeslandes. Es ist zu hoffen, daß noch viele Beiträge kommen werden. Dies ist ein Dialog, der für die Zukunft Kärntens noch viel hoffen läßt.

POZDRAVNE BESEDE

predstavnikov avstrijske in slovenske politike, Cerkve, kulture in gospodarstva

**PRESEDNIK NSKS
DR. MATEVŽ GRILC**

S Slomškovi izročilom o sveti veri kot luči in materinem jeziku kot ključu do zveličavne narodne omike, je delovanje Mohorjeve najbolj točno opisano. Vzgojno-izobraževalna naloga med Slovenci je bila in je še danes nenadomestljiva in Mohorjeva jo z zavzetostjo opravlja.

V najtežjih časih novejšje zgodovine slovenskega naroda je izvajala prepotrebno povezovalno funkcijo in s tem tudi pripravljala osnovo za demokratičen razvoj v Sloveniji in za narodno spravo.

**PRESEDNIK KKZ
DR. JANKO ZERZER**

Mohorjeva družba je vedno bila vsaj en korak pred našimi ostalimi ustanovami in pravzaprav ni imela na sebi nič koroško malodušno zamudniškega.

Že po sredini prejšnjega stoletja je bil Celovec po zaslugi Mohorjeve in njenih vodilnih mož središče literarnega in duhovnega življenja slovenskega naroda. V času, ko smo se s svojimi ustanovami, predvsem v glavnem mestu Celovcu, skrivali

**PRESEDNIK ZVEZE SLOV. ZADRUG
MIHI ANTONITSCH**

V imenu slovenskega združenstva na Koroškem in v svojem lastnem imenu Mohorjevi družbi za njen veličastni jubilej najiskreneje čestitam!

Slovensko združenstvo je tesno povezano z Mohorjevo družbo. Glavni pobudniki in ustanovitelji naših zadrug so bili večinoma duhovniki. Prelat Valentin Podgorec je bil gonilna sila, ko se je — pred 70 leti —

Neprecenljiv je doprinos Mohorjeve k utrjevanju verske in narodne zavesti pri koroških Slovencih. Le z njeno pomočjo je bilo dr. Jošku Tischlerju mogoče ustanoviti leta 1957 Slovensko gimnazijo, ker je podeželskim dijakom omogočala bivanje v svojih celovških domovih. Z vzgajanjem nove slovenske inteligence pa smo koroški Slovenci zavrli grozečo popolno asimilacijo našega ljudstva. Otroški vrtec in dvojezična ljudska šola pa učinkovito dopolnjujeta prizadevanje Mohorjeve na področju šolstva in vzgoje.

NSKS ima svoj sedež od svoje

nekje v zatišju, da nas Bog obvari nihče ne bi mogel postrani pogledati, si je Mohorjeva postavila reprezentativno poslopje na reprezentativnem mestu, ga pozneje samozavestno povečala in posodobila.

V času, ko je bil kontakt do slovenskih političnih zasramovancev dobesedno nevaren, jih je Mohorjeva družila okrog sebe, jim posredovala s svojimi publikacijami vsaj delček zgubljen domovine in tvegala tudi tiskanje njihovih literarnih stvaritev. Danes, ko so se razmere

ustanovila Zveza slovenskih zadrug v Celovcu. Tudi svoj prvi dom je zadruga zveza našla v Mohorjevi hiši.

Prelat dr. Janez Hornböck, čigar zasluge za povojni razvoj Mohorjeve družbe so neminljive, je nadaljeval pomembno Podgorčevo delo in se trudil za korektne odnose med Zvezo slovenskih zadrug in Mohorjevo družbo. To, čeprav pogoji za tako sodelovanje niso bili vedno najboljši.

Da se Zveza slovenskih za-

ustanovitve naprej v Mohorjevi hiši, v njeni tiskarni tiskamo vsa leta „Naš tednik“. Pomoč Mohorjeve je NSKS-u in celi vrsti drugih slovenskih organizacij šele omogočila učinkovito delovanje.

V zavesti, da je gospodarska moč koroških Slovencev osnova za potrebno samozavest, se Mohorjeva uspešno vključuje pod dir. dr. Antonom Korenom v to panogo.

Prepričan sem, da bo Mohorjeva tudi v naslednjih desetletjih uspešno izpolnjevala svoje poslanstvo v blagor slovenskega naroda.

spremenile, je lahko ponosna na značajno zadržanje in se ji ni treba obračati po vetru — kakor drugim.

V času, ko se marsikatera ustanova bori za preživetje, Mohorjeva gospodarsko ekspandira in se nam prikaže kot skoz in skoz zdravo podjetje.

Še bi lahko našteval, vzrokov za veselje je dosti. Pa naj dostavim še učiteljsko svarilo: Mohorjeva naj ne bi nikoli zemarjala duha svojih ustanoviteljev!

drug zaveda pomembnosti poslovnega sodelovanja z Mohorjevo družbo, dokazujejo med drugimi naslednja dejstva: Zveza slovenskih zadrug je bila soustanovitelj firme Korotan, od Mohorjeve je kupila bivši dijaški dom Heimlinger, sedanji direktor Mohorjeve dr. Anton Koren je med vodilnimi odborniki ZSZ, zadrugne ustanove so dobri klienti Mohorjeve tiskarne in se tudi ne obotavljajo, kadar gre za podpiranje vzgojne ter kulturne dejavnosti.

GRUSSWORTE

österreichischer und slowenischer Vertreter der Politik, Kirche, Kultur und Wirtschaft

**CELOVŠKI ŽUPAN
LEOPOLD GUGGENBERGER**

Herzlichen Glückwunsch!

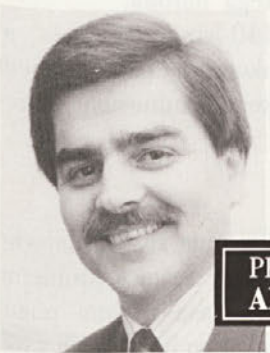
Die Hermagoras, Zentrum und Knotenpunkt der Kärntner Slowenen, feiert ihr 140-jähriges Bestehen.

Man kann wohl von einem geistigen und wirtschaftlichen Herzen der Slowenen sprechen, das sich hier in der Landeshauptstadt Klagenfurt vor 140 Jahren etablierte und in vielen, aber nicht ausschließlich die slowenische Volksgruppe betref-

**CELOVŠKI MESTNI SVETNIK
SIEGBERT METELKO**

140 Jahre Hermagoras in Klagenfurt. Das ist ein stolzes Jubiläum, zu dem ich als Kulturreferent der Landeshauptstadt die Verantwortlichen herzlich beglückwünschen möchte. Als Mittler zwischen den Volksgruppen, aber auch als Mittler über die Grenzen hinweg hat sich Hermagoras in den vielen Jahrzehnten des Bestehens gro-

**PREDSEDNIK DEŽELNE ENOTNE LISTE
ANDREJ WAKOUNIG**

140 let je v življenju slehernega naroda minljivo kratka doba, kljub temu pa je lahko usodnega značaja, čas ustvarjalnosti in splošnega prebujanja.

Ko so leta 1851, kratko po marčni revoluciji, ki je slovenskemu narodu dala upati v popolno enakopravnost in lastno državotvornost, vodilni slovenski duhovniki na Koroškem usta-

fenden Belangen, seit damals erfolgreich wirkt.

Schon seit jeher erstreckte sich die Arbeit der Hermagoras auf sehr verantwortungsvolle Bereiche und so sind heute Hauptaufgaben das Erziehungs- und Schulwesen oder der Verlagsbereich, wobei auch die wirtschaftlichen Erfolge im In- und Ausland von ausgezeichnetem Management zeugen! Die slowenische Volksgruppe Kärntens kann hier in der Landeshauptstadt aber natürlich auch auf ihre politischen, kulturellen und kirchli-

chen Zentren verweisen und so wurde seit der Gründung des Pressevereines „St. Hermagoras/Družba sv. Mohorja“ im Jahre 1851, eine funktionierende und auch rege in Anspruch genommene infrastrukturelle Basis geschaffen.

Als Bürgermeister der Landeshauptstadt Klagenfurt ist es mir eine besondere Freude, der Hermagoras zur ihrem 140-jährigen Jubiläum zu gratulieren. Sie gilt als leuchtendes Zeichen für ein freundschaftliches Harmonieren zweier Volksgruppen in Kärnten!

Be Verdienste erworben. Gerade in unserer heutigen Zeit, einer Zeit der Neuorientierung in Europa, sind die Kontakte über die Grenzen, aber auch das interkulturelle Lernen im eigenen Land von großer Bedeutung. Die hervorragenden Produkte des Hermagoras-Verlages werden von vielen Klagenfurterinnen und Klagenfurtern hoch geschätzt. Seit Jahren setzt dieser Verlag auf Qualität und auf die Förderung von sloweni-

schen Kärntner Autoren und österreichischen Schriftstellern, die sich mit Kärnten befassen. Durch gegenseitige Übersetzungen wird zum gegenseitigen Kennenlernen beigetragen — für den kulturellen Bereich eine wichtige Aufgabe. Kindergärten, Volksschule, Studentenheime, Wirtschaftsbetriebe und die kulturellen Organisationen der Hermagoras fungieren ebenfalls als gute Bindeglieder im Land und über die Grenzen.

novili „Družbo sv. Mohorja“, so s tem zgodovinsko nadvse pomembnim korakom položili temeljni kamen za najpomembnejšo izobraževalno ustanovo.

Ustanovitelje je takrat vodilo prepričanje, da si narod kroji svojo usodo sam in da si brez lastne jezikovne, kulturne in tudi politične identitete ne more ustvariti pogojev za trajno preživetje.

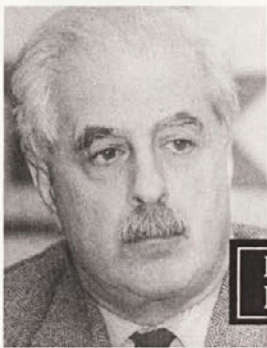
Vera in prepričanje ustanovi-

teljev Mohorjeve o lastni moči in o lastni zmožnosti imata seveda tudi danes vso veljavo. Nam sta izziv in pobuda za nadaljnja prizadevanja za samostojno politično delovanje in lastno zastopstvo koroških Slovencev.

V imenu Enotne liste in vseh v njej združenih volilnih skupnosti želim Družbi sv. Mohorja ob tem visokem jubileju nadaljnje uspešno delovanje.

POZDRAVNE BESEDE

predstavnikov avstrijske in slovenske politike, Cerkve, kulture in gospodarstva

Preds. nemško-slov. koordinacijskega odbora
DR. ERNST WALDSTEIN

Dem Verein Hermagoras/Mohorjeva zu seinem 140. Geburtstag zu gratulieren, ist mir eine besondere Freude, vor allem deshalb, weil er trotz dieses beachtlichen Alters jung geblieben ist und auch heute auf der Höhe der Zeit steht.

„Die“ Hermagoras/Mohorjeva ist ein gutes Beispiel dafür, daß es gerade bei den kleineren Völkern Europas die Kirche war, die ihre Existenz und ihre Identität gesichert und damit

Preds. nemško-slov. koordinacijskega odbora
DR. VALENTIN INZKO

Razglas, ki so ga naslovili v „Slovenski Bčeli“ 27. julija 1851 slovenski duhovniki in laiki na Koroškem glede ustanovitve društva za izdajanje dobrih knjig, utrjevanja krščanske miselnosti med Slovenci s pobudo za založniško dejavnost spada med ustanovne listine te za slovenski narod tako zaslužne versko-kulturne ustanove. Koroškimi Slovencem gre priznanje, da so se z vso požrtvovalnostjo trudili za njen obstoj v časih

VODJA SLOV. DUŠNOPASTIRSKEGA URADA
JOŽE KOPEINIG

Mnogi Ti bodo čestitali ob Tvoji častitljivi obletnici. 140 let je veliko, če pomislimo, kaj si Ti slovenskemu narodu pomenila in kaj Ti rojakinje in rojaki po vsem svetu dolgujejo. A 140 let je še prekratka doba, da bi se poslovala z odra slovenske kulture in omike.

Zdaj doživljaš ponovno pomlad. Na potrebe in izzive današnjega časa odgovarjaš z raz-

ihren Bestand auch für die Zukunft grundgelegt hat. Das einigende Band von gemeinsamer Sprache und Kulturtradition kann wohl kaum besser hergestellt werden als durch die Pflege des Schrifttums, durch die Erhaltung und Förderung der reichen Volkskultur gerade eines Grenzvolkes und durch die entsprechende Heranbildung junger Menschen.

Damit wurde der slowenischen Volksgruppe eine unersetzbare Hilfe zum Aufbau einer sozial durchstrukturierten Gesellschaft geleistet, die sich

krize. Rešili so jo pred propadom, ko so s pomočjo škofa Valentina Wierjja dosegli njeno preusmeritev v bratovščino. Za časa obrambnih bojov na Koroškem so s preselitvijo tiskarne na Prevalje in v Celje pomagali položiti temelje za ustanovitev samostojne veje Mohorjeve na področju Slovenije. Uspešno so branili celovško Mohorjevo nasproti komunističnemu režimu v Jugoslaviji. Tako so ostala poslopja v rokah celovške Mohorjeve. Koroški Slovenci so jo izgradili po drugi svetovni vojni tudi s pomočjo slovenskih be-

noliki in pestro ponudbo raznih služb in ustanov.

Mohorjeva, mlada si, ker si ustvarjalna in polna nadaljnjih načrtov.

Ponosni smo nate in učimo se od Tebe, ker vidimo, kako se velike reči dosežejo samo z združenimi močmi.

Vrv povezanosti, s katerimi je spletena Tvoja obletnica, je močna, ker povezuje toliko ljudi, ki so od Tebe živeli in ki zate živijo in delajo.

nicht nur unter dem Schutz gesetzlicher Normen, sondern vor allem durch ein gesundes Selbstbewußtsein lebendig erhalten konnte.

Es war nicht immer leicht, diesen Weg zwischen Nationalismus und Kommunismus, ganz vom katholischen Glauben getragen und dabei welttoffen, zu gehen. Das ist der Hermagoras/Mohorjeva in diesen Jahrzehnten in bewundernswerter Weise gelungen und dazu möchte ich ihr ganz besonders gratulieren.

guncev v versko in kulturno žarišče. V času ločitve duhov med marksistično ideologijo in krščansko miselnostjo je soomogočila Družba sv. Mohorja ustanovitev Narodnega sveta koroških Slovencev in katoliško usmerjenega časopisja. Slovence v svetu je povezovala v veliko družino v duhu Slomškovega in Einspielerjevega izročila. Bistveno je sooblikovala duhovno podobo slovenskega naroda.

Ob 140-letnem jubileju je trdno zakoreninjena v skupnem slovenskem kulturnem prostoru.

Zgled si nam žive in dejavne tradicije, ker rešuješ probleme sedanjega časa z istim pogumom, kakor so jih reševali Tvoji ustanovitelji in mnogi zgledniki za njimi.

Mohorjeva, ostani vsemu slovenskemu narodu prav v teh prelomnih časih svetilnik, da bomo krenili po poti poglobljene narodne zavesti, osvežene krščanske omike in plodnega sožitja z vsemi narodi v novi Evropi!

GRUSSWORTE

österreichischer und slowenischer Vertreter der Politik, Kirche, Kultur und Wirtschaft

**PREDS. KOROŠKE TRCOVSKE ZBORNICE
KOM. SVET. KARL KOFFLER**

Hermagoras war und ist ein Zentrum für unsere slowenischen Kärntner. Dafür darf ich meinen Dank und gleichzeitig die besten Wünsche zum 140-jährigen Bestehen ausdrücken. Der Hermagoras kommt gleich in mehrfacher

Hinsicht eine besondere Bedeutung zu: Die Druckwerke des Verlages sind eine kulturelle Bereicherung für unser Land; im Zuge der Demokratisierung in Slowenien kommt ihnen eine besondere Bedeutung als „Mittler“ zu.

Nicht zuletzt ist die Hermagoras ein florierendes Wirtschaftsunternehmen, dem unsere

Achtung gebührt. Zu dem Verlag gehört ja auch eine Druckerei, eine Buch- und Papierhandlung und ein weites Außenhandelsnetz. Die Hermagoras ist Arbeitgeber für über 100 Personen. Möge sich dieser Erfolg weiterhin so fortsetzen, das wünsche ich Ihnen für die Zukunft.

**PREDS. KOROŠKE DELAVSKE ZBORNICE
JOSEF QUANTSCHNIG**

Das slowenische Druckwesen hat in Kärnten eine hohe kulturelle Funktion und konnte — wie am Beispiel der „Družba svetega Mohorja“ ersichtlich — wesentlich zur Verständigung zwischen den Volksgruppen beitragen.

Dem Hermagoras-Verlag, der nunmehr seit 140 Jahren in Kärnten Schrifttum verlegt, ist zu wünschen, daß es auch weiterhin gelingen möge, dem Auftrag seiner Gründer nachzukommen. Erhielt doch das Ver-

legen slowenischsprachiger Schriften in unserem Land in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts für die slowenische Volksgruppe eine zentrale erzieherische und kulturelle Funktion.

Auch heute bedarf es im Zeitalter der medialen Vorherrschaft des gedruckten Wortes. Dies umso mehr, als sich Österreich an der Schwelle zur europäischen Öffnung befindet und Volksgruppen darin unbedingt ihre Identität wahren müssen. Dies gelingt jedoch nur, wenn die Grundvoraussetzungen der Information, das gesprochene

Wissen, die kulturelle und ethnische Darstellung gedruckte Gestalt annehmen und über Verlage an die Öffentlichkeit gelangen.

Die Mitarbeiter des Hermagoras-Verlages und der Hermagoras-Druckerei, die Verlagsleitung und letztlich die Eigentümer sind zu der kontinuierlich erbrachten Leistung zu beglückwünschen.

Ich entbiete Ihnen zum Anlaß des 140-jährigen Jubiläums die herzlichen Glückwünsche der Arbeitnehmervertretung.

wvd**BÜRGER***Spedition Gesellschaft m. b. H.*

*Teil- und Komplett-Ladungen
Italien, Frankreich, Benelux,
Dänemark,
Deutschland, Polen,
Tschechoslowakei, Ungarn,
Jugoslawien, Griechenland,
Türkei.*

*Lagerung, Verzollung,
Verpackung, Verschiffung,
Luftfracht,
Schwer- und Sondertransporte*

*A-4614 Marchtrenk, Kiesstraße 10
Telefon 0 72 43 / 39 91-0
Telefax 0 72 43 / 41 13, Telex 25 7 30*

WO

ist ein guter
Platz für Ihr Geld?

BEI**IHRER P.S.K.BANK****KLAGENFURT** 9020 Klagenfurt,
Kardinalplatz 11, Tel. (0 46 3) 56 1 00-0*

PLANUNG UND GESAMT-
BAULEITUNG VON HOCH-
BAUTEN JEDER ART /
GENERALSANIERUNGEN /
ZU- UND UMBAUTEN

NAČRTOVANJE IN CELOTNO
GRADBENO VODENJE ZA VI-
SOKE STAVBE VSAKE VRSTE /
GENERALNO SANIRANJE /
DOGRADNJE IN PREGRADNJE

ATELIER GERZABEK

DIPL.-ING. ROLAND GERZABEK

BÜRO FÜR BAUPLANUNG UND
INNENARCHITEKTUR
9500 VILLACH • PERAUSTRASSE 33
TELEFON (0 42 42) 26 2 13 • FAX 21 3 80

ELAN SKI

zagotavlja
uspeh

AIGNER macht, was DRUCKER brauchen!

Für alle Druckverfahren:

Klassische und zukunftsorientierte,
anwender- und umweltfreundliche
Druckchemikalien und Hilfsmittel.

Problemlösung durch Beratung
und Entsorgung Ihrer Abfälle!

Vertrauen Sie unserer langjährigen Erfahrung!

Seit 1937

FRANZ AIGNER
Druckchemikalien Produktionsges. m. b. H.
A-1210 Wien XXI, Odenburger Straße 12
Tel.: (0222) 39 11 81, Telex: 135229 fawie, Fax: (0222) 39 012 03

**WIR TANZEN
AUF UNSERER
EIGENEN
HOCHZEIT.**

Wir geben unseren eigenen Ton an. Und haben unseren eigenen Wochenendrhythmus. Deshalb hat die KLEINE auch ihre Themen eigens für Kärntner komponiert. Zum Beispiel mit dem Spezialteil „Zeit & Zeichen“. Ob Kunstbeiträge, Theater- und Filmtips, Buchbesprechungen oder Schallplattenpräsentationen – die neue KLEINE weiß, was, wann, wo läuft. Jeden Samstag.

In der neuen KLEINEN ZEITUNG. Österreichs meistgelesener Bundesländerzeitung.

**UNSERE
EIGENE.**

ZGODOVINA

Mohorjeve družbe v Celovcu

Dr. Avguštin Malle,
ravnatelj
Slovenskega
znanstvenega
inštituta

PRIZADEVANJA ZA USTANOVITEV SEGAJO V PREDMARČNO DOBO

Število članov Družbe svetega Mohorja po dekanijah krške škofije je tako rekoč verna slika družbenosocialnih razmer, v katerih so koroški Slovenci živeli po meščanski revoluciji leta 1848. Število njenih koroških članov v obdobju od 1860 do 1920 ne zaostaja za povprečjem drugih slovenskih pokrajin. Težka je taka primerjava za obdobje med obema svetovnjima vojnama, nemogoča pa za desetletja po drugi svetovni vojni.

V številu članstva iz krške škofije v letu 1920 se zrcali tudi situacija, ki so jo koroški Slovenci doživljali. Tedaj je družba imela v krški škofiji 3042 članov, število se je do leta 1937 znižalo celo na 2562. Ta številka ni le posledica trajajoče gospodarske krize, v enaki meri govori o „uspehih“ utrakvistične šole in odrezanosti koroških Slovencev ter o subtilnem pritisku nanje. Po drugi svetovni vojni je število članov iz krške škofije naraslo do leta 1962 na 4130, v naslednjem desetletju zasledimo rahlo nazadovanje, deset let zatem pa že zaznamo usodne posledice odprave obvezne dvojezične šole tudi na število mohorjanov krške škofije. Govorimo lahko o pospešeni germanizaciji slovenskega prebivalstva na Koroškem odnosno o njegovi cruziji v prid večinskega, nemškega. Danes šteje družba na Koroškem okoli 2800 članov.

Prizadevanja Antona Martina Slomška za ustanovitev družbe, ki naj bi izdajala koristne in spodbudne knjige, segajo v predmarčno dobo. Vendar se je zamisel dala

Družba svetega Mohorja je tista slovenska ustanova, mimo katere ne more noben slovenski zgodovinar. Njenemu pomenu primerno je tudi število znanstvenih razprav, opisov dela ter kratkihotic. Pa tudi družba sama je v svojih koledarjih stalno priobčevala osnovne informacije o svojem delovanju in podatke o članstvu.

uresničiti šele leta 1851, ko je skupina Slovencev objavila 27. julija razglas o ustanovitvi društva za izdajanje in razširjanje dobrih bukev za Slovence, „ki mu serce in voljo ljudi razsvetliti na požlahtniti zamorejo. — ... Društvo ne bode na svitlo dalo nobenih bukev brez da bi od kake škofije poterjene ne bile; ...“ Med podpisniki tega razglasa najdemo Andreja Einspielerja, Antona Janežiča, Matija Majerja-Ziljskega in boroveljskega učitelja Gregorja Sommerja. Znano je, da se društvo ni moglo prav razviti in šele s preureditvijo v Družbo svetega Mohorja se začelja zavidljiv razvoj ustanove. Preosnovana družba si je dala namen „podpirati pobožno, lepo obnašanje in ohranjevati katoliško vero med slovenskim ljudstvom; v ta namen se bodo na svetlo dajale in razširjale med Slovenci dobre katoliške bukve“. Mohorjeva je dobila nato leta 1868 še nekak poslovnik, ki je okvirno določeval tudi obseg vsakoletnega knjižnega daru. Danes opisuje družba svoj namen takole: „Namen Družbe je vzgoja slovenskega ljudstva v duhu katoliških kulturnih načel, skrb za njegovo umsko in srčno izobrazbo, da se na ta način ohrani katoliška vera med Slovenci.“ Svoj cilj pa hoče doseči „z izdajanjem in razširjanjem verskih, leposlovnih in sploš-

no koristnih knjig, brošur in periodičnih časopisov, z ustanavljanjem knjižnic, s prirejanjem zborovanj in predavanj, s podpiranjem katoliškega šolstva, katoliške vzgoje in prosvete“.

Velikega pomena za družbo je bilo, da ji je uspelo naposled konec leta 1871 izposlovati koncesijo za lastno tiskarno. Krog celovških Slovencev s trgovcem Bernardom C. Rossbacherjem na čelu se je namreč prej leta zamaral v tej smeri. Liberalni obrtniški zakon pa je omogočal družbi ureditve projekta. Poseben mejnik v delovanju družbe svetega Mohorja je tudi postavitve lastne hiše na Vetrinjskem obmestju; zgotovljena je bila leta 1894. Po prvi svetovni vojni in sledečih bojih se je družbina tiskarna preselila konec junija 1919 na Prevalje in od tam v Celje. Celovško hišo so pretežno zasedle stranke in invalidski urad, zavetje pa je dajala tudi političnim, gospodarskim in kulturnim ustanovam koroških Slovencev.

Po anšlusu je Mohorjeva najprej izgubila tiskarsko koncesijo, družbo je oblast razpustila in prepovedala 22. maja 1940, hiša ji je bila odvzeta 22. julija 1940, vse ostalo premoženje pa je zapadlo rajhovskemu finančnemu ministrstvu leto kasneje.

Po drugi svetovni vojni je bila si-

tuacija, v kateri je bila Mohorjeva, zelo neugodna. V tej situaciji se je lotil obnove Valentin Podgorc, ki je najprej izposloval, da so oblasti vrnilo družbi tiskarsko koncesijo. Z vztrajnim delom mu je uspelo, da je iz hiše spravil nekatere stranke in vojaščino. Izvojeval je tudi osnovni spor z novo oblastjo v Sloveniji in začel pripravljati s sodelavci prve povojne mohorjeveke.

Pomembno področje delovanja so postali za Mohorjevo tudi dijaški domovi, zlasti še po ustanovitvi Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Stari dijaški dom odnosno „Učiteljski dom“ je propadel že po prvi svetovni vojni, njegova obnova se namreč ni posrečila. Veliko število dijakov je v prvem četrtstoletju obstoja ZGS našlo zavetišče v Mohorjevih dijaških domovih. Mohorjeva je skrbela za stalno posodabljanje domov in leta 1984 zgradila Modestov dom, ki nudi od septembra 1991 prostor dijakom in dijakinjam.

V smislu svojih pravil je v šolskem letu 1989/90 odprla prvo zasebno dvojezično konfesionalno ljudsko šolo v Celovcu. V svoji hiši pa nudi prostor že vrsto let dvojezičnemu vrtcu „Naš otrok“. Še naprej pod njeno streho deluje vrsta narodnih in kulturnih organizacij koroških Slovencev.

Dekan
Kristo
Srienec

DR. JANEZ HORNBOECK

DUHOVNI OČE POVOJNE MOHORJEVE DRUŽBE

Kakor po pravici imenujemo škofa Slomška ustanovitelja in Andreja Einspielerja in Antona Janežiča soustanovitelja Mohorjeve družbe, tako lahko imenujemo prelata dr. Janeza Hornböcka obuditelja in duhovnega očeta poveljne Družbe sv. Mohorja.

Če pregledujemo 140-letno življenjsko pot Mohorjeve družbe, potem se pri vseh vidnih težavah jasno opaža, da je počivala nad njo varujoča božja roka.

Leta 1845 je bila po škofu Slomšku vložena prošnja za uradno priznanje Mohorjeve družbe od cesarsko kraljevske vlade odklonjena in je izgledalo, da se ta ideja lahko pokoplje.

Leta 1919 je bil s preselitvijo Mohorjeve kot „begunke“ na Prevalje njen nadaljnji obstoj zelo vprašljiv.

Leta 1938 je postala družba žrtev nacistične oblasti. Vse premoženje je bilo zaplenjeno in družba prepovedana (25. 7. 1940). Nič manjša preizkušnja za družbo ni doba po 2. svetovni vojni s svojo idejno nejasnostjo in s svojimi napadi s strani komunistično orientirane slovenske levice.

Po dolgotrajnem prizadevanju prelata Valentina Podgorca je bila leta 1947 družba sicer od oblasti priznana, toda hiše so bile delno porušene, delno od Angležev zasledene.

V tej težki, skoraj brezupni situaciji stopa ob strani ostarelega prelata Podgorca kot obetajoči obuditelj družbe dr. Janez Hornböck vedno bolj v ospredje.

Njegova daljnovidnost, delavnost, doslednost in vztrajnost, žilavost in njegov neomajni idealizem, vse to so bile lastnosti mladega optimista, ki jih je nujno potreboval, da je mogel premagati vse težave ter iz agonije oživiti našo danes najvažnejšo kulturno ustanovo.

Tedanja OF je z motivacijo, da je ves kompleks Mohorjeve „ljudska last“, pritiskala osebno in pismeno, z lepo besedo in z grožnjami na dr. Hornböcka, da bi ga omajala v njegovem načrtovanju. Tudi Slovenska prosvetna zveza je poskušala l. 1947 osvojiti Mohorjevo z navidez idealnim načrtom, da bi adaptirala prostore za slovensko gimnazijo. Hoteč preprečiti poživitev slovenske verske ustanove je s tem očitno pokazala svoj pravi obraz.

Ko se v ponovnih razgovorih ni nič dosti doseglo, so sledili v slovenskih listih tu in v Sloveniji obrekli in ustrahljivi napadi. Dr. Hornböck, večkrat tudi v osebnih pismih napaden, je ostal neizprosno trden ter je delal naprej.

Večkrat sva se shajala, se pogovarjala, in vsakokrat, ko sva se razhajala, sem občudoval njegovo odločno zasidranost in z vso vztrajnostjo načrtano pot. Delal je načrte, jih uresničeval; tako je reševal in končno obudil poveljno Mohorjevo ter postal dejansko njen duhovni oče.

Založba, tiskarna, dijaški domo-

vi, povezava s Slovenci po svetu in še mnogo drugih dosežkov, to so sadovi neumornega dela moža, ki ga koroški Slovenci z vso pravico smemo uvrstiti med svoje najbolj zaslužne boritelje.

Dr. Hornböck je bil trezen realist in obenem še večji optimist. Dobra, močna volja do dela, skrb in ljubezen do svojih slovenskih rojakov, veliko zaupanje v ustanovitelja Mohorjeve družbe, škofa Slomška — to je bil njegov kapital, iz katerega je črpal moči, kapital, ki se je bogato obrestoval.

Kot dolgoletni ravnatelj Mohorjeve je znal pridobiti somišljenike tu na Koroškem kot tudi med Slovenci v Ameriki, ki so mu nudili izdatno denarno in duhovno pomoč. Tako so se mu mogli njegovi dostikrat smeli načrti večinoma uresničiti.

Ko je bil Naš tednik v veliki krizi in so vsi denarni viri odpovedali, in je obstajala nevarnost, da iz finančnih razlogov ne bo mogel več izhajati, je nudila z ravnateljem Hornböckom Mohorjeva rešilno pomoč.

„Kdor si visok cilj zastavi, bo gotovo vsaj delnega dosegel!“ to je bilo vedno njegovo delovno načelo.

Za uresničitev njegovih dostikrat drznih načrtov je bilo potrebno veliko razmišljanja, posvetovanj in treznega ukrepanja. Dr. Hornböck se je v tem vedno izkazal kot mojster. Njegovo delo za Cerkev in narod je mojstrovina; večje in prepričljivejše le redko najdemo v naši zgodovini.

MEJNIKI V ZGODOVINI MOHORJEVE

1851 — 25. februarja obišče knezoškof Anton Martin Slomšek v Celovcu mestnega kaplana pri Št. Ilju Andreja Einspielerja in ga povabi za veliko noč v Št. Andraž v Labotski dolini.

19. aprila obiščeta Andrej Einspieler in spiritual celovškega bogoslovja Franjo Zorčič škofa Slomška na njegovem sedežu v Št. Andražu. Dan navrh se sprehajajo vsi trije po škofovih vrtovih. Škof prigovarja obiskovalcema iz Celovca „z milimi in srčnimi besedami“, da je nujno potrebno ustanoviti društvo za izdajanje dobrih slovenskih knjig.

27. aprila razpošljejo celovski Slovenci po tedanji „Slovenski Bčeli“ razglas o ustanovitvi društva.

1852 — Društvo začne delovati s predsednikom Andrejem Einspielerjem na čelu. Odbor sestavljajo po dva odbornika iz škofij Celovec, Gorica, Št. Andraž-Maribor, Ljubljana, Gradec in Trst.

1853 — 28. avgusta potrdi koroški deželni glavar pravila „Društva sv. Mohora“.

1859 — „Društvo sv. Mohora“ spremenijo v cerkveno bratovščino z imenom „Družba sv. Mohorja v Celovcu“.

1860 — 5. julija izda Slomškov prijatelj celovski škof dr. Valentin Wiery posebno pastirsko pismo, v katerem sporoča, da je dne 18. 5. 1860 papež Pij IX. potrdil ustanovitev Mohorjeve ter ji podelil odpustke.

1871 — 19. maja dobi Družba dovoljenje za lastno tiskarno, ki s 1. decembrom začne obratovati na Trgu sv. Duha.

Mag.
Ferdinand
Krištof,
avtor
diplomske
naloge o
Mohorjevi
družbi

OSAMOSVOJITEV MOHORJEVE PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Od strani MD so sledile prošnje še konec maja 1945 na deželno vlado in na Wiedergutmachungsamt v Celovcu.

28. januarja 1946 se je v Celovcu spet konstituirala „družba sv. Mohorja“. Uradno pismo se glasi: „Družba sv. Mohorja se je razpustila po nacistični vladi z odlokom Reichsstathalter in Kärnten vom 8. 2. 1942 Ia Pol. 2416 Entscheidung des Reichsministers des Inneren VI b 4034 IV/41/8890a. Odbor tega revolucionarnega odloka ne pripozna, pa vsekako Družbo sv. Mohorja danes na novo konstituira na podlagi pravil, potrjenih od krškega ordinariata, Celovec od dne 29. nov. 1937.“ Navedeni odborniki so: msgr. Valentin Podgorc, dr. Rudolf Blüml, Filip Millionig, Franc Schnabl, Heinrich Osterman, Anton Benetek in dr. Janez Mikula. (MD X/30) Tudi od varnostnega direktorja kot tudi od varnostne direkcije je v Celovcu (Zl. II-505/I-46) bilo delovanje družbe dovoljeno. (MD X/34f)

Pri vseh vlogah družbe na različne urade je MD prosila, da bi se ji zaplenjeno premoženje vrnilo oz. da bi poslopja, katera so bila še v rokah angleške posadke, bila vrnjena. To se je uredilo šele majnika 1949.

Predsednik tedanje MD msgr. Podgorc je v tem času že razmišljal, kako naj gre z delovanjem družbe naprej. V pismu prijatelju dr. Janezu Hornböcku omenja, kako si delovanje MD v Celovcu predstavlja. Tam piše: „Družbo sv. Mohorja je treba spraviti v tir . . . Treba se mora izdati Koroški slovenski list in tukaj se mora zopet izdajati potrebnih knjig, tiskovin in tukaj morebiti prirediti slovenski

Meseca maja 1945 so jugoslovanske čete zasedle Celovec in s tem tudi Mohorjevo hišo na Viktringer Ringu 26, nato pa angleška posadka. Tedanji predsednik Mohorjeve družbe (MD) msgr. Valentin Podgorc je že 10. maja pisal pismo na provizorično deželno vlado, in se v njem zavzemal za povrnitev premoženja in poslopij MD.

radio . . . Nekoliko pa mislimo Družbo predrugati in naj se ustanovi nova tipografična zadruga, katere se Družba izdatno udeleži . . . Podjetje je že v toliko v tiru, da se zdaj izdaja Kronika, ki ima svoje ljudi, uredništvo in tehnično osebje, katero rado pristopi k novemu zavodu, ker je v tem socialen napredek . . . Vodstvo prevzamem za prvo periodo kot predsednik Družbe sv. Mohorja jaz sam, ker sem bil družbini tajnik v letih 1907 do 1920, za tajništvo pridobimo morebiti g. Filipa Millioniga, morebiti dr. Hornböcka, ki mu priredimo stanovanje v Mohorjevi hiši. Prizadevali si bomo, novo zadrugo graditi kot splošno koroško podjetje in mislim, da bojo z njo vsi Slovenci . . .“ (MD X/41)

Dr. Janez Hornböck je 30. avgusta prevzel nalogo, da pripravi prvi knjižni dar MD v Celovcu po drugi svetovni vojni. S pomočjo angleškega majorja Sharpa je Podgorcu uspelo nabaviti si papirja za tiskarno. Knjižni dar je obsegal „Koledar za leto 1948“ in „Vsem, ki so trpe-li“. Tisk v obsegu 5000 komadov je prevzela celovška tiskarna Carinthia.

Nekaj časa po tem, ko je celovška MD začela z delovanjem, se je pri dr. Hornböcku javil pismeno Pokrajinski odbor osvobodilne fronte za Slovensko Koroško (POOF) s sledečo izjavo glede na novo začeta delovanja celovške MD:

„1. Ves kompleks MD je slovenska ljudska last. MD je bila ob

svojem postanku v materialnem in moralnem pogledu hrbtenica slovenskega duhovnega življenja.

2. Knjige MD so bile odsev narodovega življenja.

3. Kakor v preteklosti, tako mora biti tudi danes in v bodočnosti premoženje MD last slovenskega naroda. Prav tako morajo biti tudi knjige odraz narodovega življenja.

4. Garancijo za to vidimo v prilagojenih statutih, po katerih bo delal novo izvoljeni odbor MD, in v tesni povezanosti s celjsko MD v matični državi.“ (MD X/52)

Glede odprtih vprašanj je prišlo do več pogovorov med zastopniki celovške in celjske MD, v katerih se je enotnost MD za celotno slovensko ozemlje potrdila in v katerih se je zahtevala reorganizacija celov-

Prvi uslužbenci povojne Družbe sv. Mohorja in urednika Našega tednika na obisku pri ravnatelju Družbe dr. Janezu Hornböcku v Podgorjah (z leve): Pavle Gosar, Franc Rehsmann, Albert Sadjak, Jože Woschitz, Rezika Hobel, Pavla Dovjak, msgr. dr. Janez Hornböck, Avgust Blažej, Lovro Sadjak, Jože Hočvar, Maks Nachtigall, Vitus Starc in Anton Lipovšek.

ške MD v smislu družbe v Celju (tudi ideološko!).

V pogovoru z delegacijo celjske MD in z POOF 30. novembra 1947 v prostorih združne zveze v Celovcu je Valentin Podgorc glede sodelovanja izrekel za celovško MD: „Mi bomo šli svojo pot. Mi moramo nadaljevati pot Einspielerja, širiti nabožne knjige, vzgajati novo inteligenco in naraščaj, bodoče predstavnike, ki bodo ustvarjali mejo in obrambo proti vašemu komunizmu. Mi ne moremo sodelovati s komunisti, ker se kompromitiramo in izgubimo ves narod. V nobeni komunistični državi ni prostora za verske organizacije in tudi vaša MD ni več to, kar je bila . . .“ (Arhiv INV, fasc. 302, ovoj 2, str. 2)

Do nadaljnega pogovora med obema družbama je prišlo 3. decembra 1947 v Hodišah, kjer so se zmenili za ožje sodelovanje obeh družb in za kooperacijo med obema odboroma. V odbor celjske MD naj bi bil kooptiran dr. Hornböck. Celjska MD naj poskrbi za to, „da bo čimprej odprla v sedanjem hotelu Haimlinger svojo lastno tiskarno, da tako čimprej in čimbolj preplavi Slovensko Koroško s svojimi knjigami in onemogoči kakršnokoli samolastno izdajanje knjig celovške MD . . .“

Celjska MD je za Koroško imela že pripravljenih 3000 komadov

knjižnega dara za leto 1948, katerih pa koroški mohorjani nikoli niso dobili. (Intervju z dr. Hornböckom 27. 9. 1982 v Podgorjah)

V slovenskem časopisju so bile zelo negativne reakcije na novo začeto delovanje celovške MD. V Slovenskem poročevalcu in v Slovenskem Vestniku poročevalec ostro protestira proti osamosvojitvi celovške MD in opozarja prav posebno mohorjane na Koroškem in „jih poziva, da naj ne sledijo samozvanemu vodstvu tako imenovane MD v Celovcu, ki je pod vplivom naši domovini in slovenskemu narodu nenaklonjenih ljudi ter le orodje v njihovih rokah. Pravi ko-

”

V slovenskem časopisju so bile zelo negativne reakcije na novo začeto delovanje celovške Mohorjeve družbe.

Tudi zastopniki POOF so zahtevali od dr. Hornböcka ukinitve celovške Mohorjeve družbe, njega samega pa so označili za izdajalca.

roški mohorjani so bili in bodo ostali zvesti udje naše skupne in enotne MD, ki ima sedaj svoj sedež v Celju.“ (Slov. Vestnik, 9. 1. 1948, str. 2)

Tudi zastopniki POOF so zahtevali od dr. Hornböcka ukinitve celovške MD, njega samega pa so označili za izdajalca.

V naslednjih mesecih je še večkrat prišlo do sej slovenske Sodalitete (slovenski duhovniki) in nekaterih laikov, pri katerih so izdelali pravilnik za izvolitev odbora samostojne celovške MD. Pri prvih volitvah koroških poverjenikov se je izvolil naslednji odbor:

duhovniki: dr. Hornböck, dr. Blüml, dekan Zechner in župnik Starc;

laiki: dr. Vinko Zwitter, Zdravko Vavti in Janko Janežič.

29. julija je družba novi odbor javila celovski policiji. Za predsednika celovške MD je bil imenovan od krškega škofa dekan Aleks Zechner iz Železne Kaple.

PS: Članek je povzeten iz diplomske naloge („Die kulturpolitische Bedeutung der „St. Hermagoras-Bruderschaft/Družbe sv. Mohorja“ für die Kärntner Slowenen“, UNI Salzburg, 1982).

Opombe: MD X/24 ff — Podgorčeva zapuščina

Arhiv INV — Arhiv instituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani.

MEJNIKI V ZGODOVINI MOHORJEVE

1892 — V Celovcu začnejo graditi na Vetrinjskem obmestju (Viktringer Ring 26) „Mohorjevo hišo“.

1894 — 27. aprila dogradijo „Mohorjev dom“, ki so ga 1. maja blagoslovili. V naslednjih letih je Dom sprejel pod streho vse kulturne, politične, gospodarske in verske ustanove in organizacije koroških Slovencev.

1896 — Odbor z veseljem ugotovi: „72.097 nas je!“

1918 — Družba sv. Mohorja doseže najvišje število udov v svoji zgodovini: 90.512 jih je!

1919 — 31. julija mora Mohorjeva zapustiti Celovec in se preseliti na Prevalje in od tam 7. decembra 1927 v Celje. Mohorjev dom v Celovcu zasedejo nemški uradi in nemške stranke.

1940 — 25. julija Mohorjevo v Celovcu prepovedo in ji odvzamejo vse premoženje.

1943 — 23. marca kot lastnika Mohorjevega doma v zemljiški knjigi vknjižijo „Deutsches Reich, Reichsminister für Finanzen“.

1947 — 8. decembra uspe takratnemu predsedniku prelatu Valentinu Podgorcu ponovno priznanje Mohorjeve družbe in vrnitev zaplenjenega premoženja.

1949 — Ustanovitev mesečnika „Družina in dom“.

1951 — 1. avgusta začne spet obratovati Mohorjeva tiskarna. Odprtje Mohorjeve knjigarne in trgovine.

VALENTIN PODGORC POBUDNIK

SLOVENSKEGA ZADRUŽNIŠTVA

Prvi sedež Zveze slovenskih zadrug v Celovcu je bil v Mohorjevem poslopju. Zadrugna je bila na pobudo msgr. Valentina Podgorca ustanovljena leta 1921. Valentin Podgorc pa je kazal tudi veliko zanimanje za umetnost in literaturo.

Valentin Podgorc je verjetno že v zgodnji mladosti zaznal dejavnost Družbe svetega Mohorja, saj je knjižni dar ustanove prihajal v več izvodih tudi v njegovo rojstno faro in na dom staršev. Intenzivneje je spoznaval delo Mohorjeve kot dijak na celovski humanistični gimnaziji in v celovškem bogoslovju, kjer se je dejavno vključil v delo Slovenske akademije. Na sejah, sestankih in prireditvah Slovenske akademije so njeni člani predavali in razpravljali o raznih verskih, pa tudi kulturno-prosvetnih ter političnih vprašanjih, ki so zadevala Slovence na Koroškem in v drugih kronovinah monarhije.

Iz obeh ohranjenih tajniških knjig Slovenske akademije povzemamo, da je opravljal Valentin Podgorc v tej organizaciji slovenskih bogoslovcev — njeni člani so bili tudi bogoslovci iz dežel češke krone, prireditve pa so obiskovali tudi posamezni bogoslovci nemškega jezika — razne funkcije in že zelo zgodaj lahko zaznamo osnovne interese, ki jih je Podgorc v poznejšem življenju razvil in ob svoji duhovniški službi zasledoval skozi desetletja. Na eni strani opažamo njegov posebni interes za vse oblike zadrugištva in gospodarjenja, na drugi strani pa ugotavljamo njegovo veliko zanimanje za umetnost in deloma za literaturo. Ta svoja nagnjenja je študijsko utrdil predvsem na zadrugnem področju in je tako bil usposobljen, da je odločilno poma-

gal pri ustanavljanju številnih hranilnic in posojilnic na Koroškem, da je z Gospodarsko zadrugo v Sinči vasi in dozidavo njenega skladišča leta 1899 ustanovil prvo blagovno zadrugo na Koroškem, da je bil med vodilnimi obnovitelji slovenskega

zadrugištva na Koroškem po prvi in drugi svetovni vojni. Zanimanje za umetnost in literaturo, na tem področju pa seveda predvsem za versko-nabožno, ga je privedlo leta 1907 na mesto tajnika Družbe sv. Mohorja. Bilo pa bi napačno, če bi

na tedanjo družbo gledali le kot na bratovščino ali založbo, upoštevati jo moramo tudi kot tedaj največje slovensko podjetje v Celovcu, ki je zahtevalo sposobnega gospodarja.

Za Valentina Podgorca so značilne nekatere karakterne poteze, ki jih

Priznanje dr. Valentina Janežiča msgr. Valentinu Podgorcu, podeljeno za njegovo pionirsko delo v slovenskem zadrugištvu.

*Poslopje Zveze slovenskih zadrug v Pavličevi ulici v Celovcu.
Danes slovenski zadružniki uspešno nadaljujejo Podgorčevo poslanstvo.*

njegovi sodobniki niso povsem odobraval. Kot kulturno-politični delavec je izstopal in dosledno hodil svojo pot. Odklanjal je vse eksperimente socializma in boljševiszma in menil, da se komunizem lahko udejani le v samostanih. Kot zagovornik reda in tradicij se je nagibal k monarhistični državni ureditvi. Bil je oster nasprotnik liberalizma, v katerem je videl povzročitelja propada kmeta in v tem oziru tudi ni prizanašal koroškim slovenskim liberalcem.

Z voditelji nemških meščanskih strank je Valentin Podgorc imel stalne kontakte, ki jih je po prvi in drugi svetovni vojni znal uporabiti tudi v korist slovenskega zadružništva na Koroškem in v korist Družbe svetega Mohorja. Kot član Deželnega kulturnega sveta, predhodnika kmečke zbornice, je imel informacije, ki so mu olajševale delo na gospodarskem področju. Zanimivo je, da je Koroška slovenska stranka proti tej deželni ustanovi vodila odločen boj, ker je v njej videla glavnega kriveca gospodarske zaostalosti južnokoroškega prostora in protagonista nemških veleposestnikov in ponemčenih „Herrenbaurov“ na južnem Koroškem. V tej zvezi je zanimivo, da „Koroški Slovenec“ Podgorčevega delovanja v Deželnem kulturnem svetu nikoli ne ocenjuje. Podgorc je močno odstopal od slovenske duhovščine tudi pri ocenjevanju škofa

A. Hefterja. Odprtejši od drugih odbornikov Družbe svetega Mohorja je bil pri ocenjevanju literarnih proizvodov, ki jih je založba sprejemala v objavo. Seveda je imela tudi ta odprtost svoje meje tam, kjer je Valentin Podgorc menil, da jih ne more uskladiti s svojimi moralnimi predstavami. Tako je ostro obsojal nekatere mojstrovine slovenskih ekspresionistov in polemiziral proti nemorali v delih Josefa Friedricha Perkoniga.

Sodeloval je pri ločevanju Mohorjeve družbe, ki se je leta 1934 formirala v celjsko in celovško vejo. Zanimivo je, da se je pri tem znašel v krogu R. Blümla in V. Zwittera, ki sta ravno na področju Podgorčevega

življenjskega dela vnesla v slovensko politično življenje zadnjemu dokaj tujo miselnost. V. Podgorc namreč nikoli ni mistificiral kmeta, kmečke zemlje in kmečkega življenja, temveč stalno zelo realno ocenjeval družbenoekonomske pogoje kmetijstva. Celovška Mohorjeva se kot samostojna vse do anšlusa ni mogla uveljaviti in Podgorc se kot upravitelj družbinega premoženja kljub odličnim kontaktom z vladajočo strukturo večinskega prebivalstva ni mogel uveljaviti. Ozko povezavo Podgorčevega delovanja lahko vidimo tudi v dejstvu, da sta Hranilnica in posojilnica v Celovcu in Zveza koroških zadrug dolgo uradovali v hišah Mohorjeve.

Odločen za Družbo svetega Mohorja je bil korak Valentina Podgorca za njeno obnovo po drugi svetovni vojni. Zopet je izkoristil svoje vezi iz predvojne časa, znanje angleščine pa mu je omogočalo neposredno komuniciranje z britansko zasedbeno oblastjo. Obnovo Mohorjeve je vodil v nejasnem in negotovem političnem ozračju ter kot narodno-konservativni človek tudi ob nasprotovanju nove oblasti v Sloveniji oziroma v Jugoslaviji. Družbi je ohranil domala vse premoženje. V povojnih letih je osnoval tudi izhodišča za ohranitev in razvoj današnje Mohorjeve.

—dram.—

“
Valentin Podgorc
je odločilno pomagal pri ustanavljanju številnih hranilnic in posojilnic na Koroškem, z Gospodarsko zadrugo v Sinči vasi in dozdavno njenega skladišča leta 1899 je ustanovil prvo blagovno zadrugo na Koroškem in je bil glavni pobudnik ustanovitve Zadružne zveze v Celovcu.
”

MEJNIKI V ZGODOVINI MOHORJEVE

1954 — 1. januarja sprejme Mohorjeva šolske sestre v službo in odpre dijaški dom za dekleta.

1957 — Ob ustanovitvi Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu odpre Mohorjeva dijaški dom za fante; za vzgojitelje pridobi salezijance.

1956—57 — Gradnja treh stanovanjskih hiš v Karfreitstraße.

1958—1962 — Obnovitev Mohorjevega doma in preselitev dijakov v bivši hotel Trabesinger.

1966 — Pater Ivan Tomažič dogradi na Dunaju študentski dom „Korotan“, ki je last Mohorjeve družbe.

1975 — 5. decembra odprte „Slomškovega doma“ za dekleta in blagoslovi-
teve kapele, ki naj služi celovškemu Slovincem kot versko središče.

1978 — 1. oktobra sprejme Mohorjev dom pod svojo streho dvojezični otroški vrtec društva „Naš otrok/Unser Kind“.

1982 — Prva razstava slik v Mohorjevi knjigarni.

1983 — Ustanovitev „Vseslovenske revije za leposlovje, kritiko, kulturna, družbena in verska vprašanja Celovski Zvon“ (urednik je dr. Reginald Vospersnik).

1984 — Odprte Modestovega doma za fante v Celovcu.

1985 — Ustanovitev zunanjetrgovinskega podjetja „Korotan Import-Export Ges.m.b.H.“ v Celovcu.

DIE ANFÄNGE DES HERMAGORAS-VERLAGES IN KLAGENFURT

Dr.
Wilhelm
Baum,
zgodovinar

In Kärnten ging 1835 die erste Initiative von Anton Martin Slomšek aus, dem Domkapitular und späteren Bischof von St. Andrä. Dieses Vorhaben scheiterte ebenso wie sein 1845 an die Laibacher Regierung gerichtete Gesuch um Zulassung eines „Vereins zur Verbreitung guter slowenischer Volks- und Prämienbücher“. Aber erst die Revolution von 1848 führte zu einer umfassenden Neuerung im Publikationswesen.

Nach Niederschlagung der Revolution wurde besonders das Pressewesen wieder einer scharfen Kontrolle unterzogen. Slomšek, der 1846 Fürstbischof von Lavant geworden war, lud nun Ostern 1851 den Klagenfurter Kaplan Andreas Einspieler nach St. Andrä ein, um die Gründung eines slowenischen Verlages zu besprechen,

In die Zeit der katholischen Erneuerung nach den napoleonischen Kriegen wurde allenthalben der Versuch unternommen, auch auf dem Lande durch die Verbreitung von guten Büchern die Lesekultur zu heben. Das bekannteste Beispiel dafür bietet der Borromäus-Verein, der sich der Bücherpflege annahm. 1830 wurde in Wien der „Verein zur Verbreitung guter katholischer Bücher“ gegründet.

zumal das Slowenische 1851 auch auf den Gymnasien eingeführt wurde. Anton Janežič, der bereits 1850 die Zeitschrift „Slovenska Bčela“ gegründet hatte, unterstützte ihn dabei. In der „Carinthia“ vom 2. 9. 1851 wurde ein Gründungsauftrag veröffentlicht. Da es damals noch kein Pressegesetz gab, konstituierte sich der Verein einfach ohne behördliche Erlaubnis.

Die mit dem 27. 7. 1851 datierten Statuten des Vereines wurden u. a. von Einspieler, Janežič, Matija Majar und dem Gymnasialpro-

fessor Karl Robida unterschrieben. Als Zweck des „Vereins St. Hermagoras“ wurde die „Verbreitung guter, die intellektuelle, moralische und religiöse Bildung befördernder und wohlfeiler Bücher“ bezeichnet. Der Verein sollte die durch die Gründung neuer Volksschulen wachsende Lust an der Lektüre guter Bücher unterstützen und „der zahlreichen slowenischen Intelligenz die Möglichkeit verschaffen, ihre Geistesprodukte auf eine sichere und wenigstens nicht mit materiellem Nachtheile verbundene Weise an den Mann zu

bringen, soll endlich mittelbar zur Hebung und Bereicherung unserer Literatur und Sprache und so zur Bildung unseres Volkes wesentlich beitragen.“ Mitglied konnte werden, wer jährlich einen Beitrag leistete; für Landschullehrer und Studierende wurde dieser auf 1 Gulden 50 Kreuzer festgesetzt, ansonsten waren 3 Gulden an die Leonsche Buchhandlung zu entrichten. Der Verein sollte von einem Vorsitzenden und einem 12köpfigen Ausschuss geleitet werden, von denen je 2 aus den Diözesen Görz, Laibach, Lavant, Seckau und Triest sowie 3 aus der Diözese Gurk gewählt werden sollten. Politische Tätigkeit wurde ausgeschlossen. Überschüsse sollten Studierenden zugute kommen.¹

Der Text dieses Gründungsmanifestes wurde am 1. 9. 1851 in der „Slovenska Bčela“ veröffentlicht.

Damit nahm der Verein seine Tätigkeit auf. 1851 und 1852 erscheint er jedoch noch nicht im polizeilichen Vereinsregister. Im polizeilichen Vereinsregister von 1853 heißt es dann, der Verein bestehe seit 1851 ohne Bestätigung. Am 9. 12. 1852, also am Ende des 2. Jahres seines Bestehens, übersandten Simon Rudmasch, Andreas Einspieler, Anton Janežič und Karl Robida dem Landesstatthalter Johann von Schloissnig „die Erstlinge seiner Früchte“.² Immerhin hatte der Verein im ersten Jahr bereits 4600 Exemplare vertrieben.³ Die Ausschussmitglieder ersuchten daher um den Schutz und

Vodja založbe Franc Kattinig v krogu pisateljev Gustava Januša, Petra Handkeja in Antona Ingoliča, ki so brali na Mohorjevem literarnem večeru v Celovcu.

Zadnji celovski koledar pred plebiscitom

Prvi koledar po drugi svetovni vojni je bil spet izdan v Celovcu po 28 letih.

die Anerkennung von Seiten des Statthalters. Am 28. 2. 1853 dankte der Statthalter für die Übersendung. Die offizielle staatliche Anerkennung erhielt der St. Hermagoras-Verein jedoch erst am 28. 8. 1853 durch ein Schreiben des Statthalters an den Polizeioberkommissär Ant. Licen: „Ich setze hiemit Euer Wohlgeboren in Kenntnis, daß ich unter Einem dem seit dem Jahre 1851 hierorts unter dem Namen St. Hermagoras unter der Leitung des Ausschlußmitgliedes S. Hochwürden dem Katecheten Andreas Einspieler bestehenden Verein die Bewilligung zum Fortbestande im Sinne des a. h. Patentes v. 26. Nov. v. J. ertheile.“⁴

1852 hatte der Verein 785 Mitglieder, 1853 884, und die Auflage der Bücher stieg von 600 auf 1000 bis 2000 Exemplare. Im 4. Jahr verlangte der später berühmte Physiker Josef Stefan im „Šolski Prijatelj“ (Schulfreund), der von Einspieler als Beilage zur „Slovenska Bčela“ herausgegeben wurde, mehr wissenschaftliche Bücher aus dem Bereich der Physik,

Chemie, Geographie usw. herauszugeben.

1855 hatte der Verein bereits 947 Mitglieder; 1856 scheint er erstmals im „Handbuch des Herzogthums Kärnten“ auf, wo die Schüttgasse 132 als Adresse angegeben ist. Der Verein hatte damals bereits 998 Mitglieder und wurde von Andreas Einspieler als Vorsitzendem, dem Schulrat Simon Rudmasch, dem Gymn.-Prof. Karl Robida und dem Spiritual Johann Woschnak sowie Anton Janežič als Sekretär geleitet.⁵ Im „Handbuch“ des Jahres 1865 heißt es dann, die St. Hermagoras Bruderschaft (vorher Verein!) bestehe seit dem 5. 6. 1860 und habe 2100 Mitglieder. Protektor war Bischof Wierzy; Valentin Müller und Anton Janežič waren Ausschlußvorsitzende. Im 7. Vereinsjahr regte Janežič 1858 an, in Zukunft für alle Mitglieder einen Kalender („Slovenska Koleda“) herauszugeben.

Nach der Anfangseuphorie sank jedoch die Mitgliederzahl bis auf 263 im Jahre 1859; es wurden nur noch 526 Bücher vertrieben.

Janežič und Stefan kritisierten vor allem, daß der Verein in erster Linie nur religiöse Bücher herausbrachte. So kam es 1859 / 60 zu einer völligen Umgestaltung und zur Umwandlung des Vereins in eine Bruderschaft, die bald die päpstliche Bestätigung erhielt und in jedem Jahr einen Kalender herausbrachte.

Mit dieser Umgestaltung war der Grundstein für eine weitere erfolgreiche Tätigkeit gelegt. Da kirchliche Bruderschaften nicht von der Staatspolizei kontrolliert wurden, hatte sich besonders Einspieler für diese Reorganisation eingesetzt, um den Verein der Kontrolle der Staatspolizei zu entziehen. Die Mitgliederzahl des Vereins stieg nun ständig weiter an; beim 50. Gründungsjubiläum 1902 hatte die Bruderschaft, die 1871 die Bewilligung zur Errichtung einer eigenen Druckerei erhielt, bereits 80.000 Mitglieder. Von 1860 bis 1918 konnte die Bruderschaft nur im Rahmen ihrer üblichen Büchergabe über 16 Millionen Bücher versenden.

Es besteht daher kein Zweifel, daß die seit 140 Jahren bestehende St. Hermagoras-Bruderschaft zu den bedeutendsten kulturellen Einrichtungen des Landes Kärnten gehört.

MEJNIKI V ZGODOVINI MOHORJEVE

1987 — Ustanovitev zunanjetrgovinskega podjetja „Korotan-Italiana SRL“ v Gorici.

1988 — Direktor Družbe dr. Janez Hornböck odda svoje odgovorno mesto svojemu dolgoletnemu namestniku dr. Antonu Korenu.

Odprtje podjetja „Korotan Ekologija. Naprave za varstvo okolja“ v Borovljah.

1989 — Ustanovitev Mohorjeve ljudske šole v Celovcu.

1990 — Ustanovitev predstavnštva in lastne firme Mohorjeve družbe d. o. o. in „Korotana“ v Ljubljani.

1991 — Združitev obeh dijaških domov v Celovcu in nastavitev laičnega vodstva in laičnih vzgojiteljic in vzgojiteljev.

Ureditev „Omanove ustanove“.

PREŽIHOV VORANC (1893–1950) O MOHORJEVI DRUŽBI

„Slovensko sem se učil iz knjig Mohorjeve družbe, katere je hiša naročevala že 50 let. Tako sem se zelo zgodaj začel zanimati za slovensko književnost. Ko sem bil 15 let star, sem napisal prvi feljton za slovenski list ‚Mir‘, ki je izhajal v Celovcu.“

(iz: *Moje življenje*)

„... Ako bi ne bilo Mohorjeve, ko sem njene knjige prebiral že kot deček na paši, bi ne bil nikoli postal pisatelj...“

(iz: *Od Kotelj do Belih vod*)

Da kirchliche Bruderschaften nicht von der Staatspolizei kontrolliert wurden, hatte sich besonders Einspieler für diese Reorganisation eingesetzt, um den Verein der Kontrolle der Staatspolizei zu entziehen.

Die Mitgliederzahl des Vereins stieg nun ständig weiter an.

¹ Klagenfurt, KLA, Präis., Fasz. 7, Nr. 132
² ebenda
³ Johann Ferdinand Kristof: Die kulturpolitische Bedeutung der St. Hermagoras-Bruderschaft (Družba sv. Mohorja) für die Kärntner Slowenen, Hausarbeit, Salzburg 1982, S. 56
⁴ KLA, Pol. 68/9: Vereinssachen 1848/54
⁵ Handbuch des Herzogthumes Kärnten 1856, Klagenfurt 1856, S. 249

VPRAŠUJETE SE,
kje na Koroškem najdete banko, ki odgovarja Vašim visokim zahtevam

DIE KÄRNTNER
(Koroška hranilnica) ima odgovor: 53x v vsej deželi. Prvorazredna banka s prvorazrednimi sodelavci! Tako rekoče tipično

DieKärntner

Vprašajte DieKärntner
Sparkasse

Punz-

Innenausbau und
Ladeneinrichtungen
Gesellschaft m.b.H.
& Co. KG

9020 Klagenfurt
Morogasse 21,
Telefon: (0463) 56 0 24
Telefax: (0463) 56 0 24 - 4

Ausführung sämtlicher
Innenausbauarbeiten,
z. B. Ständerwände,
abgeh. Decken,
Dachgeschoßausbauten,
Brand- u. Schallschutz-
verkleidungen sowie
Trockenunterböden.

UNSER VERKAUFSPROGRAMM:

Rotations-,
Bogenoffset-,
Schneide-
und Buchbindereimaschinen
sowie Zubehör
und Verbrauchsmaterial

BERATUNG • SERVICE • VERKAUF • FINANZIERUNG

1232 WIEN
MOSETIGGASSE 1/2/2
TELEFON: (0 22 2) 67 45 23-26
TELEX: WIEN 11/2066 POLYA A
TELEFAX: (0 22 2) 67 500 89

Posojilnica-
Bank
Celovec

r. z. z o. j.

čestita Mohorjevi
ob visokem jubileju

in se priporoča
za vse bančne posle
in ugodno menjavo

Bahnhofstraße 1 (Priesterhaus)
telefon 0 46 3 / 57 3 56
teleks 42 20 75 pocel a
telefaks 51 53 93

Holzbau Gasser

Sämtliche Zimmermanns- und Tischlerarbeiten/
Vsa mizarska in tesarska dela:
Dachstühle, Balkone, Wintergärten, Innenausbau/
Ostrešja, balkoni, zimski vrtovi, oprema

A-9072 Ludmannsdorf / Bilčovs 2
Tel.: 0 42 28 / 22 19, Fax: 0 42 28 / 27 50

NEUHEIT / NOVOST

Computergesteuerter Abbund /
Računalniško vezanje tramov

*Ihr persönlicher
Papierpartner*

A-9020 KLAGENFURT
Rosentaler Straße 179
Tel. (0 46 3) 23 3 85-0
Fax (0 46 3) 26 27 27

KP
KLAGENFURTER
PAPIER

Wir gratulieren der Firma
Hermagoras-Mohorjeva zu
Ihrem 140-jährigen Bestandsjubiläum
und freuen uns weiterhin auf
gute Zusammenarbeit.

Auch diese Broschüre wurde
mit KODAK-Materialien erstellt!

MOHORJEVA TISKARNA

40-letno povojno poslovanje v zadovoljstvo naročnikov

Hanzi Isopp,
poslovodja
Mohorjeve
tiskarne

SODOBNO OPREMLJENA IN ZATO KONKURENČNA

Ko je leta 1951 dolgoletni in danes že pokojni ravnatelj Mohorjeve družbe, msgr. dr. Janko Hornböck, z vsem svojim trudom in vnemo ter s pomočjo številnih slovenskih dobrotnikov in idealistov ustanovil Mohorjevo tiskarno, se je točno zavedal dejstva, kaj pomeni lastna tiskarna posebno še za manjšinski narod, kot smo koroški Slovenci. Položil je temeljni kamen za izid različnih listov, revij in knjig, torej publikacij, ki so informirale javnost ter povezovala Slovence ne samo na Koroškem, temveč tudi preko vseh meja po širnem svetu.

Tiskarna se je s pomočjo pridnih in vestnih sodelavcev hitro razvila v zmogljivo in vsestransko priznano podjetje; tako ji je tudi uspelo pridobiti naročila za tedaj zelo znano Kaiserjevo založbo, za katero je tiskala več let, deloma tudi v izmeni. Ko je Kaiserjeva založba zašla v stečaj, je nastala zelo napeta gospodarska situacija, katera se je premostila tako, da se je izid knjig lastne založbe razširil; tako je tiskarni bilo delo zagotovljeno.

Ko smo se leta 1980 poslovili od Gutenbergove iznajdbe „svinčenih črk“ in pričeli delo z novo tehnologijo, ni napočil novi čas samo za sodelavce zaradi preučitve, temveč tudi za podjetje, kajti ta preureditev je terjala milijonske investicije. Z novim načinom dela pa smo razširili ponudbo naših storitev in tako pridobili veliko novih strank.

Danes lahko s ponosom ugotavljamo, da smo zaradi sodobne tis-

Pred 40-letimi je začela Mohorjeva tiskarna spet obratovati v Celovcu. Tiskarna se je s pomočjo pridnih in vestnih sodelavcev hitro razvila v zmogljivo in vsestransko priznano podjetje. Danes lahko s ponosom ugotavlja, da je zaradi sodobne tiskarske opreme zelo konkurenčna, toda biti moramo vedno odprti za inovacije.

karske opreme zelo konkurenčni, toda besni tehnični razvoj nas sili, da moramo biti tudi naprej vedno odprti za inovacije, kar pomeni, da naj bi se investicije v najkrajšem roku amortizirale, kajti trg postaja sproti vedno bolj zahteven. Upamo, da bomo z uvedbo zunanje službe poslovne stike z našimi odjemalci še bolj intenzivirali ter nudili še boljši servis.

Ob tej priložnosti velja naša iskrena zahvala tudi vsem našim naročnikom, saj jih ni malo, ki so nam zvesti že vsa leta od ustanovitve tiskarne. Obenem jih prosimo še za nadaljnje zaupanje. Trudili se bomo, da bomo njihovim željam tudi v bodoče čimbolj ustregli, za kar bomo uporabili vso našo strokovno usposobljenost.

Ob koncu se zahvaljujemo tudi

vsem našim sodelavkam in sodelavcem, ki so trenutno zaposleni v tiskarni, vsem, ki uživajo zaslužen pokoj, in tudi vsem tistim, ki niso več med nami. Vsak posameznik je s svojim vestno opravljenim delom prispeval k plodovitemu razvoju tiskarne. Če bo ta maksima veljala tudi za naprej, se nam ne bo treba bati izziva silnega tehničnega razvoja.

P. Josef G. Cascales,
pisec knjig,
urednik
mescenika
Cursillo

Ihr feiert nun am 28. 10. das 140-jährige Jubiläum Eures Werkes Hermagoras-Mohorjeva. Wir dürfen das Fest mit Euch feiern, dazu noch mit einem gemeinsamen Grund: wir arbeiten mit Euch seit 20 Jahren! 20 Jahre einer guten, ja direkt glücklichen Zusammenarbeit!

Ich habe mir den „Spaß“ erlaubt, die Druckseiten zu zählen, die Ihr uns gedruckt habt, und ich bin auf die ansehnliche Zahl von

„... MEHR ALS 80 MILLIONEN DRUCKSEITEN“

mehr als 80 Millionen gekommen. Sollten wir alle Seiten, die Ihr uns gedruckt habt, aufeinanderlegen, so kämen wir auf eine Höhe von über sechs Kilometern. Ich staune, auch wenn wir die Himalaya-Höhe noch nicht erreicht haben! Wir hoffen, es kommt noch in den nächsten Jahren. Und das Erstaunliche dabei ist, daß diese gedruckten Seiten hinaus in die Welt gegangen sind, und daß sie vielen Menschen geholfen haben. Wir haben jedenfalls viel Echo auf diese gedruckten Seiten bekommen.

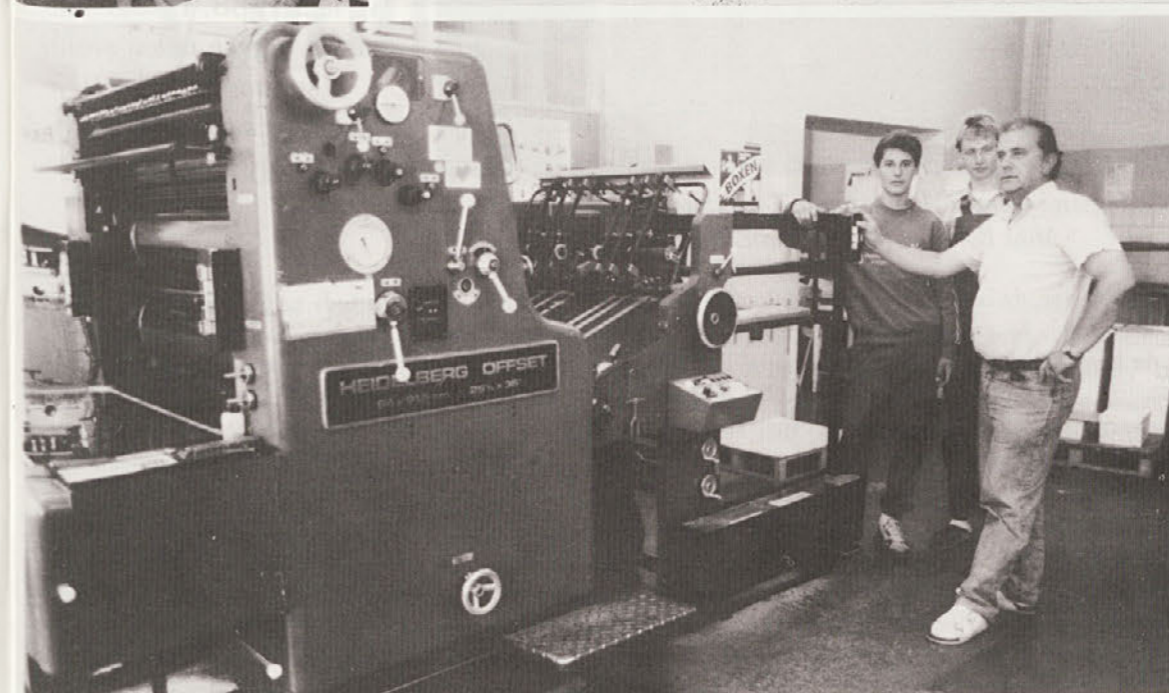
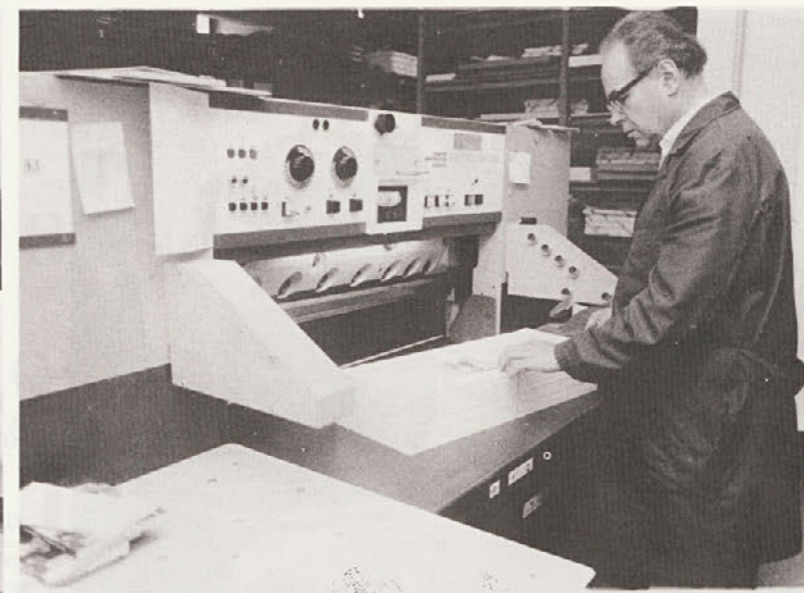
Wenn man bei einem Jubiläum auf eine gute und reiche Ernte zurückschauen kann, dann hat man den besten Grund, um zu feiern,

und menschlich feiern heißt danken. Wir danken Euch für alles!

Wir danken Euch besonders für Eure Gewissenhaftigkeit. Wir konnten Euch nie zu viel auf die Nerven gehen, wenn wir Gewissenhaftes anstrebten und erwarteten.

Wir danken Euch auch ganz besonders für Eure Zuverlässigkeit. Wenn Ihr einmal ein Wort gegeben habt, dann habt Ihr es auch gehalten. Es ist in den 20 Jahren so wohlthuend gewesen, die Lieferung der Drucksachen genau auf den Tag und meistens sogar genau auf die Stunde zu bekommen.

Wir danken Euch auch ganz besonders für Euren guten Preis. Für gute Ware bezahlt man auch gern

einen guten Preis. Aber Eure guten Preise waren auch deshalb gut, weil Ihr uns immer entgegengekommen seid!

So wertvoll alles ist, wofür ich gerade unseren Dank ausgesprochen habe, erachte ich noch viel höher, daß wir miteinander so gut menschlich und freundschaftlich arbeiten konnten. Ich nenne gern den Namen Josef Hočevar, der in früheren Jahren fast skrupulös mitgearbeitet hat, aber auch mit menschlicher Verbundenheit. Ich erwähne auch gern den Namen Josef Woschitz, der mir nicht selten mit strahlenden Augen erzählte, wie gut er unsere Bücher, unsere Schriften, einbinden lassen wollte,

daß sie nicht nur gut im Inhalt sondern auch schön im Aussehen wären. — Und ich erwähne natürlich mit besonderer Freude Anton Hornböck, Josef Blažej und Hans Isopp, mit denen ich wegen der gemeinsamen Arbeit eine solche Verbundenheit gepflegt habe, daß daraus direkt eine Freundschaft entstanden ist. Und so eine Freundschaft, daß wir unsere Arbeit mit Spaß und mit Witz vermischt haben! Und so ein Witz, daß ich manchmal gedacht habe, unsere Fax-Apparate haben bei diesen Gelegenheiten mitgelacht.

Mein abschließendes und mein allumfassendes Wort: noch einmal danke für alles, danke für die Freundschaft, und bleibt uns immer gute Freunde!

”

Naša iskrena zahvala velja vsem našim naročnikom, saj jih ni malo, ki so nam zvesti že vsa leta od ustanovitve tiskarne. Obenem jih prosimo še za nadaljnje zaupanje. Trudili se bomo, da bomo njihovim željam tudi v bodoče čimbolj ustregli, za kar bomo uporabili vso našo strokovno usposobljenost.

“

ZAČETEK MOHORJEVE TISKARNE

Leta 1871 je dobila Mohorjeva družba svoje prvo dovoljenje za lastno tiskarno. Celih sedem let so se celovški Slovenci za to trudili. Težave niso bile v pomanjkanju denarja ali primernih prostorov.

V Celovcu sta bili dve tiskarni, Kleinmayrova in Leonova. Obe sta bili Slovincem nenaklonjeni in tudi ne poceni in tehnično ne na višini. Za denar sta tiskali seveda tudi Slovincem knjige in liste. Večino knjig pa je Mohorjev odbor dal tiskati v Blaznikovi tiskarni v Ljubljani.

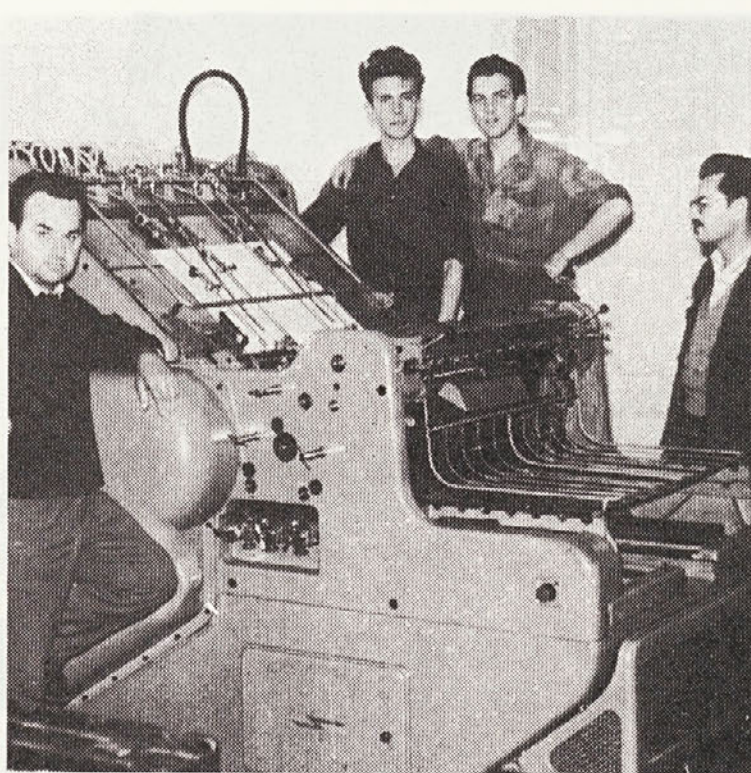
8. maja 1864 piše Matija Majar-Ziljski, da si misli Čitalnica, ki so jo celovški rodoljubi ustanovili 24. januarja 1864, nabaviti lastno tiskarno. Konec leta 1865 je čitalnica ponovno sklenila, da si nabavi tiskarno. Sklenjeno je bilo, da vloži prošnjo trgovec Rossbacher osebno, da bi se celovški nemški krogi ne zbal slovenskega kulturnega društva.

Marca 1866 pa je Rossbacher dobil odklonilen odgovor, čeprav so čitalničarji še in še dokazovali, kakšna potreba je v Celovcu po tretji tiskarni. Dejansko je bilo tako, da sta bili obe celovški tiskarni tako preobloženi z delom, da niti nemško Zgodovinsko društvo ni moglo izdati svojega letnega poročila. Ob koncu leta 1869 je bila tudi druga prošnja zavrnjena.

21. marca 1871 so ponovno vložili prošnjo pri celovški Deželni vladi. Toda celovški mestni odbor ni hotel prošnje rešiti prej, dokler bi se mu ne naznanil vodja tiskarne. 19. 5. 1871 pa je vlada brez pridržka Družbi sv. Mohorja dala dovoljenje za odprtje zahtevane tiskarne. Tiskarna je začela delati decembra 1871.

*Gavčanje — tiskarski krst
Martina Hedeniga*

*Med prvimi kolegi F. Rehsmanna: Lovro Sadjak, Lado Hajnžič,
Mihi Böhm in pokojni Gustl Blažej (z leve).*

V poznem poletju 1951 sem ležal v bolnišnici v Celovcu, kjer me je obiskal dober znanec še iz časa, ko sem delal v Carinthiji, g. Maks Nachtigall. Na kratko me je povabil, da bi prišel delat kot stavec v ravnokar nanovo ustanovljeno Mohorjevo tiskarno. Bil sem precej presenečen in sem mu odvrnil, da moram biti že prej spet zdrav, preden se bova naprej pogovarjala. Tako sem imel nekaj dni časa za premislek in se o tem lahko pomenil tudi doma z očetom.

Zvedel sem, da ima pri Mohorjevi važno besedo dr. J. Hornböck, pa tudi župnik Millionig; oba sem dobro poznal. Nekaj mesecev sem namreč že v Carinthiji z njim lomil vsak teden Nedeljo in z dr. Hornböckom tudi prvi Mohorjev koledar, ki je izšel spet po 28 letih v Celovcu. Dobro sem se tiste mesece z njima razumel. Povezan z Mohorjevo pa sem bil že prej. Mohorjeve knjige so bile namreč do našega pregnanstva pod nacizmom vedno na polici in smo iz njih slišali od babice in staršev, pozneje pa tudi sami v njih listali in brali.

Nisem dolgo premišljal in ponudbo sem sprejel; verjel sem v bodočnost Mohorjeve. Tako sem konec septembra zapustil KD (Kärntner Druckerei), kjer sem bil strojni stavec in v glavnem stavil Slovenski vestnik, in 1. oktobra v dobrem upanju začel v Mohorjevi.

Zmenili smo se, da bom v prvi vrsti stavil na stroj, če pa bo potreba, pa da bom tudi lomil ali stavil na roko.

Tiskarna je delovala ravno dva meseca in srečal sem se z novimi sodelavci, ki so me potem spremljali dolga leta. Za stavnim strojem, novo linotype, je sedel Maks Nachtigall, v ročni stavnici je bil France Šustaršič, g. Bund v strojnici, Kristo Breznik, Marta in Rezka v knjigoveznici in Lovro Sadjak povsod tam, kjer so ga potrebovali. On je bil namreč prav prvi delavec v Mohorjevi. Nekaj dni za menoj pa se nam je pridružil še Vitus Starc.

Prve tedne je bilo še precej začetnega dela. Vsak teden se je tiskala Nedelja, in tudi sv. pismo po Mateju smo že stavili in lomili. Vložiti pa je bilo treba tudi še pisave in dokončno urediti stavnico, knjigoveznico in strojnico z regali, stavnicami, delovnimi mizami in še z marsičim. Na srečo je bil tedaj v hiši mizar g. Hribernik, ki nam je vse te regale, mize in omare napravil tako, da so zdržali vso svinčeno dobo v tiskarni, v knjigoveznici pa so še danes v prav dobrem stanju.

Čez nekaj tednov pa smo začeli staviti in lomiti tudi Naš tednik. Ker pa v tiskarni še ni bilo zadosti velikega stroja za tiskanje, je moral g. Sadjak s prikolico kolesa peljati stavek v Carinthijo in potem seveda tudi na pošto. Ko pa smo začeli z

delom za Koledar za leto 1952, je primanjkovalo stavnega materiala; naredili smo lahko le nekaj pol, jih dotiskali, pa jih spet razmetali, da smo koledar dokončali. Že drugo leto smo dobili tudi večji tiskarski stroj, tako da se je tudi Naš tednik lahko tiskal v naši tiskarni.

Delo je bilo tedaj v svinčeni dobi telesno dosti bolj naporno in umazano, a vendar nekoliko bolj umirjeno, ker noben tiskarski stroj ni tiskal na uro veliko več ko tisoč pol papirja. Delo pa se je množilo, ker je prišla zraven tudi Naša luč, list za Slovence v tujini, in še marsikaj drugega. Število sodelavcev pa je tudi naraslo počasi na 15 oseb.

Predvsem smo začeli veliko tis-

”

*Čez nekaj tednov
pa smo začeli staviti
in lomiti tudi Naš tednik.*

*Ker pa v tiskarni
še ni bilo
zadosti velikega stroja za
tiskanje, je moral
g. Sadjak s prikolico
kolesa peljati stavek
v Carinthijo in potem
seveda tudi na pošto.*

“

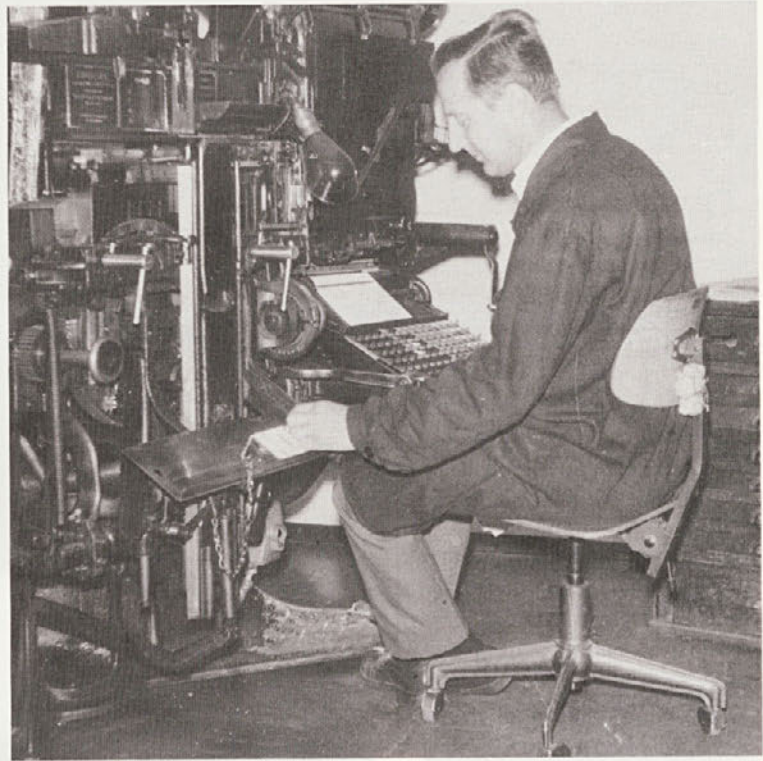
Franc Rehsmann je sodeloval pri produkciji prvega koledarja MD po vojni in je takoj po ustanovitvi Mohorjeve tiskarne začel v njej delati. Ostal ji je zvest do svoje upokojitve leta 1988. Prosili smo ga, da napiše nekaj svojih spominov, kako se je začela in kako se je razvijala Mohorjeva tiskarna.

kati tudi za Kaiserverlag in dobili v strojnici dva nova stroja, ki sta tiskala še enkrat tako hitro kot stari stroji, in nekaj let pozneje je prišel še stroj Haidelberger. Tudi v stavnici smo dobili obnovljeno linotype in medtem že izučili tudi že prve vajence. Predvsem je bilo treba povečati strojnico in tako je prišla knjigoveznica v stari dvoriščni trakt, pozneje pa v prvo nadstropje, kjer je še danes. Strojna stavnica in ročna stavnica sta se morali tudi premakniti vsaka za prostor naprej.

Tako so se tudi v naši tiskarni izoblikovali trije oddelki. V knjigoveznici je prišel medtem Jozef Woschitz, ki je imel vedno nekaj pomočnic ob sebi, med njimi Ani Dersula, ki mu pomaga že več ko trideset let. V strojnici je imel glavno besedo do svoje smrti Gustl Blažej, potem pa ga je nasledil Lado Hajnžič. V stavnici, ki bi morala biti prav tako ena enota, pa je bilo delo bolj individualno razdeljeno. Za strojni stavek Nedelje in Tednika je bil odgovoren M. Nachtigall, v ročni stavnici nekaj let V. Starc in potem dobrih deset let jaz. Ko so stroje v tiskarni domala obnovili, sem upal, da bo prišla na vrsto tudi stavnica. A se mi je posrečil le provizorij. Preuredili smo regale s pisavami, vmes pritrtili deske za stavek in bilo je prostora vsaj za enega stavca več. Ta provizorij je bil tako ugoden, da je trajal dobrih deset let. Šele tik pred

Franc Rehsmann

NEKAJ SPOMINOV NA DELO V MOHORJEVI TISKARNI

Franc Rehsmann — ko so Naš tednik in druge publikacije stavili še s svincem.

20-letnico tiskarne smo dobili nove kovinaste regale in poleg tega obnovili pisave, da so prestale vso svinčeno dobo Mohorjeve tiskarne.

Vse te preureditve so povzročile sila veliko prezidav in otežkočnega dela. Nekaj mesecev, ko se je delala klet pod strojnico, smo le preko nekega mostu lahko prišli do tiskarskih strojev. In ko smo vlekli rezalni stroj (3-Schneider) v prvo nadstropje, nam je na zadnji stopnici spodrsnil in se peljal po stopnicah pol nadstropja nazaj, preden se je ustavil. Nekaj opornikov je pri tem zletelo v pritličje, a na srečo so se spodnji pomagači lahko še pravočasno umaknili, da se ni zgodila hujša nesreča.

Odgovorni za tiskarno kot celoto pa so se v teh letih tudi menjali. Koncesija za tiskarno je bila oddana na ime g. Nachtigalla in on je bil na začetku prvi mož. Iskal je prve delavce in marsikaj načrtoval in uredil. Kmalu pa se je posvetil le strojni stavnici in stavnim strojem. Dr. Vračko je bil najprej odgovoren bolj za pisarno, pozneje do svoje upokojitve pa tudi za tiskarno. Njemu je sledil dr. Vrbinc, ki je po nekaj letih šel na celovški radio. Zdaj pa nosi odgovornost za tiskarno že dobrih dvajset let g. Hanzej Isopp. Ravno v tej dobi so se tiskarna, knjigovoznica in stavnica obnovile. Od starodavnih svinčenih črk, ki so se obdržale dobrih 500 let, smo prestopili v novo elektronsko

dobo oz. foto-stavek in ofsetni tisk; z vsemi prezidavami in preureditvami, kot sem jih že nekaj omenil.

Že od začetka moje pomočniške dobe še v Carinthiji pa sem se zanimal tudi za sindikalno gibanje, ki je bilo v naši stroki sorazmerno dobro razvito. Prav kmalu sem postal tudi v naši tiskarni delavski zaupnik, kar pa vodstvu ni bilo vedno po volji. Naloga zaupnika je namreč, da opozarja delavce kakor tudi vodstvo na njih pravice in tudi dolžnosti in posreduje pri morebitnih sporih. Sem pa so spadala majhna slavlja ob različnih priložnostih, tako da so se delavci po svojem vsakdanjem delu nekoliko razvedrili. Sem spada tudi tiskarski krst ali „gavčanje“, ko je kak tiskarski ali stavnij vajenec zaključil svojo vajeniško dobo: ravno to je vedno bil pravi hišni praznik.

Sodelavce v tiskarni je bilo treba vedno znova vključiti v razne strokovne tečaje, ki so bili prirejani, ko se je pojavilo kaj novega v naši stroki. To se je še prav posebno izkazalo, ko so pred dobrimi 10 leti vpejlali foto-stavek in ofsetni tisk.

Najhujše pri tem je bilo, da si moral vsaj začasno odložiti vse svoje, skozi desetletja pridobljene izkušnje in začeti čisto od začetka. To je za marsikaterega starejšega kolega bila silna obremenitev in ga je stala substance več let.

Potrebne pa so bile tudi ogromne prezidave in preureditve.

Najprej so se mladi kolegi in kolegice poskusili z novimi stavnimi stroji, s kamero, montažo in kopijo. To so vse postopki, preden se spremeni rokopis v ofsetno ploščo, ki je primerna za tisk. Počasi pa smo se tudi starejši morali posloviti od svinčenih črk in linotype, ki nas je zvesto spremljala skoraj trideset let. Šele tedaj smo spoznali, kako so nam k srcu prirasle vse te reči, ki so nam bile sicer včasih tudi v breme, a so zajemale vendar bistveno obdobje našega življenja.

Tako sem se tudi jaz oprijel filmov, skalpela, škarij in lepila, ter se v sorazmerno kratki dobi privadil tega novega početja. S prakso pa je prišlo tudi spoznanje, da so možnosti za naše delo zdaj veliko večje. Delo je postalo bolj mnogovrstno in tudi knjige je mogoče dosti bolj bogato oblikovati in vse bolj hitro dokončati. Stavci zdaj nimajo več umazanih rok od svinca in tiskarske barve, zato pa trpijo bolj njih oči in živci, ko delajo le še ob luči.

Zdaj sem že nekaj let v pokoju, a ko pridem od časa do časa v tiskarno, se kratko ustavim v veži ob stari linotype in stavnem regalu s svinčenimi stavki, ki je zdaj tam na ogled. Ob tem se spominim vseh teh preteklih let in tudi vseh sodelavcev, ki so me spremljali vseh 36 delovnih let v Mohorjevi tiskarni.

Kolegialna družabnost (na sliki ob obisku bivšega državnega poslanca K. Smolleta) ima pri mohorjanah primerno mesto.

Qualität ist unsere Stärke.

Kärntner
Universitäts-
Druckerei

A-9010 Klagenfurt
Viktringer Ring 28
Telefon 0 46 3/58 66
Telefax 0 46 3/58 66-321

Camry. Die neue Qualität in der großen Klasse.

Im neuen Camry von Toyota erwartet Sie ABS, Flankenschutz in den Türen und Airbag serienmäßig. Eine nie gekannte Synthese von Verlässlichkeit, Sicherheit und Fahrerlebnis.

Autohaus

LIPNIK Ges.m.b.H.

Pischeldorfer Str. 222
9020 Klagenfurt
Telefon (0 46 3) 44 8 46

 TOYOTA
DIE NEUE QUALITÄT

VERKAUF • SERVICE • LEASING • UND KREDIT IM HAUSE

AGFA

• grafische Filme • elektronische Druckvorbereitung

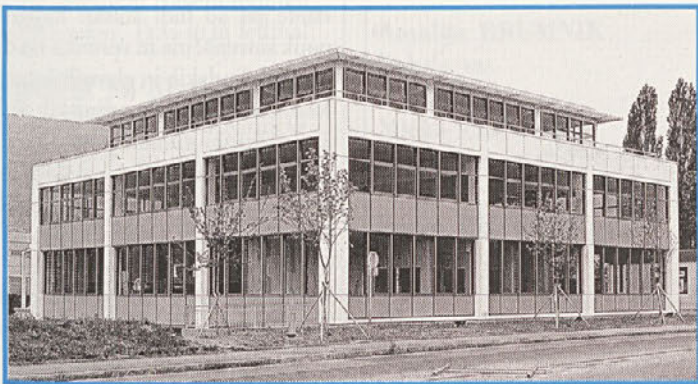
Agfa-Gevaert Ges.m.b.H., Grafische Systeme
Maria-Hilfer-Straße 198, 1153 Wien

Jetzt auch in GRAZ:

*Wir gratulieren
zum Bestandsjubiläum der
Mohorjeva Hermagoras*

Österreichs Weltmarken-Lieferant für die graphische Industrie!

Berthold & Stempel

8054 Graz, Straßganger Straße 384

☎ 0316/286 386 · Telefax 0316/286 586

Seit über einem Jahr profitieren unsere Kunden im Südosten Österreichs von den Vorteilen der neuen Berthold & Stempel-Niederlassung in GRAZ.

● **Weltmarkenprogramm in Kundennähe:**

Ob für DeskTop-Publishing und Fotosatz, elektronische Bildverarbeitung und Reproduktion, Prüfdruck und Druckformenherstellung, Bogenoffset- und Endlosdruck, Druckverarbeitung und Buchbinderei, Karton-, Papier- oder Kunststoff-Verarbeitung, Ink-Jet-Codieren oder -Adressieren – bei B+S/GRAZ haben unsere Kunden immer einen direkten Gesprächspartner über unser Weltmarken-Programm an Maschinen, Geräten und Material für die graphische Qualitätsproduktion.

● **Rascher Service vor Ort:**

Unsere Grazer Service-Techniker sind rasch zur Stelle.

● **Verbrauchsmaterial auf Lager:**

Ob Fotosatzmaterial oder Reprofilme, Proof-Material, Druckplatten, Drucktücher und Druckfarben, Repro- oder Druck-Chemie, Druckhilfsmittel oder Buchbindereibedarf – bei B+S/GRAZ ist alles auf Lager.

● **Ersatzteile plus Gebrauchsmaschinen:**

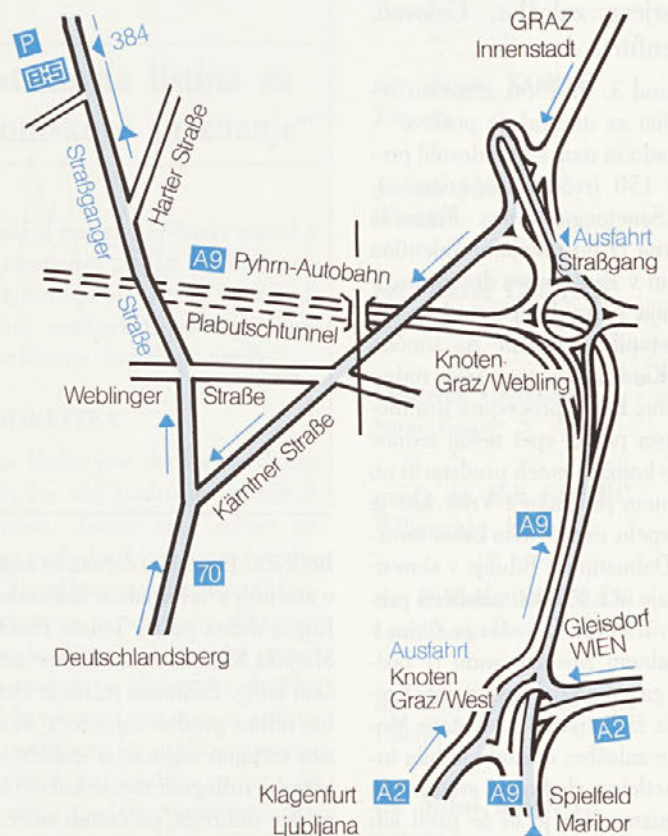
Wichtige Maschinen-Ersatzteile sind rasch verfügbar und oft gibt es günstige Gebrauchsmaschinen oder -geräte zu besichtigen.

● **Ausstellung & Schulung im Fotosatz:**

Bei Vorführungen oder Schulungen auf Linotype-Hell-Fotosatzanlagen ist B+S/GRAZ das nahe Ziel.

● **Kundenbetreuung von GRAZ aus:**

Ein freundliches, kompetentes Mitarbeiter-Team sorgt für zufriedene Berthold & Stempel-Kunden der Region.

Marktführender Hersteller von Berthold & Stempel in Österreich vertreten:

Linotype-Hell

Du Pont-Howson

HEIDELBERG

POLAR

stahl

VIDEOJET
Cheshire

MOHORJEVA ZALOŽBA

najstarejša obstoječa na Koroškem

Dipl. inž.
Franc
Kattinig
vodja
Mohorjeve
založbe

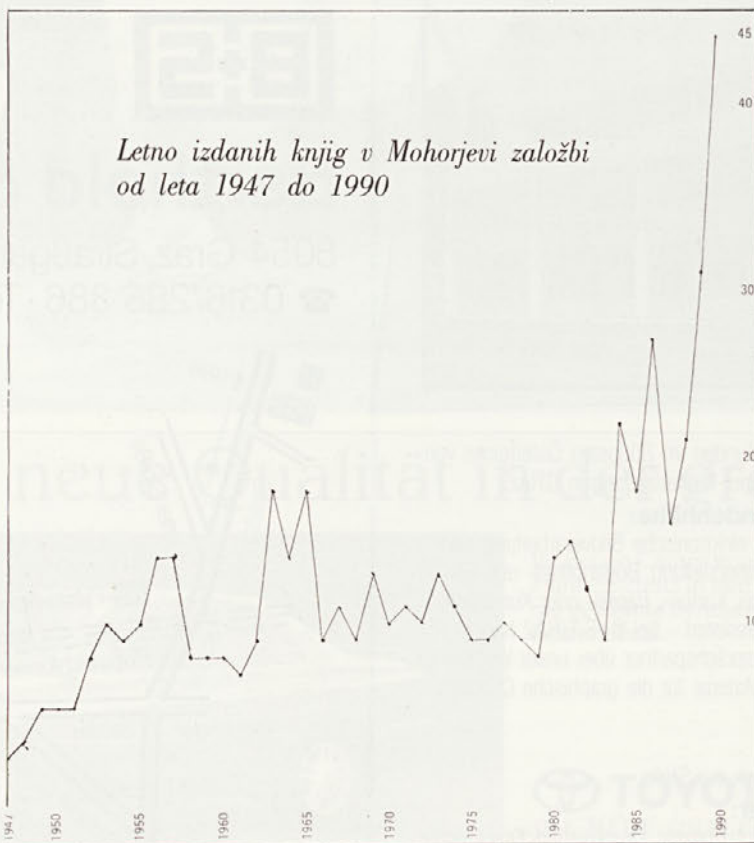
„LE VKUP, LE VKUP...“ (OSEBNI PABERKI OB 140. ROJSTNEM DNEVU MOHORJEVE)

„Odobrava se OOUR ‚ADIT — Državna založba Slovenije‘ iz Ljubljane unošenje i rasturanje u 100 primeraka na slovenačko-nemačkom izdanju, a 50 primeraka na slovenačko-ekspersantskom izdanju knjige Franca Prešerna ‚Sonetni Venac‘, koju je izdala i štampala Moharjeva založba, Celovec, Klagenfurt, Austrija . . .“

je zapisal 3. 2. 1986 „Savezni sekretariat za unutrašnje poslove“ v Beogradu in nam s tem dovolil prepeljati 150 izvodov dvojezične izdaje Sonetnega venca Franceta Prešerna (z ilustracijami Valentina Omana) v Prešernovo domovino, v Slovenijo. Nekaj knjig smo kajpada pretihotali iz senčne na sončno stran Karavank v pesnikovo rodno vas Vrbo, ker je procedura uradnega uvoza požrla spet nekaj tednov in smo knjižico hoteli predstaviti ob kulturnem prazniku v Vrbi. Kar je tudi uspelo, uspelo tako kakor tovarjenje Dalmatinove Bibilije v slovenske kraje in l. 1983 simboličen prevoz prvih številčk Celovškega Zvona v originalnem ziljskem sodu (v fasliču, ki ga rabijo pri števjanju). Epizoda iz življenja 140 let stare Mohorjeve založbe; epizoda je bila tudi desetletna vladavina svetovnega komunizma, kot je to že pred leti rekel velik krščanski mislec.

... IN JE PRAV TAKO

Založniško politiko Mohorjeve so ves čas — in tudi danes ni drugače — spremljali očitki, da preveč na široko odpira vrata sodelavcem iz „drugih taborov“. Prej so bili mišljeni pisatelji kot Jurčič, Stritar, Cankar itd.; včeraj se je cikalo na

Beličiča, Janežiča, Žebota in knjige o zločinih v Teharjah in Kočevskem Rogu; danes pa na Toneta Pavčka, Matjaža Kmecla in na objave nemških knjig. Zanimivo je, da je Družbin odbor predvčeraj, včeraj in danes vztrajno zagovarjal stališče, da je treba pritegniti vse, ki hočejo storiti kaj dobrega, pa četudi sicer ne sodijo v tabor odbornikov. Tudi danes se Mohorjeva v Celovcu lahko pohvali s tovrstno širino, ki ji med razumnimi in strpnimi ljudmi večja ugled, skrajnežem na levi in desni pa je še naprej v pohujšanje. In je prav tako.

OBNOVITEV ODLOČILNA...

Vztrajanje pri odločitvi za obnovo

Mohorjeve družbe po II. svetovni vojni v Celovcu ni bilo odločilno le za mohorjane, ki so tako spet redno dobivali svoj knjižni dar, kar vse do danes bistveno pomaga ohranjati slovenščino in bralne navade med koroškimi rojaki in rojaki po svetu, temveč tudi za celotno slovensko politično in kulturno skupnost, saj je Mohorjeva dopolnjevala bolj ali manj enosmerno opisovanje najnovejše narodove zgodovine kot tudi skrbela za natis pisateljev, o katerih danes v Ljubljani pravijo, da so bili „zamolčani“. Od leta 1947 do 1982 je Mohorjeva v Celovcu izdala skupaj 386 naslovov v nakladi okoli dva milijona izvodov, od teh je bilo blizu 100 leposlovnih del,

vštete pa so tudi šolske knjige za pouk slovenščine in verouka na dvojezičnih ljudskih in glavnih šolah na Koroškem, na gospodinjskih šolah in na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu. Prav na primeru slovenske gimnazije je najbolj očiten pomen „naših“ šolskih knjig, saj je tudi še danes jezikovna kultura pri predmetih brez slovenskih šolskih knjig na tako nizkem nivoju, da si jo človek komajda more predstavljati, v predmetih s slovenskimi knjigami pa je kar v redu.

V ZADNJIH LETIH...

V zadnjih letih se je po gospodarski konsolidaciji ustanove založniška dejavnost občutno razširila in popestrila — založba skuša ustreči bolj diferenciranim potrebam in okusom, hkrati pa si želi ohraniti tradicionalnega bralca, ki je vseh 140 let bil opora in hrbenica Mohorjeve založbe. Nagovoriti hočemo seveda tudi bodoče tradicionalne bralce — mladino! Za bralce začetnike imamo že vrsto otroških slikanic, ki smo jih natisnili v dveh jezikovnih variantah: enojezično slovensko in dvojezično slovensko-nemško. Morda kdo vidi v izdajanju knjig za otroke nepotrebno zvrst založniškega delovanja (češ, da imajo v Sloveniji dovolj takih knjig v izložbah) — je pa treba videti tudi dejstvo, da je pri nas v Avstriji otroška mladina zasuta s takimi nemškimi knjigami, ki se od „pravljicnih“ slovenskih knjig vsebinsko razlikujejo v tem, da vsaj delno nakazujejo tudi razna vprašanja današnjih dni — so torej vzgojne. Prav take smo izbrali, ki otroku nevsiljivo prikazujejo „svet odraslih“ (na primer odnos do sta-

„SLOMŠKOVO PRIZNANJE“ ZASLUŽNIM MOHORJANOM

rih ljudi v knjigi „Moj ded je star in imam ga zelo rad“). Odličen odmev pri bralcih dokazuje, da je odločitev za razširitev založniške dejavnosti tudi na otroško knjigo bila pravilna.

Nova razsežnost Mohorjeve ni le v tem, da je most med rojaki doma in po svetu, temveč tudi most do sosednjega naroda, s katerim je slovenska kultura močno povezana. Navsezadnje so bile natiskane prve slovenske besede (Le vkup, le vkup, uboga gmajna), prvi slovenski katekizem in prva slovenska biblija v nemških tiskarnah. Pa tudi dovolj resno nas jemljejo na Koroškem in v Avstriji, da sežejo po naših knjigah. Težave pri prevajanju in širjenju nemških knjig naj prav v slavnostnem Našem tedniku niti ne omenjam. Trda je ta ledina!

MOHORJEVA SE NE OMEJUJE

Založniška dejavnost Mohorjeve se ne omejuje le na izdajanje vsakoletnega knjižnega daru in mesečnika Družina in dom, temveč vedno bolj posega tudi v sodobno kulturno in literarno publicistično dogajanje med Slovenci. Tu mislim v prvi vrsti na dokaj priznano revijo Celovski Zvon, ki jo izdaja Društvo prijateljev revije (predsednik Janko Merkač), zalaga pa Mohorjeva. Omembe vredna je tudi dejavnost na likovnem področju: v knjigarni v Mohorjevi hiši smo prav oktobra odprli že 48. razstavo v vrsti razstav likovnih del, fotografij in dosežkov umetniške obrti. Ustanovitev Ustanove Valentina Omana je brez dvoma višek dejavnosti na likovnem področju.

Proti koncu zapisa naj omenim še produkcijo glasbenih kaset domačih zborov, otroških skupin, pripovedi Lenčke Kupperjeve in „musicala“ Juri Muri v Afriki Gabriela Lipuša na besedilo Toneta Pavčka ter dveh video-kaset, kar smo opravili več ali manj skupno s Krščansko kulturno zvezo.

Na koncu bi se za sodelovanje in skrbno delo rad pristrčno zahvalil vsem sodelavkam in sodelavcem v tiskarni, knjigovoznici, knjigarni in seveda tudi upravi in založbi sami. Le v skupnem naporu „velikega kupa dobrih volj“ (citat rajnega direktorja dr. Janeza Hornböcka) je bilo možno skrbeti za Mohorjeve knjige, za širjenje katerih neumorno skrbijo poverjeniki, njihovi pomočniki in razni ljubitelji domače tiskane besede, katerim velja iskrena zahvala in priznanje.

KOROŠČI

Franc REHSMANN
Št. Jakob v Rožu

Amalija BRUMNIK
Dobrla vas

Micka ŽLINDER
Št. Rupert pri Velikovcu

Lovro PETRIČIG
Št. Ilj

Vinko ZALETEL
Vogrčce

Matevž IGERC
Suha

Ludvik JANK
Radiše

Franc LINHART
Libuče

Franc OITZL
Brnca

Tomaž HOLMAR
Obirsko

s. Lamberta LUČOVNIK
Pliberk

Alojzij LUSKAR
Kamen

Štefan ŽERDIN
Celovec

Štefan MESSNER
Železna Kapla

p. Ivan TOMAŽIČ
Dunaj

Janko TOLMAJER
Spodnje Rute

USTANOVITEV

Odborniki Mohorjeve družbe so ob njenem 140-letnem jubileju na seji dne 7. avgusta 1991 v Celovcu sklenili, da ustanovijo „Slomškovo priznanje“. Podeliti ga želijo osebam, ki so si pridobile posebne zasluge za razvoj Mohorjeve družbe. Z imenovanjem priznanja po škofu Antonu Martinu Slomšku izraža Mohorjeva družba svojo hvaležnost do duhovnika in rodoljuba, ki je sprožil pobudo o njeni ustanovitvi.

DUHOVNA OPOROKA

Poslanstvo, ki ga opravlja Mohorjeva družba, je tesno povezano s Slomškovo duhovno oporoko, ki jo

Ustanovna listina za „Slomškovo priznanje“

je naslovil na ves slovenski narod v svoji znameniti pridigi na Blatogradu na Koroškem: „Sveta vera bodi vam luč, materina beseda pa ključ do zveličavne narodove omike.“

PODELITEV

Delo Mohorjeve družbe se danes razteza na vsa področja družbene dejavnosti. Zaradi tega odbor ne našteva podrobno, kdo more biti deležen Slomškovega priznanja. Odboru Mohorjeve je pridržano, da sproti ugotovi in utemelji, kdo bi bil zaradi svojih zaslug za Mohorjevo družbo v smislu njenega verskega in kulturnega poslanstva ter utrditve njenega gospodarskega položaja vreden, da mu odbor podeli Slomškovo priznanje.

Način podelitve priznanja določijo odbor Mohorjeve družbe. Pri izbiri nagrajenca naj bi odbor po potrebi pritegnil še mnenje oziroma odobritev poverjenikov.

Mohorjeva družba
v Celovcu

ZDOMCI

Janez in Marija PROSEN
Cleveland

Anton in Ana GABER
Chicago

rev. John LAVRIH
Wichita

Frank in Mara OSREDKAR
Toronto

rev. Janez KOPAČ
Toronto

Jožica JAKOPIČ
Wickliffe

rev. Karel CEGLAR
Hamilton

Ludovik CEGLAR
Saou Roque S. P.

prof. dr. Edi GOBEC
Willoughby Hills

dr. Branko ROZMAN
Ljubljana

dr. Mate REOSMANN
Euclid

dr. Miloš KROFTA
Lenox

Dr. Matjaž Kmecl, literarni znanstvenik in podpredsednik predsedstva Slovenije

„NAJSTAREJŠA, NAJBOLJ MNOŽIČNA IN NAJZASLUŽNEJŠA SLOVENSKA ZALOŽBA“

Znala je uspešno prebresti programske krize takoj po rojstvu, ko bi jo že skoraj pokopali; znala se je na noč po plebiscitu izogniti pokončanju, na parizarih so vsaj nekaj glavnih tiskarskih strojev zvesti mohorjanski Korošci odpeljali na Prevalje; znala je preživeti april 1941, ko so nacisti 7 vagonov njene knjižne zaloge odpeljali v papirnico; znala se je po drugi vojni spet obdržati, čeprav na troedini način. Vmes pa je dosegala sijajne trenutke rasti in razcveta: postavitev lastne tiskarne in palače na Vetrinjski cesti, stotisočglavo članstvo in široko, nenarejeno priznavanje.

Toda koliko je bilo še drugega:

ustanovila je prvo slovensko literarno nagrado; dobil jo je sedmošolec Jurčič za Jurija Kozjaka, Slovenskega janičarja; nagrado je Jurčič skupaj s sošolci porabil za nakup žepne ure in narodne srajce, nekaj je dal obubožanim staršem, z ostalim pa so uspeh zalili;

z dobro gmotno osnovo, ki jo je zagotavljalo večdesettisočglavo članstvo, je bila dolgo časa edina naša založba, ki je svoje pisce tudi dostojno, ali pa že kar bogato plačevala; (tudi) zato so zanjo pisali celo najbolj zadržani politični nasprotniki;

bila je „ljudski“ dvojček kasnejši Slovenski matici, ki naj bi služila predvsem gosposkim in intelektualno zahtevnejšim Slovencem, Mohorjeva družba pa naj bi skoz in skoz ostajala zvesta preprostemu slovenstvu, njegovi vzgoji in izobraževanju, navsezadnje pa tudi „nedolžni“ zabavi; ko so takratni Slovenci obupovali nad seboj in sanja-

Hvalnica Mohorjevi družbi in njenemu pomenu za Slovence je seveda najprej poudarjanje tega, da je najstarejša, najbolj množična, najzaslužnejša slovenska založba, ki je svojo pot začela sredi najglobljega narodnega mraka in potem vztrajala, trdoživa in močna.

rili o združenju ilirski, južnoslovenski moči, so že pogosto določevali, naj bi Slovenska matica postopoma prešla na ilirščino — to je srbohrvaščino —, toda zmeraj so od Mohorjeve družbe pričakovali vztrajanje pri slovenščini; hvala bogu je potem oboje, gosposko in ljudsko, ostalo to, kar je, to je slovensko;

z razširjenostjo knjig je bila mnogim kasnejšim slovenskim pisateljem literarna učiteljica, kar so nekateri tudi izrecno in s hvaležnostjo potrjevali, na primer Prežih in Hace;

z registri članstva po škofijah in s podobnimi rubrikami v vsakoletnem koledarju je poskrbela za pomemben vir historiografsko važnih

podatkov; ko je na primer tekla med avstrijsko-nemškimi ter slovenskimi zgodovinarji polemika, koliko je pravzaprav bilo Slovencev na Koroškem recimo okoli leta 1900 (ljudska štetja kažejo zelo različne in politično prilagojene številke), so slovenski zgodovinarji po članstvu Mohorjeve družbe na Koroškem sklepali oziroma izračunali številke, ki so bile mnogo bolj logične in zanesljive, seveda pa precej višje od uradnih;

v njenem okrilju so dozoreli prvi veliki in resnično pomembni organizatorji slovenskega založništva in literarnega življenja nasploh, še posebej bratje Janežiči — od njih je Anton Janežič po tovrstni zasluženosti ostal do danes nepresečen;

in nenazadnje je bila Mohorjeva družba eno prvih velikih slovenskih gospodarskih podjetij, ki je naglo, skrbno in spretno iz slovenskega drobiža spravila na kup nekaj nacionalnega kapitala in ga potem tudi smiselno obračala in plemenitila; ob zgraditvi 1894 je bila njena palača v Celovcu že med največjimi in najuglednejšimi.

Teh nekaj otipljivih reči sem nainizal samo zato, da bi iz lavdacijskih posploševanj na koncu le razbirali vsaj nekaj realnih razsežnosti te zaslužnosti. Na svoj poseben način je MD prepojila ves slovenski kulturni in duhovni prostor; opismenjevala in odločilno opismenila je njegovo široko ljudsko osnovo.

Mohorjeva založba izdaja tudi številne glasbene kasete, mdr. kaseto

„Juri Muri v Afriki“: Gabriel Lipuš (levo) je sodeloval z glasbo in petjem, Polde Bibič pa z recitalom.

Dr. Branko Rozman, glavni urednik mesečnika „Naša luč“

„V ZNATNI MERI PRISPEVALA K DEMOKRATIZACIJI V SLOVENIJI“

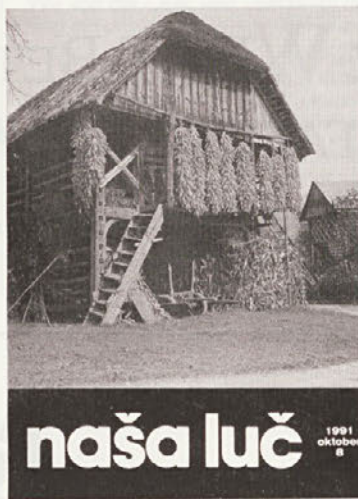
Da je Mohorjeva družba odigrala v zgodovini našega naroda edinstveno vlogo, je slehernemu poznavalcu slovenske zgodovine jasno. S svojimi knjigami, ki jih je v stotisočih pošiljala med naše rojake, je bila prava šola najširših plasti Slovencev. Dajala jim je kleno branje, ki je širilo narodne, demokratične in krščanske vrednote. Vse to je nudila v preprosti, za široke množice sprejemljivi obliki, zato so ljudje po mohorjevkah tako radi segali.

Osebnostno pa cenim celovško Mohorjevo družbo še zaradi nečesa drugega. Ko sem leta 1967 prevzel urejevanje Naše luči, glasila za slovenske zdomce in izseljence po Evropi, sem dal reviji med drugim tudi smer pričevanja za matično Slovenijo: kot svojo krščansko dolžnost sem razumel to, da stalno opozarjam, da je moja domovina zaslužnjena, da kažem na konkretne krivice, ki jih mojim rojakom dela enopartijska družbena ureditev, in da ponavljam zahteve po demokraciji v Sloveniji. Ko bi o vsem tem molčal, bi se mi zdelo, da slišim očitek iz svetega pisma o „psih, ki ne lajajo“.

Mohorjeva družba v Celovcu je v znatni meri prispevala k demokratizaciji v Sloveniji in k slovenski samostojnosti in neodvisnosti. Za ta prispevek so bila potrebna jasna načela in dobra mera poguma. Oboje je Mohorjevi v čast.

Prva številka mesečnika „Naša luč“ je izšla januarja 1952. Za mnoge Slovence v emigraciji je bila edina vez z domovino.

Za takšno smer pisanja pa je bilo kajpada treba dobiti tudi pristanek Mohorjeve, ki je Našo luč tiskala. In tu z veliko hvaležnostjo in veseljem povem, da sem našel v nepozabnem in meni posebno dragem prelatu Honrböcku popolno razumevanje in podporo. Ne samo, da mi ni nikdar z eno samo besedo

poočital mojo kritiko totalitarnega režima v matični Sloveniji, dolga leta je dal na voljo celo svoje ime kot ime glavnega urednika revije. Da so od doma nanj pritiskali, naj bi Mohorjeva ne tiskala več Naše luči, celo ljudje iz Cerkve, mi je znano. A gospod prelat ni klonil. Bil je značaj, bil je gospod.

Tudi ko sem kasneje tiskal brošure in knjige s pričevalsko vsebino proti totalitarnemu režimu v matični domovini, nisem imel v Mohorjevi nikdar nobenih težav. Res sem si včasih želel, da bi bili ti tiski v Mohorjevi knjigarni na vidnem mestu in ne nekje za policami ali pod pultom, a razumem posamezne prodajalce, ki so se v teh dolgih letih v trgovini zvrstili, da vsi takšnega pričevanja niso mogli razumeti ali jim je morda manjkalo tudi malo korajže.

S tem sodelovanjem pri pričevanju za demokracijo v Sloveniji je Mohorjeva družba v Celovcu v znatni meri prispevala k demokratizaciji tam in k slovenski samostojnosti in neodvisnosti. Za ta prispevek so bila potrebna jasna načela in dobra mera poguma. Oboje je Mohorjevi v čast.

Naj živi, dela, se razvija in še naprej zvesto opravlja svojo nalogo med našim narodom!

TISCHLEREI — MIZARSTVO

Kofler

FENSTER — TÜREN — INNENAUSBAU

9184 ST. JAKOB IM ROSENTAL / ŠT. JAKOB V ROŽU
ST. PETER / ŠT. PETER 24

Telefon (0 42 53) 338, Fax 21 35

WIR BAUEN

BAU SERVICE

R A P A T Z & C O
Gesellschaft m. b. H.
A-9020 Klagenfurt
Kirchengasse Nr. 48
Tel. (04 63) 32 4 33

- EINFAMILIENHAUS
Planung — Rohbau —
schlüsselfertig
- DACHGESCHOSSAUSBAU
- UMBAUARBEITEN JEDER ART
- SCHNELLSERVICE —
ANRUF GENÜGT

Sämtliche Baumeisterarbeiten beim Umbau der St. Hermagoras Volksschule wurden von der Firma BAU SERVICE-Rapatz u. Co. ausgeführt.

SIE WOHNEN

Vaš poslovni partner v območju Alpe-Jadran

Korotan

proizvodnja in trgovska družba z o. j.

A-9020 Celovec
Viktringer Ring 26
Telefon — (04 63) 562 16
Telex — 42 28 01
Telefax — (0463)51 62 57

34170 Gorica
Corso G. Verdi 133
Telefon — (0463)30976
Telex — 460895
Telefax — (0481)5351 82

BUNDESLÄNDER

DIE **MEHR**-SICHERUNG.

SACH & WERT BETRIEBSBÜNDEL
IN JEDEM FALL IST **MEHR** FÜR SIE DRIN

LD KÄRNTEN, 9020 KLAGENFURT, HEUPLATZ 1, (0463) 58 32-0*

ZRINSKI

TISKARSKO IZDAVAČKI ZAVOD
ČAKOVEC, CROATIA

TIZ Zrinski, 32 divizije bb, 42300 Čakovec

Telefoni: centrala (042) 811-788, 811-115, 811-304, 811-434, 811-191, direktor 812-437, prodaja 811-455, nabava 812-439,
telex: 23286 yu zrin, telegram ZRINSKI Čakovec, telefax: 816-868, žiro-račun 31400-601-175 SDK Čakovec.

- tiskarsko-izdavačka kuća sa jednom od najdužih tiskarskih tradicija u Hrvatskoj
- moderna oprema, kvalificirani kadrovi garantiraju korektan poslovni odnos u izradi visoko kvalitetnih grafičkih proizvoda
- prijatelji knjige, korisnici školskih udžbenika, čitaoci raznih časopisa, vlasnici zidnih kalendara, korisnici hotelskih odnosno turističkih usluga – svi su oni dio velike porodice izravnih ili posrednih korisnika naših usluga

VAŠ PARTNER U SVIJETU I DOMOVINI
NAZOVITE NAS, POSJETITE NAS, KONTAKTIRAJTE I UVJERITE SE!

APPLE - ACTION - EDUCATION
 Macintosh Classic, Stylewriter,
 Works (Text, Kalkulation,
 Datenbank, Grafik)
 öS 29.500,- inkl. MwSt.
 bis 31. 10. 91

Wer mit seinem Wissen erfolgreich sein will, sollte sich mit dem Wesentlichen befassen. Seinen Geist schulen, seine Fähigkeiten weiterentwickeln und sein Wissen bestmöglich umsetzen. Der Apple Macintosh ist dafür das ideale Werkzeug.

Apple Computer
 The power to be your best

A-W-L
COMPUTER

A-9020 Klagenfurt, Feschnigstraße 78
 Telefon: 0463/47133

Natürliche Energie . . .

Ist es vernünftig, Energie möglichst effizient einzusetzen und Sparpotentiale auszuschöpfen?

Ist es vernünftig, alternative Energieprojekte zu fördern und die Forschung in diese Bahnen zu lenken?

Ist es vernünftig, natürliche Ressourcen auszunützen? Bodenschätze wie die heimische Wasserkraft, um die uns viele Länder beneiden?

Wir von der ÖDK sind überzeugt davon, und wir sind mit unserer Meinung nicht allein.

Aus gutem Grund: Strom und Wasserkraft macht uns unabhängig vom Ausland, Wasserkraft bedeutet Versorgungssicherheit, ist umweltfreundlich und ungefährlich, Wasserkraft ist erneuerbar.

Zeitgemäße Wasserkraftwerke, wie sie die ÖDK plant, baut und betreibt, kommen unserer Umwelt und dem Erholungsbedürfnis der Menschen zugute. Wir lassen gerne die Bilder von unseren Stauräumen mit ihren neuen Drauffern allein für sich sprechen . . .

RUTAR
 EBERNDORF • VILLACH • ST. VEIT
CENTER

MOHORJEVA LJUDSKA ŠOLA

se je uveljavila

**Heidi
Stingler,**
prosta
sodelavka
Našega
tednika

UČNI USPEH IN DOMAČNOST PREPRIČUJETA

Uspehi potrjujejo pravilnost te odločitve, saj danes obiskuje šolo že 83 učenk in učencev, in sicer v šestih razredih. Učni načrt, po katerem poteka pouk, en dan v slovenskem jeziku, drugi dan pa v nemškem, zagotavlja izreden uspeh šolarjev na jezikovnem področju. Poleg tega pa se vzdušja v tej šoli ne da primerjati z vzdušjem na drugih šolah, kajti tu otroci čutijo, da stopajo v domačo hišo.

MOHORJEVA SE JE ODLOČILA ZA SAMOINICIATIVO

Prve pobude za ustanovitev dvojezične ljudske šole v Celovcu so bile že leta 1977, ko so se slovenski starši v Celovcu združili in skušali organizirati dvojezični pouk. Pri zveznem ministrstvu so zaprosili za prostor na Slovenski gimnaziji, kjer bi bil popoldan možen pouk. Ker je temu ugovarjal Deželni šolski svet, do te rešitve ni prišlo.

Od leta 1983 naprej sta se slovenski osrednji organizaciji intenzivno trudili za uvedbo možnosti prijave k dvojezičnemu pouku v Celovcu. Politične oblasti so zastopale stališče, da Celovec ni v veljavnostnem območju manjšinskošolskega zakona in so tako staršem preprečile možnost, da bi otroke lahko prijavi k dvojezičnemu pouku.

V okviru novele manjšinskošolskega zakona pa je tedanji državnozborni poslanec Karel Smolle predlagal, naj se dvojezični pouk odvija na Pedagoški akademiji; predlog so stranke zavrnilo.

Ker uradne oblasti dolgoletni zahtevi slovenskih osrednjih organizacij in staršev po ustanovitvi javne ljudske šole v Celovcu niso ustregle, se je Mohorjeva družba odločila, da z zasebno dvojezično ljudsko šolo zapolni vrzel med obema dvojezičnima otroškima vrtcema in Slovensko gimnazijo. Do ustanovitve Mohorjeve ljudske šole je prišlo leta 1989, ko se je v tri razrede vpisalo 41 deklc in fantov.

MARICA TISCHLER,
prva ravnateljica Mohorjeve ljudske šole

Leta 1989 je Mohorjeva družba ustanovila dvojezično konfesionalno ljudsko šolo, s katero je dala vsem staršem možnost, da lahko prijavijo v Celovcu otroka k dvojezičnemu pouku. Čeravno je šola konfesionalna, so kriteriji za sprejem zelo široki, enaki kot na vseh javnih ljudskih šolah. Tudi na tej šoli nekateri učenci niso prijavljeni k verouku.

Izkušena učiteljica Marica Hartmann, ki je prej 14 let poučevala v ljudski šoli v Škofičah, je kot ravnateljica prevzela vodstvo Mohorjeve ljudske šole. Kot danes pravi, je bil takrat namen, da bi šola začela z enim razredom, a so številke prijav pokazale, da so bili že na začetku potrebni trije razredi. Sicer za Marico Hartmann odločitev, da je prišla v Mohorjevo šolo, ni bila lahka, saj se je v Škofičah počutila zelo dobro. Toda dejstvo, da je novi šolski zakon predvideval za javne ljudske šole asistenčnega učitelja, ji je olajšalo odločitev. Kot ravnateljica Mohorjeve ljudske šole si je zastavila cilj, da bi šola postala kakovostna, da bi delovala kreativno in bi čim bolj izobraževala našo mladino. S tem, da se učni jezik dnevno menja, imajo učitelji te šole doslej najboljše izkušnje. Splošni učni načrt za ljudske šole predvideva tedensko sedem ur pouka

”

Tesno sodelovanje staršev s šolo je pripomoglo k dobremu razpoloženju na šoli, ki je izredno velikega pomena tudi za razvoj posameznega otroka.

“

Vida Broman (levo) in Veronika Lapusch — dve mladi in prizadevni vzgojiteljici v „teamu“ Mohorjeve šole.

slovenščine. Mohorjevi ljudski šoli pa je uspelo dobiti še dve dodatni uri slovenščine. Marica Hartmann je otrokom v šoli vedno skušala ustvariti zavest, da ima slovenščina enako vrednost kakor nemščina. Zato se je skupno z drugimi učiteljicami in učiteljem vedno trudila in nagovarjala otroke, da bi se tudi v času, ko ni pouka, med seboj v čim večji meri pogovarjali slovensko.

MOHORJEVA JE OTROKOM UREDILA LEPE PROSTORE

Otroci in učitelji imajo v Mohorjevi lepo urejene prostore — od razredov do telovadnice in na novo urejenega vrta, kamor otroci lahko hodijo v odmorih. Na vrtu stoji danes tudi nekaj orodja, tako da imajo učitelji možnost, da ob lepem vremenu lahko hodijo z otroki telovaditi na prosto. Poleg tega nudi Mohorjeva staršem tudi možnost, da pustijo svoje otroke popoldne v zavetišču, kjer z njimi Veronika Lapusch in Vida Broman delata domače naloge, se z njimi igrata, brkljata, telovadita, skratka skrbita, da se otroci v prijetnem vzdušju sprostitjo.

Gradnja ljudske šole je bila za

Mohorjevo od vsega začetka veliko finančno breme. Toda ne le ureditev prostorov, ampak tudi letni primanjkljaj, ki znaša okrog šil. 400.000 do 500.000, mora Mohorjeva kriti z dohodki iz svoje gospodarske dejavnosti podjetja Korotan. V prvem šolskem letu so starši plačevali šolnino mesečno šil. 700,— za otroka. Sicer je uspelo, da je ministristvo za lansko in letošnje šolsko leto prevzelo te stroške, ker doslej v Celovcu ni bilo javne ljudske šole, vendar je potrebno računati, da bodo morali starši od prihodnjega šolskega leta dalje zopet plačevati šolnino.

Socialno šibkim družinam pa finančno pomaga Združenje staršev, ustanovljeno na tej šoli.

NA MOHORJEVI LJUDSKI ŠOLI DELUJE MLAD „TEAM“ PRIZADEVNIH UČITELJEV

Z začetkom letošnjega šolskega leta je prišlo v učiteljskem zboru Mohorjeve ljudske šole do nekaterih sprememb.

Ravnateljica Marica Hartmann je šla na porodniški dopust; njeno mesto je prevzela prizadevna učiteljica z Radiš Marija Woschitz, ki je prej poučevala v Medgorjah in

Najraje hodim na vrt.
Rada sem v razredu, ker je zelo lep.
Najlepše je na novem igrišču.
Angličino in verouk imam najraje.
Meni se dopade na šoli, ker je veliko otrok.
Najboljše v šoli je telovadba. Rada telovadim.
Meni ugaja matematika, ker rada računam.
Meni najbolj ugaja, da lahko telovadim.
Jaz sem športnica, zato rada telovadim.
Zelo je lepo, ker imamo učitelja.
Najboljše v šoli je telovadba.
Najbolj mi ugaja igrišče.
Najraje telovadim, ker sem izpodbnik.
Dopade se mi angleščina.
Med drugim tudi rada telovadim.
Meni ugaja naš učitelj Tomi.
Najraje pišem.
Na tej šoli mi ugaja vrt.
Najbolj mi ugaja, da si lahko zberem lahko pravih predmetov.
Najbolj mi ugaja, da imamo nov vrt.
Jaz rad pišem, sed imam tudi verouk.
Lepo se mi zdi, če nam učitelj bere zgodbe. Rad sem v telovadnici.

Podkrnosu in ima tako bogate izkušnje pri delu z otroki. Tako kot Marici Hartmann je tudi Mariji Woschitz olajšalo odločitev, da je sprejela delo na Mohorjevi ljudski šoli, dejstvo, da je imela asistenčnega učitelja. Predvsem pa navdušuje novo ravnateljico domače vzdušje na tej šoli. „Najbolj težavno pa je, da ostaneš pri pouku, ki se

v jeziku dnevno menja, dosleden,“ pravi Marija Woschitz, za katero je ta naloga na Mohorjevi ljudski šoli nov in zanimiv izziv. Ravnateljica poučuje prvošolce in je navdušena nad sproščenostjo učencev v šoli.

Paralelko prvega razreda poučuje Mirjam Mlinar iz Škocijana, ki

MOHORJEVA ŠOLA SE JE UVELJAVILA

Nadaljevanje s strani 55

je letos zaključila šolanje na Pedagoški akademiji. V njenem razredu nekaj učencev sploh ne zna slovensko in je zato potreben še poseben trud, da se bodo tudi ti v slovenskem jeziku dobro izobrazili. Ker pa je sodelovanje s starši otrok zelo dobro in je pričakovati, da bodo ti podprli svoje otroke pri učenju slovenščine, je Mirjam Mlinar prepričana, da se bodo tudi ti otroci v doglednem času dobro naučili tega jezika.

Drugi razred poučuje Tatjana Tolmajer z Radiš, ki je prišla na Mohorjevo ljudsko šolo v lanskem šolskem letu. Prej je poučevala v ljudski šoli v Kotmari vasi. Tatjana Tolmajer vidi veliko prednost te šole predvsem v tem, da so tu učitelji lahko veliko bolj kreativni kot pa na javnih ljudskih šolah. „Če ima učitelj dobro idejo, potem mu ni potrebno zaprositi za posebno dovoljenje; tako ustvarimo na tej šoli marsikaj, kar drugače zaradi birokratskih ovir morda ne bi bilo mogoče,“ pripoveduje Tatjana Tolmajer.

Paralelko drugega razreda poučuje Sabina Koren iz Bilčovsa, ki je vesela, da lahko poučuje na zasebni šoli, ker je tu vzdušje izredno dobro. Razveseljiva je tudi skrb staršev, da bi se njihovi otroci čimveč naučili. Toda dejstvo, da v tem razredu nekaj učencev sploh ne zna slovensko, nekateri iz Slovenije ne razumejo nemško, en otrok pa zna le srbohrvaško, pove, da je delo za mlado učiteljico posebno zahtevno in hkrati velik izziv.

Tretješolce poučuje trenutno edini moški učitelj na tej šoli Tomo Millonig, ki je na Mohorjevi šoli že od vsega začetka. Tudi v njegovem razredu so bili prvotno nekateri učenci, ki niso znali slovensko. S pomočjo in podporo staršev pa je v teku zadnjih dveh let dokazal, da je možno doseči in tem področju lepe jezikovne in vzgojne uspehe, saj znajo danes vsi otroci njegovega

razreda govoriti in tudi pisati v obeh deželnih jezikih.

Na vstop v Slovensko gimnazijo pripravlja letošnje učence četrtega razreda Mohorjeve ljudske šole učiteljica Mirjam Užnik iz Št. Janža. Tudi ona poučuje na tej šoli že od vsega začetka. Kot pravi, učitelji in tudi učenci znajo na tej šoli ceniti družinsko vzdušje. Ker so manjši razredi, vsak učitelj bolje pozna otroke in jim tako lahko lažje pomaga pri učenju.

Verouk v vseh razredih poučuje salezijanec Roman Kutin, ročno delo pa Milka Kušej.

Raznolika je tudi zunajšolska dejavnost

Mohorjeva ljudska šola nudi otrokom možnost, da lahko obiskujejo tečaj Orffovih instrumentov, katerega vodita Mirjam Užnik in Tatjana Tolmajer. Poleg tega imajo otroci v Mohorjevi hiši tudi možnost, da obiskujejo pouk Glasbene šole. S petjem se predstavlja šolski zbor, pod vodstvom Tatjane Tolmajer, na številnih šolskih in tudi zunajšolskih prireditvah. Za mlade športnike pa so starši letos prvič organizirali tečaj juda.

IZVRSTNO JE SODELOVANJE STARŠEV S ŠOLO

Tesno sodelovanje staršev s šolo je pripomoglo k dobremu razpoloženju na šoli, ki je izredno velikega pomena tudi za razvoj posameznega otroka. Da je staršem dobra vzgoja in izobrazba v obeh deželnih jezikih zelo pomembna, so nekateri starši dokazali že takrat, ko so šolo šele načrtovali. Notranja arhitekta Veronika Grilc-Rutar in dipl. inž. Fritz Breituß sta s svojimi idejami bistveno prispevala k temu, da je šola postala tako lepa. Predsednik Združenja staršev mag. Štefan Kramer je že ob ustanovitvi dejal, da je ta šola kot kruh, ki je nastal iz mnogih zrn, in je zaželel vsem staršem, učiteljem in otrokom, ki bodo stopali čez prage te šole, da bi doživljali in čutili, da stopajo v domačo hišo.

MAG. INGRID ROMANO, profesorica:

„Zame sploh nikoli ni bilo vprašanje, da bi svojega otroka dala v kakšno drugo šolo kot pa v Mohorjevo. Fabio je v tej hiši hodil že tri leta v otroški vrtec in je ta hiša zanj postala neke vrste drugi dom. Na tej šoli ne prepričuje le kvaliteta šole, ampak tudi domačnost.“

VERA SOUKUP, žurnalistka:

„Po rodu sem Hrvatica, svoj študij sem zaključila v Zagrebu. Moj mož pa je iz Štajerske. Že dalj časa živimo tu na Koroškem; imava tri hčerke. Vse tri deklice znajo srbohrvaško in so tu obiskovale razne šole. Prav vesela sem, da sedaj naša najmlajša hčerka lahko hodi v Mohorjevo ljudsko šolo, kjer se počuti zelo dobro. V vseh drugih šolah so bile naše deklice nekako tujke. Izredno zadovoljna sem tudi z učenim uspehom hčerke Verene, ki obiskuje Mohorjevo ljudsko šolo.“

” *Tu se angažirane učiteljice še posebej trudijo za dobro naših otrok.* “

Izredno barvit in raznolik je spekter otrok, ki obiskujejo Mohorjevo ljudsko šolo. Šolo ne obiskujejo le otroci iz Celovca, ampak prihajajo tudi s podeželja, vsekakor pa so starši teh otrok iz vseh poklicnih slojev. Povprašali smo nekatere od staršev, kaj so bili zanje razlogi, da so zaupali svojega otroka oziroma otroke prav tej šolski ustanovi.

SONJA FEICHTER, bančna nastavljenka:

„Prav sedaj, ko se odpira Evropa, vidimo, kako je pomembno znanje jezikov. To je bil pravzaprav glavni vzrok, da sem se odločila, da hčerka Sandra obiskuje to šolo. Čeravno ne jaz in tudi ne moj mož ne znava slovensko, se je naša hčerka v tej šoli že dobro naučila slovenščine. Predvsem pa znam ceniti tudi to, da je šola zelo lepo urejena in da tu vlada izredno domače vzdušje.“

GABI PRETTNER, gospodinja:

„Vesela sem, da je prišlo do ustanovitve Mohorjeve ljudske šole v času, ko so moji otroci šoloobvezni. Sama sem kot dijakinja bivala v Mohorjevem dijaškem domu in sem se tu zelo dobro počutila. Čeravno moj mož ne zna slovensko, je tudi zanj bilo samoumevno, da zaupava naše otroke tej šoli, ker sva prepričana o kakovosti te ljudske šole. Lahko rečem, da se je moj otrok tu zelo hitro zveščal, kar je gotovo tudi zasluga angažiranih učiteljic, ki se tu še posebej trudijo za dobro počutje naših otrok.“

8 3/4 % KÄRNTEN ANLEIHE '91

Zeichnungsfrist
bis 6. November '91

- 8 3/4 % Zinsengarantie
- maximale Sicherheit
- Tel. Reservierung: 0660/65 30 zum Ortstarif

HYPO BANK
Die Kärntner Landesbank

Abtrennen und im Kuvert an die HYPO-BANK senden.

R E S E R V I E R U N G S S C H E I N

SICHER IST SICHER. Vorteile und Garantie der Kärnten-Anleihe '91 möchte ich nutzen, solange das Emissionsvolumen reicht.

- Reservieren Sie mir/unsStück á S 5.000,- Nominale der Kärnten-Anleihe '91 mit 8 3/4 % Zinsengarantie.
- Senden Sie mir rasch einen Prospekt der Kärnten-Anleihe '91 mit Zeichnungsschein.

Name _____

Adresse _____

PLZ/Ort _____

Tel. _____

MOHORJEVI DOMOVI

v prid dijakov, študentov in staršev

Ravnatelj Modestovega doma Herman Kelich

DOMA STA DOMAČNOST, NARODNA IN VERSKA VZGOJA

Naš tednik: Kakšna je tvoja naloga kot ravnatelj Modestovega doma?

Herman Kelich: Biti odgovoren za pedagoško in gospodarsko vodenje Modestovega doma in za oddelek študentk v Slomškovem domu.

Naš tednik: V letošnjem šolskem letu stanujejo dijakinje, ki so prej stanovale samo v Slomškovem domu, prvič, skupno s fanti, v Modestovem domu. Koliko jih stanuje v Modestovem domu?

Herman Kelich: Gojencev in gojenk, ki obiskujejo Slovensko gimnazijo ali Dvojezično trgovsko akademijo, je 105, 28 pa jih obiskuje druge šolske ustanove, kakor npr. univerzo, šolo za otroške vrtnarice ali Pedagoško akademijo. V Slomškovem domu pa je še 23 deklet, same univerzitetne študentke.

Naš tednik: Sta oba doma polno zasedena?

Herman Kelich: Da, do zadnje postelje.

Naš tednik: Zakaj si se odločil prevzeti delo ravnatelja Modestovega doma?

Herman Kelich: Delo z mladino me zanima. Že prej sem bil osem let odgovoren za mladinsko delo v dekanijah Borovlje in Rožek. V domu je tako delo toliko

Od letošnjega šolskega leta naprej stanujejo v Modestovem domu dijakinje in dijaki. Vzgojitelji pa so laiki: Ljudmila Sturm, Michaela Triesnig, Albert Smrečnik, Andreja Lepuschitz in Ivanka Lipar. Poleg dunajskega visokošolskega doma Korotan, ki je odprl svoja vrata leta 1966, pa nudita Modestov in Slomškov dom bivališče med drugim tudi študentom. Pogovarjali smo se z ravnateljem Modestovega doma Hermanom Kelichom.

bolj zanimivo, ker je bolj koncentrirano.

Naš tednik: Tvoja načela mladinske vzgoje?

Herman Kelich: Usposabljanje mladino za življenje v skupnosti in jo vzgajati v slovenski samozavesti. Skratka, dati mladini narodno in versko vzgojo. Nič proti individualizmu, vendar ne na račun sočloveka.

Naš tednik: Kakšen je tvoj delovni program za uresničevanje teh načel?

Herman Kelich: Na verskem področju imamo tedensko obvezne maše, predvsem pa redne verske

pogovore. Pri njih mladina kritično sodeluje, in to upravičeno; le tako bo tudi iz prepričanja sprejela vero in Cerkev.

Naš tednik: Zakaj je po tvojem mladina danes zelo kritična do Cerkve?

Herman Kelich: Ker se Cerkev brani rešiti vprašanja, kot so npr. spolnost, ministrantke ali pilula. V resnici Cerkev do teh vprašanj še nima jasnega stališča.

Naš tednik: Kakšen pa je tvoj delovni program na narodnem področju?

Herman Kelich: Organizirati skušamo gledališko dejavnost, politično-informativne prireditve — podobno, kakor je to svoj čas delal dr. France Cigan s Koroško dijaško zvezo. Zato iščemo tudi sodelovanje in podporo s strani NSKS in KKZ. Danes je Koroška dijaška zveza „na psu“.

Naš tednik: Je mladina danes preveč apolitična?

Herman Kelich: Pavšalno bi tega ne trdil, vendar se veliki del mladine za politiko ne zanima — tudi zato ne, ker politiki niso preveč verodostojni. Pričakujem od naših

političnih voditeljev, da čim večkrat pridejo v naš dom in skupno z mladino prediskutirajo posamezna politična vprašanja.

Naš tednik: V Modestovem domu si odgovoren tudi za gospodarsko področje. Se Modestov dom še ukvarja s turizmom?

Herman Kelich: Od letos naprej ne več. Turizem in vzgoja pod isto streho iz marsikaterih razlogov nista mogla funkcionirati. Bomo pa imeli v počitnicah počitniške tečaje, mdr. tritedenske iz nemščine, namenjene našim rojakom iz Slovenije.

” *Cilj naše vzgoje je usposabljanje mladino za življenje v skupnosti in jo vzgajati v slovenski samozavesti. Skratka, dati mladini narodno in versko vzgojo.*

” *Delati skušamo podobno, kakor je to svoj čas delal dr. France Cigan s Koroško dijaško zvezo. Zato iščemo tudi sodelovanje in podporo s strani NSKS in KKZ.*

25 LET VISOKOŠOLSKEGA DOMA KOROTAN

Že 25 let je visokošolski dom Korotan središče vseh Slovencev na Dunaju. Brez Mohorjeve družbe in zaslužnega dolgoletnega rektorja patra Ivana Tomažiča bi Korotana ne bilo.

Sedaj ga upravlja mag. Anton Levstek. Korotan nudi okoli 100 postelj. Trenutno stanuje v njem 85 študentk in študentov, večinoma koroški Slovenci. Odnosi med vodstvom doma in zastopstvom študentov so korektni — skupno iščejo rešitev posameznih problemov.

V domu pa prirejajo tudi razne kulturne prireditve, npr. dunajskega študentskega kluba ali društva „Ivan Cankar“. Poleg tega imajo glasbeni študenti možnost za redne vaje.

V počitnicah posluje Korotan turistično. Hkrati pa nudi tudi svoje bivališče številnim Slovincem, ki obiskujejo na Dunaju tečaj nemščine. Sedaj pripravljajo gradbeno obnovo študentskega doma. Nekaj let še, in na Dunaju bodo imeli Slovenci še lepše in še bolj domače središče.

ZAHVALA SESTRAM ZA 38-LETNO POŽRTVOVALNO DELO

Novembra leta 1953 so sestre začele z vodenjem doma z osmimi dekleti, od vsega začetka pa je delovala s. Lamberta. Sestre so bile vedno močan steber Mohorjeve družbe, brez njih bi gotovo doma za dekleta ne bilo. Sestre so varovale na stotine deklet, ki so dobile vzorno krščansko vzgojo. Čeprav časi niso bili vedno enostavni, predvsem v začetni fazi, in so bili prostori tesni in nepripravi, so sestre z veliko potrpežljivostjo in ljubeznijo skrbele za gojenke.

V imenu Mohorjeve družbe so se za vso delo zahvalili ravnatelj dr. Anton Koren, odgovorni odbornik za dijaške domove mag. Ivan Olip, dv. sv. dr. Reginald Vospersnik in dv. sv. dr. Valentin Inzko. Od sester sta se po-

Julija 1991 je bilo slovo od šolskih sester, ki so od leta 1953 naprej vodile dijaški dom. Od letošnjega šolskega leta naprej sta namreč Slomškov in Modestov dom združena, vodstvo pa so prevzeli laiki.

slovala tudi Narodni svet ter uredništvo Našega tednika, ki je bil v zadnjih dveh letih najbližji sosed šolskih sester. Sestre so se zdaj preselile v Št. Jakob oziroma Pliberk.

Kakor salezijanci so tudi šolske sestre vzgojno delo opravljale nesebično in z idealizmom, je poudaril ravnatelj Mohorjeve dr. Anton Koren: „Mnogokrat ste delale za

„Bog lonaj“ in pri tarifni podplači niste gledale in gledali na nadure; prizadevale ste si za narodni blagor, za vero in za duhovno rast naše mladine.“

Gotovo jih bodo zdaj pogrešali tako v Modestovem kot tudi Slomškovem domu.

Pri novih nalogah jim želimo veliko uspeha in veselja.

Silvo Kumer

Mohorjeva družba se je sestram prisrčno zahvalila. (Z leve): sestra Kornelija, sestra Lamberta, ravnatelj dr. Anton Koren, sestra Lucija, dv. sv. dr. Reginald Vospersnik, odgovorni odbornik za dijaške domove Mohorjeve mag. Ivan Olip in dv. sv. dr. Valentin Inzko.

- Transferi
- Izleti
- Romanja
- Dopusti
- Moderni avtobusi
z 8—54 sedeži,
deloma s straniščem
in klimatizacijo

Vaš partner za transport + turizem

SIEMČNIK

A-9141 DOBRLA VAS

Telefon (04236) 2010-0 - Telex 422612 - Telefax (04236) 2010-11

KATOLIŠKI DOM
PROSVETE

SODALITAS

KATHOLISCHES
BILDUNGSHEIM

9121 Tainach / Tinje
telefon: 0 42 39 / 26 42-0
telefaks: 0 42 39 / 26 42-75

QUALITÄTSSYSTEME FÜR
REPRO- UND DRUCKEREIBETRIEBE

druma

6021 Innsbruck, Kranebitter Allee 16 ☎ 05222/81 7 89
1160 Wien, Wilhelminenstraße 80 ☎ 0222/45 35 01

*Kraj
izobraževanja
in srečanja*

*Wir drucken Gedanken.
Wir drucken Gefühle.
Wir drucken Wissen.
Wir drucken Information.
Wir drucken Erfolg.*

*Tiskamo misli
Tiskamo čustva
Tiskamo znanje
Tiskamo informacije
Tiskamo uspeh*

**NOREA
REPRO
DRUCK**

seit 1975

Prelat Aleš Zechner in vzgojitelji prof. dr. France Cigan, g. Janez Rovana in g. Ciril Kump v krogu gojencev dijaškega doma v Heimlingerju l. 1960.

Mnogo bivših dijakov je stanovalo v Heimlingerju, domu Mohorjeve družbe. Salezijanci so jih vzgajali od leta 1957 naprej. Kot šolske sestre iz Slomškovega, so se tudi salezijanci julija letos poslovili od Modestovega doma.

Vzgoja salezijancev dr. Cigana in Janeza Rovana v Heimlingerju:

MORALA BI BITI V ZGLED TUDI DANAŠNJI VZGOJITELJEM

140-letnica MD je dobra priložnost, da se spomnimo neprecenljivega dela, ki so ga slovenski salezijanci vložili v versko ter predvsem narodno vzgojo slovenske mladine. Da se spomnimo vzgojiteljev-pionirjev, ki bi morali biti v zgled tudi današnjim vzgojiteljem.

Če pišemo o pionirjih, potem sta to gotovo bila dr. France Cigan in Janez Rovana. Leta 1957, ko je bila Slovenska gimnazija ustanovljena in ko je Mohorjeva iskala vzgojitelje za fante, sta se oba s polno paro vključila v delo za čimbolj uspešen razvoj Slovenske gimnazije.

Ker je bilo v Mohorjevi hiši za dijake in dijakinje premalo prostora, so se fantje višješolci leta 1961 morali preseliti v Heimlinger, skupno z dr. Ciganom in Janezom Rovanom, katerima se je nato še pridružil dr. Ciril Kump. Dr. France

Cigan in Janez Rovana sta na žalost že med rajnimi.

Heimlinger je bil dom, v katerem ni bila na sporedu samo verska vzgoja, temveč kjer si dobil še posebno veliko smisla za narodnostno in organizacijsko delo.

Naj omenimo Koroško dijaško zvezo, svoj čas izredno delavno in uspešno ustanovo. Ustanovljena je bila leta 1961; in kakor imenujemo dr. Joška Tischlerja očeta Slovenske gimnazije, bi lahko prof. Cigana imenovali očeta Koroške dijaške zveze. Njen prvi predsednik je bil naš bivši državni poslanec Karel Smolle. O drugih „funkcionarjih“ KDZ pa moremo zapisati, da danes domala ni organizacije, katere vodilni sodelavci ne bi svoj čas obiskovali šole KDZ. Naj naštejemo samo nekaj primerov: dr. Avguštin Malle, dr. Matevž Grile, mag. Filip Warasch, dr.

Janko Malle in dipl. trg. Joza Habernik.

Ko smo J. Rovana pred leti v Podgorjah obiskali in ga vprašali, kako je zadovoljen s svojo „bilanco“ kot vzgojitelj, nam je odgovoril: „Delo v Heimlingerjevih časih je bilo pozitivno. Kljub temu se bojim, da je bilo zaman.“ In je mdr. opozoril na to, da bi krvavo potrebovali vzgojiteljske osebnosti.

V marsičem je imel prav. Naša dolžnost bi morala biti, da tudi sami večkrat samokritično premislimo, ali se s svojim delom nahajamo na pravi poti. In da popravimo napake ter nadoknadimo zamude na vseh področjih — zlasti še na mladinskem . . .

Nekdanji salezijanski vzgojitelji so si to na vsak način zaslužili.

Janko Kulmesch

„V SOBAH JE BILO SICER MRZLO, A TEM VEČJA JE BILA SKUPNOST“

Mag. Mirko Isop, prvi maturant Slovenske gimnazije, župnik v Škocijanu: Salezijanci so me vzgajali šest let — dve leti v Mohorjevi, v naslednjih štirih letih pa v Heimlingerju. Ko je gimnazija začela leta 1957 delovati, so bili samo trije razredi. Okoli 70 fantov nas je bilo v Mohorjevem domu, vzgajala sta nas dr. France Cigan in Janez Rovana. V šolskem letu 1959/60 smo se fantje — višjeletniki zaradi rastočega števila učencev in razredov preselili v Heimlinger. Sprememba je bila očitna, saj smo v Mohorjevi imeli vsaj toplo vodo, v Heimlingerjevih časih pa smo se s toplo vodo umivali samo na gimnaziji, po telovadbi. Kljub temu je bilo vzdušje izvrstno.

Kristijan Kraiger, vzgojitelj v Deželnem mladinskem domu za težko vzgojljive otroke (Goriče pri Borovljah), doma v Trnjah pri Kapli ob Dravi: Moj spomin na Heimlinger je zelo pozitiven. Dr. Cigan je bil dober in pravičen vzgojitelj. Od njega sem se mnogo naučil tudi za moje poklicno delo. Prav tako dobro je funkcioniralo prijateljstvo med gojenci. Naš razred pa je bil v tem oziru še posebno dosleden. Tako smo pred maturo izdelali načrt, v katerem je bilo natančno razvidno, kdo je v katerem predmetu bolj slab in kdo mu bo pri reševanju teh problemov pomagal.

Simon Lepuschitz („Šivago“), učitelj v Podgorjah, oče dveh hčerk: Na svoja dijaška leta v Heimlingerju se rad spominjam, čeprav nisem preživel vseh let v domu. Mene in mojega najboljšega prijatelja Štefana Riegelnika so še pred maturo (maturiral sem leta 1968) odslovili od dijaškega doma. Za tedanje prefekte sva pač bila „že preveč odrasla“. Kljub temu pa mi je v domu zelo ugajalo. Od prefektov mi je bil najljubši dr. Cigan, ker je bil do nas tolerant in je razne probleme ocenjeval zelo objektivno.

Joško Wrolich, učitelj v Ločah: V Heimlingerju sem bil šest let (maturiral l. 1967). Moj najlepši spomin nanj so dr. Cigan in nogometne tekme. Dr. Cigan me neke spominja na don Boska, naučil pa me je tudi mnogo v zvezi z organizacijskim delom. Janez Rovana je bil prav tako dober vzgojitelj — ter veliki ljubitelj nogometa.

Dr. Franc Gröblacher, direktor koroške kmetijske zbornice, doma v Deščicah pri Št. Ilju: Salezijanci so me vzgajali osem let, ker sem obiskoval Slovensko gimnazijo od 1. razreda naprej (matura 1965). Tedanji čas je bil res lep. Standard je bil sicer zelo nizek, finančnih sredstev malo, zato pa vzdušje in prijateljstvo tem večje. Dr. Cigan pa je bil zame zgled pravega mladinskega vzgojitelja. Od njega sem se naučil veliko pozitivne discipline ter reda. V narodnostnem oziru pa so bili tedanji vzgojitelji pravi pionirji.

KOROTAN DELUJE USPEŠNO TUDI BREZ POLITIČNE POMOČI

VZHOD POSTAJA ZA UVOZNO- IZVOZNO PODJETJE GLAVNI TRG

Leta 1985 je bila v Celovcu ustanovljena trgovska družba Korotan, katere družabniki so bili prvotno Mohorjeva družba, Zveza slovenskih zadrug in Valentina Kušej.

Za ravnatelja Korotana je bil imenovan mag. Filip Warasch. Leta 1986 je začela delovati poslovalnica Korotan Italiana. Preko italijanske poslovalnice je bilo ustanovljeno tudi predstavništvo na Poljskem. Italijanska poslovalnica Korotana je skupno s Kemom iz Ljubljane soudeležena pri neki firmi v Pragi, kjer danes beležijo lepe gospodarske uspehe. Leta 1990 pa je v Ljubljani začelo delovati predstavništvo Korotana, ki ima od letos naprej lastno družbo z omejenim jamstvom, ki deluje v prostorih predstavništva.

Čeravno so nekateri krogi od vsega začetka poslovanja KOROTANA skušali temu podjetju z vsemi silami onemogočiti gospodarjenje, se je import-export družba mogla uveljaviti na trgu, tako da se danes

uspešno razvija in posluje s partnerji po mnogih evropskih državah. V lanskem letu je Korotan zabeležil 140 milijonov šilingov prometa.

KOROTAN USTVARJA NOVA DELOVNA MESTA

Trgovska družba Korotan zaposluje danes v Celovcu šest oseb; prav tako je pri Korotan Italiana zaposlenih šest ljudi. Pri predstavništvu Korotana v Ljubljani delata dva nastavljenca, predstavništvo na Poljskem pa zaposluje tudi dve osebi. Korotan je svoje poslovanje razširil tudi na Češko, kjer danes deluje ena oseba. Torej je import-eksport družba postala v teku šestih let poslovanja tudi pomemben faktor pri zaposlovanju ljudi.

KOROTAN JE OSVOJIL TRG TUDI NA VZHODU

Ker Korotan posluje z gospodarskimi partnerji po vsej Jugoslaviji, ki trenutno doživlja velike spremembe, si je morala družba Korotan poiskati tržišča tudi drugod in tako rešiti delovanje firme. Trg na Češkem obdeluje Korotan približno pol leta in že se kažejo uspehi. Na Poljskem je Korotan prisoten že leto in pol in ravnatelj Korotana Italiana Nedjan Brataševc pravi, da so rezultati tam dokaj dobri. Tako v času krize v Jugoslaviji uspešno poslovanje Korotana trenutno rešujeta Poljska in Češka in pravzaprav celoten Vzhod. Poljska je medtem postala glavni poslovni partner za Korotan, predvsem na področju tiska, grafičnih izdelkov in ustrezne opreme. Ker pa ima Poljska podob-

ne probleme kot vse druge vzhodne države, manjka namreč tekoči denar, Korotan menja približno 70 % vrednosti uvoženega blaga za novo blago.

Kljub temu, da je imel Korotan v lanskem letu pri poslovanju lepe uspehe, si je zaradi pričakovane krize v Jugoslaviji ustvaril rezervne sklade in poleg tega vlagal del dobička tudi v ureditev poslovalnic. Skupno je Korotan v lanskem letu izkazal dobiček okrog 1 mio. šilingov.

Z GOSPODARJENJEM FINANCIRA MOHORJEVA DEJAVNOSTI, KI NISO DONOSNE

Kot pravi ravnatelj Mohorjeve dr. Anton Koren, je bila Mohorjeva prisiljena, da je razširila svoje delo-

MOHORJEVA DRUŽBA USPEŠNA GOSPODARSKA USTANOVA

vanje na področje gospodarjenja, tako da si s tem ustvarja ravnotežje s tem, kar je potrebno financirati, se pravi z dejavnostmi, ki niso donosne (dijaški domovi, študentski domovi, Mohorjeva ljudska šola, šolske knjige). Vrhu tega pa način delovanja Mohorjeve močno temelji na neodvisnosti, se pravi, da si Mohorjeva prizadeva, da ostane neodvisni faktor povsod tam, kjer živijo Slovenci, in da dolgoročno ni preveč odvisna od subvencij. Zaradi krize v Jugoslaviji pa postaja uspešno poslovanje Korotana vse bolj težavno.

TRG V JUGOSLAVIJI SE JE SKORAJ DOCELA ZAPRL

Ravnatelj poslovalnice Korotana v Ljubljani Peter Lapanje pa je povedal, da se je Korotan pravočasno

opredelil in začel z obdelovanjem tržišč na Vzhodu, saj so se gospodarstveniki zavedali, da uspešno poslovanje z Jugoslavijo ne bo moglo trajati v nedogled. Žal se je to pričakovanje uresničilo in se je tako jugoslovanski trg za Korotan skoraj docela zaprl; tako se je promet močno zmanjšal. Če bo šel razvoj tako dalje in bo Korotanu uspelo odpreti svoje predstavništvo tudi v Bolgariji in pozneje tudi v Romuniji, pričakuje mag. Warasch, da bo postal Vzhod za import-eksport firmo Korotan glavni trg. V Jugoslaviji, katere sedaj ni več, pa bo verjetno potrebno obdelovati vsako republiko posebej, bodisi Slovenijo, Srbijo ali Bosno in Hercegovino. Po drugi strani pa seveda ni mogoče reči, kaj bo jutri, in je tako težko napovedati gospodarski razvoj v prihodnje.

”

Čeravno so nekateri krogi od vsega začetka poslovanja KOROTANA skušali temu podjetju z vsemi silami onemogočiti gospodarjenje, se je import-eksport družba mogla uveljaviti na trgu.

“

Glede na krizo v Jugoslaviji gre Korotanu predvsem za preživetje, da ohrani svojo strukturo, ki si jo je izgradil.

KOROTAN JE ŽE DANES DOBRO SEZNANJEN Z MEHANIZMI EGS

Ker deluje poslovalnica Korotana tudi v Italiji, je tako trgovska družba z eno firmo že v Evropski gospodarski skupnosti in je dobro seznanjena tudi z mehanizmi ES. Korotan je tudi ena izmed prvih mešanih firm, ki je ustanovila svojo firmo v Italiji.

PRI USTANOVITVI JE BIL KOROTAN DE FACTO NA „ČRNI LISTI“

Ko so začeli ustanavljati Korotan, je bilo zaželeno, da je pri njem udeležena tudi Zveza slovenskih združenj. Pri Zvezi so tedaj nastali hudi interni konflikti, ko je del tistih odbornikov, ki so bili zavezani prejšnjemu totalitarnemu sistemu v Jugoslaviji, z vso silo kljuboval in so po dolgih razpravah prišli do šibkega sklepa, da je Zveza vstopila v to firmo. Nato je sledil totalni embargo, tako da Korotan več kot pol leta ni mogel napraviti nikakršnega posla z Jugoslavijo oz. Slovenijo, ker so bile na pobudo Wieserjev in drugih v sosednji državi vsa podjetja obveščena, da s to firmo ne smejo delati. Konkretni primer postavljanja takih zaprek je bila tudi odločitev Wieserja, da je iz Obirja odpustil dipl. trg. Habernika, ker si je ta upal izpeljati en sam posel s firmo Korotan. Ravnatelj Korotana mag. Filip Warasch pravi, da je bil Korotan de facto na črni listi in da je trajalo nekaj časa, da je uspelo prebiti led.

TUDI BREZ POLITIČNE POMOČI JE KOROTANU USPELO PREBITI LED

Uspešni voditelji Korotana pa so dokazali, da se znajo gospodarsko gibati, in to brez politične pomoči. Politika sicer lahko naredi nekatere zapreke ali postavi mostove; pri gospodarskem poslovanju pa gre za konkretno poslovanje in tu se je pokazalo, da se da s Korotanom izpeljati marsikaj.

Heidi Stingler

MAG. FILIP WARASCH,

poslovodja Korotana Celovec, in njegovi sodelavki Angelika Užnik (desno) in Kristina Novak.

Kat. dom prosvete
Kath. Bildungsheim

SODALITAS 9121 Tainach/Tinje
☎ (0 42 39) 26 42

LIKI NAŠE ZGODOVINE

Z nizom naslednjih predavanj se želimo pokloniti Mohorjevi ob 140. letnici njene ustanovitve in si priklicati v spomin nekatere vrle može, ki so omogočali tako uspešen razvoj te naše prve in osrednje kulturne ustanove.

Predavatelj: dv. sv. dr. Valentin Inzko

v ponedeljek, 4. 11. 1991, ob 19.30

Anton Martin Slomšek

(1800–1862) Kot šolnik in pedagog, pisatelj in pesnik, življenjepisec in kritik, učitelj materinega jezika, borec za narodno enakopravnost, rodoljub in domoljub, govornik in pridigar, ekumenski delavec in teološki učitelj slovenskega ljudstva, duhovnik in škof je v odločilni meri sooblikoval duhovno podobo slovenskega naroda.

v ponedeljek, 11. 11. 1991, ob 19.30

Andrej Einspieler

(1813–1888) Je bil duhovnik, profesor slovenskega jezika, ustanovitelj Družbe sv. Mohorja, izdajatelj številnih v slovenskem in nemškem jeziku pisanih časopisov, zastopnik Slovencev v koroškem deželnem zboru in politični voditelj koroških Slovencev. Pri prebujanju, oblikovanju in utrjevanju kulturne in politične zavesti je opravljal med Slovenci nadvse pomembno vlogo. Zgodovina mu je dodelila častni naziv „Oče koroških Slovencev“.

v ponedeljek, 18. 11. 1991, ob 19.30

Valentin Podgorc

(1867–1956) Ime prelata Valentina Podgorca je neločljivo povezano s skrbjo za združništvo med koroškimi Slovenci. Kot Slovenec, ki se je opredelil v plebiscitni dobi za Avstrijo, je terjal od Nemcev tiste narodne pravice, ki so jih obljubljali pred glasovanjem 1920. V letih idejne nejasnosti in ideološkega vpliva komunističnega režima v Jugoslaviji na koroške Slovence je njegovo delovanje povezano z obnovo in utrditvijo Mohorjeve kot osrednje versko-kulturne ustanove koroških Slovencev.

"NAŠ TEDNIK"- Vaš prijatelj doma in po svetu

...aktualen, informativen, stvaren, zanimiv...
v politiki, kmetijstvu, kulturi in športu

...domače novice, reportaže, čestitke, prireditve, komentarji, glose...

Naročam Naš tednik za 1 leto

Ime:Priimek:

Naslov:

(podpis)

Do 1.1.1992 prejmem Naš tednik brezplačno.

Pošljite naročilnico na sledeči naslov:
Naš tednik, 10. Oktoberstraße 25 / III
9020 Celovec / Klagenfurt

Letni ABO

Če takoj naročite s to naročilnico NAŠ TEDNIK za eno leto, si postrežete prednost, da ga prejmete do 1.1.92 brezplačno.

Letni ABO

ZADRUGA- market

UGODNE CENE
PESTRA IZBIRA
RAZNOVRSTNEGA BLAGA

Zadruga-market
BRNČA

Bistrica na Zili

Zadruga-market

ŠT. JAKOB V ROŽU

Ledince

Podravlje

Zadruga-market

KOTMARA VAS

Št. Janž v Rožu

Bilčovs

Zadruga-market
PLIBERK

Šmihel nad Pliberkom

Žvabek

Zadruga-market

ŠKOFIČE

Zadruga-market

ŽELEZNA KAPLA

Dobrla vas

Globasnica

ZADRUGA
GENOSSENSCHAFT

ZADRUGA H+G MARKET

Slovensko zadružnoštvo iskreno čestita
Mohorjevi družbi za 140-letnico in
ji želi obilo poslovnega uspeha!

**KO
V CELOVEC
GRESTE . . .**

. . . za prijatelje veste:

MOHORJEVA KNJIGARNA JE VEČ KO ZLATARNA!

Imamo tudi sodobne šolske in pisarniške potrebščine,
nabožne predmete in mnogo lepih daril!

POSLOVNI ČASI:

od ponedeljka do petka
od 7.30 do 12.30 in
od 14.00 do 18.00,
ob sobotah pa
od 7.30 do 12.00